

KEMENTERIAN PENDIDIKAN MALAYSIA

SEJARAH

TINGKATAN

5

RUKUN NEGARA

Bahawasanya Negara Kita Malaysia

mendukung cita-cita hendak:

Mencapai perpaduan yang lebih erat dalam kalangan
seluruh masyarakatnya;

Memelihara satu cara hidup demokrasi;

Mencipta satu masyarakat yang adil di mana kemakmuran negara
akan dapat dinikmati bersama secara adil dan saksama;

Menjamin satu cara yang liberal terhadap
tradisi-tradisi kebudayaannya yang kaya dan pelbagai corak;

Membina satu masyarakat progresif yang akan menggunakan
sains dan teknologi moden.

MAKA KAMI, rakyat Malaysia,
berikrar akan menumpukan
seluruh tenaga dan usaha kami untuk mencapai cita-cita tersebut
berdasarkan prinsip-prinsip yang berikut:

**KEPERCAYAAN KEPADA TUHAN
KESETIAAN KEPADA RAJA DAN NEGARA
KELUHURAN PERLEMBAGAAN
KEDAULATAN UNDANG-UNDANG
KESOPANAN DAN KESUSILAAN**

(Sumber: Jabatan Penerangan, Kementerian Komunikasi dan Multimedia Malaysia)

SEJARAH

TINGKATAN 5

Penulis

Dr. Mohd bin Samsudin
Dr. Azharudin bin Mohamed Dali
Ridzuan bin Hasan
Ishak bin Saidoo

Editor

Rohaida binti Baharudin
Ahmad Sayuti bin Mohd Yusob

Pereka Bentuk

Zainal Abidin bin Hasan
Mazlan bin Mohamed

Ilustrator

Rozlin Azrar bin Abd Azib
Mohd. Sazali bin Ibrahim

DBP

DEWAN BAHASA DAN PUSTAKA
KUALA LUMPUR

2020

KEMENTERIAN PENDIDIKAN MALAYSIA

No. Siri Buku: 0089

KK 907-221-0102011-49-2870-30101
ISBN 978-983-49-2870-4

Cetakan Pertama 2020
© Kementerian Pendidikan Malaysia 2020

Hak Cipta Terpelihara. Mana-mana bahan dalam buku ini tidak dibenarkan diterbitkan semula, disimpan dalam cara yang boleh dipergunakan lagi, ataupun dipindahkan dalam sebarang bentuk atau cara, baik dengan cara bahan elektronik, mekanik, penggambaran semula mahupun dengan cara perakaman tanpa kebenaran terlebih dahulu daripada Ketua Pengarah Pelajaran Malaysia, Kementerian Pendidikan Malaysia. Perundingan tertakluk kepada perkiraan royalti atau honorarium.

Diterbitkan untuk Kementerian Pendidikan Malaysia oleh:

Dewan Bahasa dan Pustaka,
Jalan Dewan Bahasa,
50460 Kuala Lumpur.
No. Telefon: 03-21479000 (8 talian)
No. Faksimile: 03-21479643
Laman Web: <http://www.dbp.gov.my>

Reka Letak dan Atur Huruf:
Dewan Bahasa dan Pustaka

Muka Taip Teks: Times New Roman
Saiz Muka Taip Teks: 11 poin

Dicetak oleh:
Ultimate Print Sdn. Bhd.,
Lot. 2, Jalan Sepana 15/3,
off Persiaran Selangor Seksyen 15,
40200 Shah Alam,
Selangor Darul Ehsan.

PENGHARGAAN

Penerbitan buku teks ini melibatkan kerjasama banyak pihak. Sekalung penghargaan dan terima kasih ditujukan kepada semua pihak yang berikut:

- Pakar Rujuk Kurikulum Sejarah dan Buku Teks Sejarah, Kementerian Pendidikan Malaysia
Prof. Dr. Kamaruzaman bin Yusoff
Prof. Emeritus Dato' Dr. Abdullah Zakaria bin Ghazali
Prof. Dr. Sivamurugan a/l Pandian
Prof. Dr. Shamrahayu binti Ab. Aziz
Prof. Madya Dr. Rohani binti Haji Ab Ghani
Prof. Madya Dr. Bilcher Bala
Dr. Ho Hui Ling
- Jawatankuasa Penyemakan Naskhah Sedia Kamera, Bahagian Sumber dan Teknologi Pendidikan, Kementerian Pendidikan Malaysia
- Bahagian Sumber dan Teknologi Pendidikan, Kementerian Pendidikan Malaysia
- Bahagian Pembangunan Kurikulum, Kementerian Pendidikan Malaysia
- Jawatankuasa Peningkatan Mutu, Dewan Bahasa dan Pustaka
- Panel Pembaca Luar, Dewan Bahasa dan Pustaka
- Arkib Negara Malaysia
- Semua pihak yang terlibat secara langsung dalam usaha menjayakan penerbitan buku ini.

KANDUNGAN

Pendahuluan vi

Bab 1	Kedaulatan Negara	2
	1.1 Konsep Kedaulatan	4
	1.2 Ciri Negara yang Berdaulat	8
	1.3 Kepentingan Mewujudkan Negara Berdaulat	10
	1.4 Langkah Mempertahankan Kedaulatan	12

Bab 2	Perlembagaan Persekutuan	20
	2.1 Latar Belakang Sejarah Perlembagaan Persekutuan	22
	2.2 Sejarah Penggubalan Perlembagaan Persekutuan	25
	2.3 Ciri Utama Perlembagaan Persekutuan	28
	2.4 Pindaan Perlembagaan Persekutuan 1963 dan 1965	30

Bab 3	Raja Berperlembagaan dan Demokrasi Berparlimen	36
	3.1 Latar Belakang Pemerintahan Beraja dan Demokrasi Berparlimen	38
	3.2 Sejarah dan Kedudukan Institusi Majlis Raja-Raja	42
	3.3 Yang di-Pertuan Agong dan Raja dalam Perlembagaan Persekutuan	46
	3.4 Amalan Demokrasi dan Pengasingan Kuasa	50
	3.5 Keunikan Amalan Demokrasi Berparlimen di Negara Kita	56

**Bab
4****Sistem Persekutuan****64**

- 4.1 Latar Belakang Sistem Persekutuan di Negara Kita 66
- 4.2 Kuasa Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri 68
- 4.3 Kerjasama Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri 72
- 4.4 Faktor yang Mengukuhkan Sistem Persekutuan 80

**Bab
5****Pembentukan Malaysia****88**

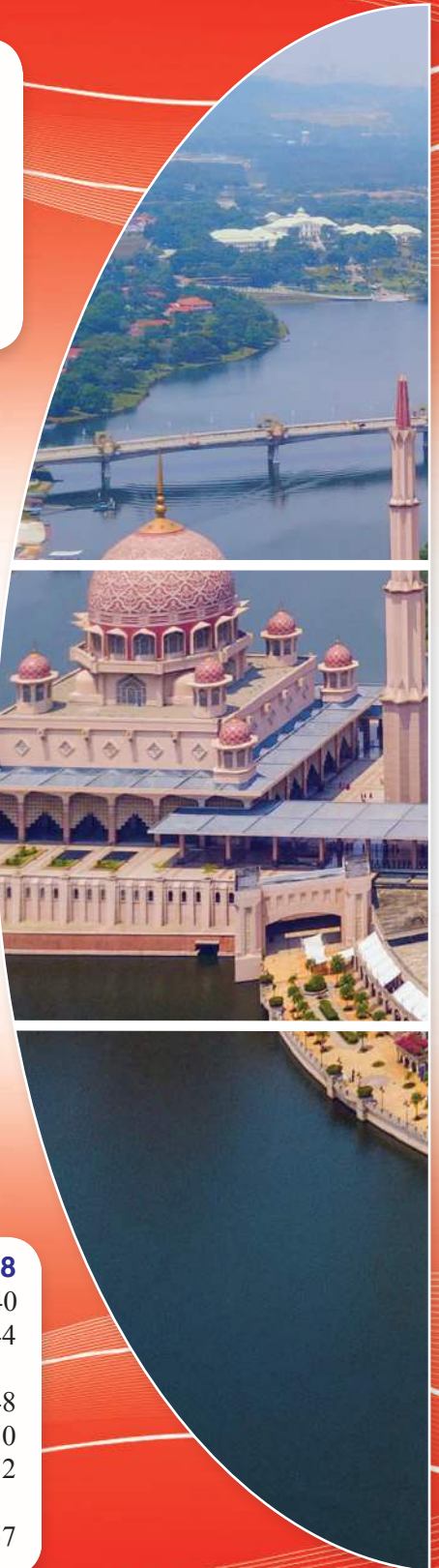
- 5.1 Konsep Gagasan Malaysia 90
- 5.2 Perkembangan Idea dan Usaha Pembentukan Malaysia 91
- 5.3 Reaksi Tempatan dan Negara Jiran terhadap Pembentukan Malaysia 94
- 5.4 Langkah Pembentukan Malaysia 98
- 5.5 Perjanjian Julai 1963 dan Peristiwa Pengisytiharan Malaysia 103
- 5.6 Konfrontasi dan Usaha Menangani 106

**Bab
6****Cabaran Selepas Pembentukan Malaysia****114**

- 6.1 Cabaran Dalam Malaysia 116
- 6.2 Pemisahan Singapura 119
- 6.3 Menangani Ancaman Komunis 121
- 6.4 Isu Pembangunan dan Ekonomi 126
- 6.5 Tragedi Hubungan antara Kaum 129

**Bab
7****Membina Kesejahteraan Negara****138**

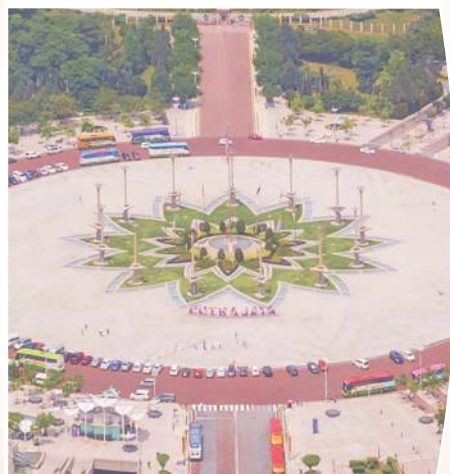
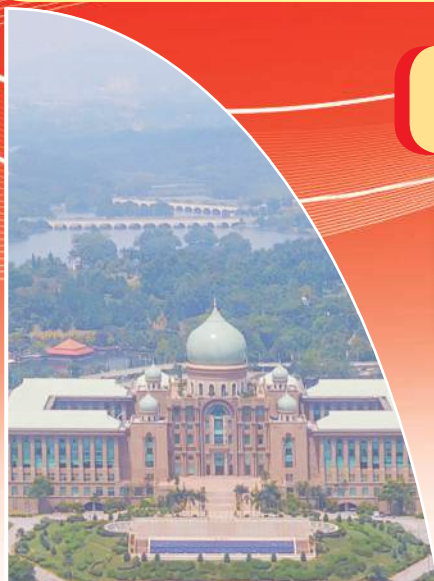
- 7.1 Perpaduan dan Integrasi Nasional 140
- 7.2 Dasar Pendidikan Kebangsaan 144
- 7.3 Bahasa Melayu sebagai Bahasa Ilmu dan Bahasa Perpaduan 148
- 7.4 Dasar Kebudayaan Kebangsaan 150
- 7.5 Sukan sebagai Alat Perpaduan 152
- 7.6 Rukun Negara sebagai Tonggak Kesejahteraan Negara 157

Bab 8	Membina Kemakmuran Negara	164
	8.1 Pembentukan Dasar Ekonomi Baru (DEB)	166
	8.2 Pelaksanaan Dasar Ekonomi Baru (DEB)	168
	8.3 Pembentukan Dasar Pembangunan Nasional (DPN)	174
	8.4 Pelaksanaan Dasar Pembangunan Nasional (DPN)	176
	8.5 Pencapaian Dasar Ekonomi Baru (DEB) dan Dasar Pembangunan Nasional (DPN)	180

Bab 9	Dasar Luar Malaysia	192
	9.1 Latar Belakang Dasar Luar	194
	9.2 Asas Penggubalan Dasar Luar	196
	9.3 Malaysia dalam Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu (PBB)	198
	9.4 Malaysia dalam Komanwel	206
	9.5 Cabaran Mengukuhkan Dasar Luar	208
	9.6 Malaysia dalam Persatuan Negara-negara Asia Tenggara (ASEAN)	210
	9.7 Malaysia dalam Pergerakan Negara-negara Tanpa Pihak (NAM)	212
	9.8 Malaysia dalam Pertubuhan Kerjasama Islam (OIC)	214

Bab 10	Kecemerlangan Malaysia di Persada Dunia	224
	10.1 Malaysia dalam Isu Global Kontemporari	226
	10.2 Peranan Malaysia dalam Hubungan Ekonomi Antarabangsa	230
	10.3 Pelibatan Rakyat dalam Isu Kemanusiaan dan Keamanan	234
	10.4 Usaha Mengekalkan Kelestarian Global	238
	10.5 Wawasan Malaysia Menuju Masa Hadapan	242
	<i>Bibliografi</i>	252
	<i>Indeks</i>	256

PENDAHULUAN

Buku teks *Sejarah Tingkatan 5* Sekolah Menengah ini dihasilkan berdasarkan Kurikulum Standard Sekolah Menengah (KSSM) yang disediakan oleh Kementerian Pendidikan Malaysia. Buku ini mengandungi 10 bab berdasarkan tema Malaysia dan Masa Hadapan. Tema ini terbahagi kepada empat tajuk utama.

Tajuk pertama, Pengukuhan Kedaulatan Negara dibahagikan kepada empat bahagian, iaitu Konsep Kedaulatan Negara, Perlembagaan Persekutuan, Raja Berperlembagaan dan Demokrasi Berparlimen serta Sistem Persekutuan. Tajuk kedua, Pembentukan Malaysia yang mengandungi dua bahagian, iaitu Gagasan Pembentukan Malaysia dan Cabaran Selepas Pembentukan Malaysia. Tajuk ketiga ialah Kemakmuran Negara yang dibahagikan kepada dua bahagian, iaitu Membina Kesejahteraan Negara dan Membina Kemakmuran Negara. Seterusnya tajuk keempat, Malaysia di Persada Dunia yang merangkumi tiga bahagian, iaitu Asas Pembinaan Dasar Luar Malaysia, Pemantapan Dasar Luar Malaysia dan Kecemerlangan Malaysia di Persada Dunia.

Kandungan yang disediakan dalam buku teks ini juga menekankan kepelbagaian kaedah pembelajaran dan pengajaran seperti kemahiran teknologi maklumat dan komunikasi, kajian masa hadapan, kontekstual serta mengaplikasikan Kaedah Pembelajaran Abad Ke-21. Terdapat juga aktiviti Kemahiran Pemikiran Sejarah dan program Inspirasi Pelajar Inovasi Muzium (IPIM) agar murid dapat memahami sesuatu peristiwa bersejarah dengan lebih mendalam. Akhirnya, murid diharap dapat menghayati sejarah secara empati bagi membentuk jiwa patriotik dan pemikiran yang kritis. Elemen Kemahiran Berfikir Aras Tinggi (KBAT) turut dijelmakan menerusi latihan, aktiviti dan penilaian agar murid berupaya mengaplikasikan ilmu dan berfikir secara kritis, kreatif dan inovatif.

PANDUAN PENGGUNAAN BUKU

Inti Pati Pembelajaran

Mendedahkan topik pembelajaran yang perlu dikuasai oleh murid.

Elemen Kewarganegaraan dan Nilai Sivik

Membentuk murid menjadi warganegara yang berkeperibadian tinggi dan patriotik.

Kemahiran Pemikiran Sejarah

Membolehkan murid memahami kronologi, meneroka bukti, membuat interpretasi, imaginasi dan rasionalisasi terhadap setiap maklumat serta peristiwa sejarah.

Pembelajaran Abad Ke-21

Merangkumi pelbagai kemahiran untuk dikuasai oleh murid seperti literasi digital, komunikasi interaktif, kolaboratif, fleksibiliti, produktiviti dan akauntabiliti.

Imbas Kembali

Membolehkan murid mengimbas kembali tajuk yang dipelajari bagi setiap bab.

Cakna dan Cerminan Sejarah

Melahirkan perasaan cinta akan negara dan patriotisme murid agar mereka bangga menjadi warganegara Malaysia.

Pemahaman dan Pemikiran Kritis

Mengukur kefahaman murid terhadap kandungan bab dengan soalan yang pelbagai aras pemikiran.

PANDUAN PENGGUNAAN BUKU

Informasi

Meningkatkan pengetahuan murid tentang maklumat tambahan yang disediakan mengikut topik.

Glosari

Menjelaskan maksud sesuatu perkataan untuk meningkatkan kefahaman murid.

Kod QR

Mendedahkan maklumat tambahan bagi sesuatu topik yang boleh diimbas melalui alatan elektronik semasa yang memiliki aplikasi *QR Reader*.

IPIM

Memupuk minat dan mencintai sejarah khazanah negara melalui pembelajaran di institusi muzium.

I-Think

Merupakan gerak kerja berdasarkan peta pemikiran yang sesuai untuk memupuk semangat kerja berkumpulan, kerjasama dan kolaboratif antara murid.

Aktiviti

Mengalakkan murid melakukan aktiviti yang berkaitan dengan topik pembelajaran.

Cerna Minda

Menguji pengetahuan sedia ada murid menerusi soalan aras rendah dan sederhana yang berkaitan dengan teks.

KBAT

Menguji murid dengan soalan yang menjurus pada pemikiran aplikasi, analisis, menilai dan mencipta.

Kajian Kes

Melatih murid menjalankan kajian yang berkaitan dengan sesuatu perkara atau peristiwa sejarah dengan menggunakan pelbagai sumber.

Imbas Animasi 3D

Memaparkan objek visual janaan komputer dengan pemandangan sebenar pada skrin paparan. Imbas kod Google Play Store atau App Store menggunakan alat peranti untuk mendapatkan maklumat penggunaan *Augmented Reality* (AR) pada halaman berkenaan.

JEJAK PEMBELAJARAN

1

Kedaulatan Negara

2

Perlembagaan Persekutuan

3

Raja Berperlembagaan dan Demokrasi Berparlimen

4

Sistem Persekutuan

5

Pembentukan Malaysia

6

Cabaran Selepas Pembentukan Malaysia

7

Membina Kesejahteraan Negara

8

Membina Kemakmuran Negara

9

Dasar Luar Malaysia

10

Kecemerlangan Malaysia di Persada Dunia

BAB 1 KEDAULATAN NEGARA

SINOPSIS

Kedaulatan merupakan satu konsep berkaitan dengan kenegaraan yang diasaskan dan diamalkan sejak zaman tamadun Yunani. Pelbagai tafsiran oleh tokoh tentang konsep kedaulatan muncul seiring dengan perubahan zaman. Negara berdaulat mempunyai ciri tertentu yang menjamin hak dan kebebasannya. Kedaulatan juga penting untuk mengekalkan dan mengukuhkan kestabilan sistem politik, ekonomi dan sosial. Pemerintah dan rakyat negara ini mempunyai tanggungjawab untuk mempertahankan kedaulatan serta mengekalkan keunikan identiti negara bangsa Malaysia.

Inti Pati Pembelajaran

1. Konsep kedaulatan.
2. Ciri negara yang berdaulat.
3. Kepentingan mewujudkan negara berdaulat.
4. Langkah mempertahankan kedaulatan.

Elemen Kewarganegaraan dan Nilai Sivik

1. Kebijaksanaan menghadapi cabaran bagi mengekalkan kedaulatan negara.
2. Kepentingan mengekalkan kedaulatan negara.
3. Kepentingan menghormati kepelbagaian budaya dan agama bagi mengukuhkan perpaduan bangsa Malaysia.
4. Kepentingan menjiwai identiti negara.

Kemahiran Pemikiran Sejarah

1. Memahami kronologi perkembangan pemikiran berkaitan dengan konsep kedaulatan.
2. Meneroka bukti berkaitan dengan kepentingan mewujudkan negara berdaulat dalam aspek politik, ekonomi dan sosial.
3. Membuat interpretasi ciri yang membentuk identiti negara berdaulat.
4. Membuat imaginasi hubung kait langkah pemerintah dan rakyat mempertahankan kedaulatan negara.
5. Membuat rasionalisasi kepentingan mengekalkan kedaulatan negara.

Istana Negara di Kuala Lumpur.

Sumber: Istana Negara.

1.1 Konsep Kedaulatan

Kedaulatan ditakrifkan sebagai kekuasaan tertinggi dan kewibawaan sesebuah negara yang bebas serta mempunyai hak untuk melaksanakan pemerintahan dan pentadbiran negara. Kedaulatan negara kita dapat dilihat dengan lebih jelas sejak zaman Kesultanan Melayu Melaka. Kemerdekaan Tanah Melayu pada 31 Ogos 1957 dan pembentukan Malaysia pada 16 September 1963 pula mengukuhkan serta memantapkan negara bangsa kita yang bebas dan berdaulat.

Takrif Kedaulatan

Takrif kedaulatan mengikut bahasa adalah seperti yang berikut:

Tamadun Yunani merujuk Tamadun Greek. Tamadun ini berkembang antara tahun 1000 Sebelum Masihi hingga 800 Sebelum Masihi. Greek merupakan salah satu wilayah Greece pada masa ini.

Apakah takrif kedaulatan dalam bahasa Arab dan bahasa Yunani?

Kesimpulannya, kedaulatan merujuk kuasa tertinggi sesebuah kerajaan bagi menjalankan pemerintahan negara yang bebas dan merdeka.

Pandangan Tokoh

Beberapa orang tokoh memberikan tafsiran mereka tentang kedaulatan yang sesuai dengan zamannya.

Aristotle
(Ahli Falsafah Yunani).

Kedaulatan merupakan kuasa tertinggi dalam sistem pemerintahan sesebuah negara. Kedaulatan merujuk kerajaan yang terikat oleh undang-undang.

Jonathan Barnes, 2015. *Aristotle: Pengenalan Ringkas*. Kuala Lumpur: Institut Terjemahan dan Buku Malaysia.

Kedaulatan merupakan kekuatan dan kekuasaan sesebuah negara berasaskan semangat kekitaan bangsanya. Kekuatan semangat kekitaan yang diiringi dengan kekuatan semangat beragama menyebabkan sesuatu bangsa rela untuk berkorban demi mencapai cita-cita yang sama.

Mohammad Abdullah Enan, 2014. *Ibnu Khaldun: Riwayat Hidup dan Karyanya*. Kuala Lumpur: Institut Terjemahan dan Buku Malaysia.

Ibnu Khaldun
(Ilmuwan Islam).

Jean Bodin
(Ahli Falsafah Politik Perancis).

Kedaulatan merupakan kuasa tertinggi dalam sesebuah negara. Kedaulatan mempunyai sifat kekal dan mempunyai kuasa tidak terbatas untuk membuat undang-undang, mentafsir dan melaksanakannya.

Julian H. Franklin (ed.), 1992. *Jean Bodin: On Sovereignty*. Cambridge: Cambridge University Press.

Kedaulatan dibina berdasarkan prinsip kebebasan dan keadilan yang sentiasa memperjuangkan kebajikan dan kesejahteraan rakyat.

Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj, 1987. *Political Awakening*. Petaling Jaya: Pelanduk Publications Sdn. Bhd.

Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj
(Perdana Menteri Malaysia Pertama).

Tun Dr. Mohamed Salleh Abas
(Mantan Ketua Hakim Negara).

Kedaulatan merupakan asas negara yang merdeka, memiliki kebebasan pada peringkat antarabangsa bersama dengan hak dan kuasa untuk mengatur urusan dalam negeri tanpa telunjuk asing.

Tun Mohd Salleh Abas, 2015. *Prinsip Perlembagaan dan Pemerintahan di Malaysia*. Edisi Baharu. Dikemas kini oleh Haji Salleh Buang. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.

Kedaulatan merupakan kekuasaan tertinggi dan kewibawaan sesebuah negara merdeka untuk menjalankan pemerintahan serta melaksanakan undang-undang. Kedaulatan penting demi kesejahteraan rakyat dan kemakmuran negara. Kedaulatan ini diterima dan diiktiraf oleh negara lain.

Jenis Kedaulatan

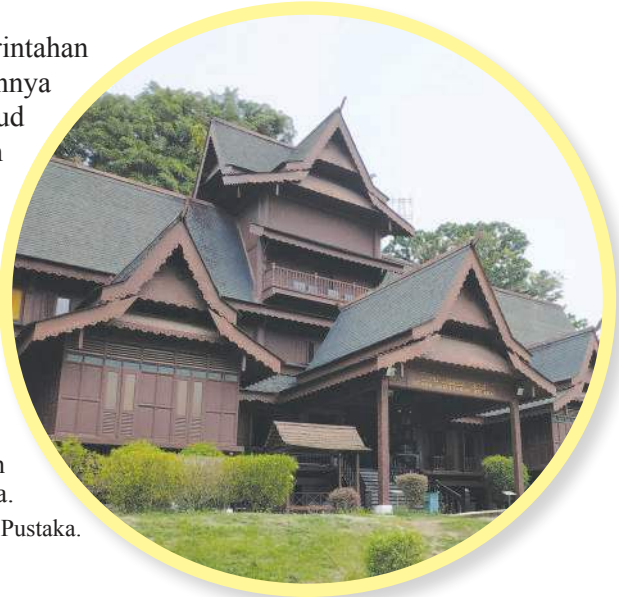
Kedaulatan berbeza mengikut bentuk pemerintahan yang diamalkan oleh sesebuah negara. Setiap negara mempunyai hak untuk menentukan bentuk dan jenis kedaulatan yang diamalkannya. Terdapat beberapa jenis kedaulatan seperti kedaulatan tradisional, kedaulatan moden, kedaulatan undang-undang dan kedaulatan antarabangsa.

Kedaulatan Tradisional

Kedaulatan tradisional merujuk sistem pemerintahan berkuasa mutlak yang menguasai sepenuhnya segala urusan negara. Kedaulatan ini wujud sejak tamadun awal manusia. Kedaulatan negara kita pula berpaksi pada kedaulatan Raja-raja Melayu. Kedaulatan terletak pada kekuasaan dan kewibawaan raja. Raja merupakan pemerintah yang mempunyai kuasa tertinggi. Kedudukan dan kedaulatan raja diperkukuh oleh taat setia rakyat.

Replika Istana Kesultanan Melayu Melaka di Melaka.

Sumber: Dewan Bahasa dan Pustaka.

Kedaulatan Moden

Kedaulatan moden dikaitkan dengan idea kemunculan negara bangsa selepas Revolusi Keagungan di England dan Revolusi Perancis. Kedaulatan juga dikaitkan dengan hak rakyat dan kerajaan berperlembagaan. Selepas Perang Dunia Pertama, kedaulatan dikaitkan dengan nasionalisme yang menggunakan unsur persamaan rumpun bangsa dan bahasa untuk membentuk negara bangsa masing-masing. Kedaulatan negara kita sebagai sebuah negara bangsa pula lahir hasil gabungan negeri yang dikenali sebagai Persekutuan Tanah Melayu 1957 dan Persekutuan Malaysia 1963.

Istana Negara di Kuala Lumpur.

Sumber: Istana Negara.

Kedaulatan Undang-undang

Kedaulatan undang-undang bermaksud kerajaan dan rakyat terikat oleh undang-undang yang perlu dipatuhi. Kedaulatan undang-undang menjamin keadilan dalam kehidupan bermasyarakat serta menjadikan negara aman, stabil dan makmur. Badan kehakiman yang bebas dan berwibawa diwujudkan untuk memelihara dan melaksanakan kedaulatan undang-undang. Kedaulatan undang-undang menjadi prinsip keempat dalam Rukun Negara.

Istana Kehakiman di Putrajaya.

Kedaulatan Antarabangsa

Kedaulatan antarabangsa merujuk pengiktirafan Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu (PBB) terhadap sesebuah negara yang tidak boleh dicabuli oleh negara lain.

Deklarasi Hubungan Persahabatan PBB 1970, mengesahkan prinsip persamaan kedaulatan dari segi undang-undang antarabangsa. Keanggotaan negara kita dalam PBB membuktikan bahawa dunia mengiktiraf negara kita sebagai negara yang bebas, merdeka dan berdaulat.

Dr. Ismail Abdul Rahman (kiri), Ismail Ali dan Tunku Ja'afar sedang mendengar ucapan pembukaan di Perhimpunan Agung PBB ke-12, sewaktu Persekutuan Tanah Melayu diterima sebagai anggota ke-82 badan dunia itu pada 17 September 1957.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Pada hakikatnya, setiap negara yang berdaulat mempunyai kekuasaan penuh untuk mengatur segala hal yang ada dalam wilayah tanpa campur tangan kuasa asing. Pemahaman terhadap konsep kedaulatan ini memberikan kesedaran tentang cabaran bagi mempertahankan negara. Oleh hal yang demikian, rakyat perlu menggunakan kebijaksanaan bagi menghadapi cabaran demi mengekalkan kedaulatan negara kita.

Nyatakan jenis kedaulatan yang berkaitan dengan sesebuah negara.

1.2 Ciri Negara yang Berdaulat

Setiap negara yang bebas dan merdeka mempunyai ciri tertentu bagi menentukan kedaulatannya. Negara kita turut mempunyai ciri yang menjadi identitinya. Ciri negara yang berdaulat ialah mempunyai pemerintahan, mempunyai sempadan, mempunyai perundangan dan mempunyai rakyat yang menjadikan negara kita sebagai sebuah negara bebas dan berdaulat.

Kebawah Duli Yang Maha Mulia Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong XVI dan Kebawah Duli Yang Maha Mulia Seri Paduka Baginda Raja Permaisuri Agong bersemayam di atas singgahsana.

Sumber: Jabatan Penerangan Malaysia.

Mempunyai Pemerintahan

Pemerintahan negara berdaulat diwujudkan untuk menjaga kestabilan politik, keamanan, pertahanan dan ekonomi. Pemerintahan ini dijalankan secara teratur. Malaysia sebagai sebuah negara persekutuan mengamalkan sistem Raja Berperlembagaan dan Demokrasi Berparlimen. Ketua Utama Negara ialah Yang di-Pertuan Agong. Ketua Kerajaan ialah Perdana Menteri yang dibantu oleh Jemaah Menteri.

Mempunyai Sempadan

Sempadan merupakan garis pemisah antara negeri atau negara. Malaysia merupakan negara yang berkongsi sempadan darat, air dan udara dengan negara jiran, iaitu Singapura, Thailand, Indonesia, Brunei dan Filipina. Sempadan Malaysia diakui oleh masyarakat antarabangsa, khususnya PBB. Penetapan sempadan memudahkan urusan pemerintahan, pentadbiran, pertahanan dan pembangunan ekonomi negara kita.

Raja Berperlembagaan

Raja Berperlembagaan bermaksud pemerintahan beraja mengikut peruntukan Perlembagaan Persekutuan. Terdapat tiga Institusi Beraja yang disebut dalam Perlembagaan Persekutuan, iaitu Yang di-Pertuan Agong pada peringkat Persekutuan, Institusi Beraja pada peringkat negeri dan Majlis Raja-Raja.

Demokrasi Berparlimen

Demokrasi Berparlimen bermaksud demokrasi yang dijalankan secara perwakilan melalui proses pilihan raya.

Peta menunjukkan sempadan Malaysia dengan negara jiran di Asia Tenggara.

Sumber: Dewan Bahasa dan Pustaka.

Mempunyai Perundangan

Sistem perundangan menjadi asas kepada peraturan negara. Sistem perundangan penting untuk memelihara kesejahteraan, menjamin keadilan dan melindungi rakyat. Asas kepada sistem perundangan negara kita berpandukan Perlembagaan Persekutuan. Parlimen bertanggungjawab menggubal dan menentukan sistem perundangan negara kita.

Istiadat Pembukaan Mesyuarat Pertama, Penggal Ketiga, Parlimen ke-14 pada 18 Mei 2020.
 Sumber: Portal rasmi Parlimen Malaysia.

Setem kenangan berkaitan dengan keunikan rakyat Malaysia yang terdiri daripada pelbagai kaum.
 Sumber: Pos Malaysia Berhad.

Mempunyai Rakyat

Rakyat merupakan penduduk di sesebuah negara. Rakyat terikat kepada undang-undang dan peraturan yang dikuatkuasakan oleh pemerintah. Rakyat negara ini terdiri daripada pelbagai kaum, agama dan adat resam. Mereka disatukan melalui satu bahasa dan kebudayaan, Rukun Negara serta identiti nasional yang sama.

Ciri negara berdaulat menjadikan Malaysia sebuah negara yang mempunyai identiti yang unik. Kita perlu memahami betapa pentingnya menjiwai dan mempertahankan identiti negara agar negara luar menghormati kedaulatan Malaysia.

AKTIVITI

Kerusi Panas (Hot Seat)

- Kedaulatan sesebuah negara berkait rapat dengan ciri yang diamalkan dan perlu dipertahankan.
1. Secara berkumpulan atau individu, buat kajian atau bacaan tentang topik ini.
  2. Seorang murid dipilih tampil ke hadapan kelas.
  3. Murid ini akan duduk di kerusi yang disediakan dan menjadi pakar yang bertindak menyatakan pandangannya.
  4. Murid lain boleh bertanyakan soalan dan pakar akan menjawab semua soalan yang dilontarkan.

1.3 Kepentingan Mewujudkan Negara Berdaulat

Kedaulatan negara penting bagi mewujudkan keberkesanan pentadbiran, kemakmuran ekonomi, kesejahteraan sosial dan kecemerlangan hubungan luar negara. Selain itu, negara diiktiraf setaraf dengan negara lain.

Keberkesanan Pentadbiran

Kedaulatan memberikan kebebasan kepada negara untuk menjalankan urusan pentadbiran tanpa campur tangan pihak luar. Dasar pentadbiran negara dilaksanakan dengan berkesan melalui Jemaah Menteri dan kementerian yang berkaitan. Kerjasama Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri yang dilakukan melalui pengagihan kuasa mewujudkan keberkesanan pentadbiran. Sistem pentadbiran juga diperkukuh melalui peruntukan undang-undang dalam Perlembagaan Persekutuan.

Mesyuarat Jemaah Menteri diadakan pada tahun 1990 dipengerusikan oleh Tun Dr. Mahathir Mohamad (lima dari kiri). Keberkesanan pentadbiran melalui Sistem Jemaah Menteri masih kekal diamalkan hingga hari ini.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Kemakmuran Ekonomi

Kedaulatan penting untuk negara melaksanakan dasar kemakmuran ekonomi. Selepas negara mencapai kemerdekaan, pelbagai usaha dilakukan untuk memajukan dan meningkatkan taraf hidup rakyat berbilang kaum di Malaysia. Pembangunan ekonomi meliputi bidang pertanian, perindustrian dan perdagangan yang diperkenalkan melalui dasar pembangunan ekonomi negara.

Tun Abdul Razak Hussein (depan), Perdana Menteri Malaysia kedua melawat kawasan luar bandar bagi memantau pelaksanaan program pertanian.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Kesejahteraan Sosial

Kedaulatan penting untuk negara melaksanakan dasar sosial bagi kesejahteraan rakyat. Negara dapat melahirkan generasi yang berilmu dan berkemahiran melalui pendidikan. Oleh itu, mereka dapat memberikan sumbangan untuk pembangunan negara. Beberapa perkara berkaitan dengan bahasa kebangsaan, kebudayaan, sukan dan Rukun Negara diperkenalkan untuk memupuk perasaan muhibah dan semangat perpaduan dalam kalangan rakyat berbilang kaum di Malaysia.

Pasukan bola sepak kebangsaan yang berjaya melayakkan diri ke Sukan Olimpik 1972. Pasukan ini diwakili oleh pemain berbilang kaum.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Kecemerlangan Hubungan Luar Negara

Kedaulatan penting bagi memberikan hak kepada negara untuk menjalinkan hubungan dengan negara lain. Hubungan ini dibentuk melalui penggubalan dasar luar negara kita. Selain dapat menjalinkan hubungan diplomatik dan persahabatan dengan negara lain, negara juga dapat mengadakan perjanjian dan kerjasama dalam pelbagai bidang. Kesannya, Malaysia menikmati pelbagai faedah dan kelebihan dalam usaha mempertahankan kedaulatan. Keanggotaan Malaysia dalam pertubuhan serantau dan antarabangsa pula meningkatkan imej negara. Masyarakat antarabangsa mengakui peranan dan kebolehan negara kita setaraf dengan negara lain di dunia.

Tun Hussein Onn, Perdana Menteri Malaysia ketiga (kanan) bertemu dengan Anwar Sadat, Presiden Mesir (kiri) di Mesir pada tahun 1977 untuk mengukuhkan hubungan diplomatik antara Malaysia dengan Mesir.

Sumber: Universiti Tun Hussein Onn, 2009. *Tun Hussein Onn: Permata Menara Gading*. Batu Pahat: Penerbit UTHM.

Kedaulatan dapat mewujudkan kesejahteraan dan kemakmuran kepada rakyat. Sebagai rakyat Malaysia, kita perlu memahami pentingnya mengekalkan kedaulatan negara yang diperoleh pada masa ini.

Jelaskan kepentingan mewujudkan negara berdaulat.

I-Think

Hasilkan peta pemikiran yang sesuai berkaitan dengan kepentingan mewujudkan negara berdaulat.

Membuat Rasionalisasi

Rasionalkan kepentingan kedaulatan dalam menentukan bentuk sistem pentadbiran negara pada masa ini.

1.4 Langkah Mempertahankan Kedaulatan

Pemerintah dan rakyat memainkan peranan penting bagi mempertahankan kedaulatan negara. Oleh itu, pemerintah dan rakyat perlu bekerjasama untuk mewujudkan kestabilan politik serta kemakmuran ekonomi, mengekalkan perpaduan kaum, memupuk patriotisme dan mengukuhkan pertahanan negara. Kerjasama ini penting bagi memastikan kedaulatan dapat dipertahankan demi kemajuan dan kesejahteraan negara.

Mewujudkan Kestabilan Politik dan Kemakmuran Ekonomi

Pemerintah dan rakyat mempunyai peranan yang sama untuk menjamin kestabilan politik dan kemakmuran ekonomi. Pemerintah melaksanakan pentadbiran dengan cekap dan menjalankan pelbagai usaha serta program bagi memajukan ekonomi. Rakyat pula memberikan kerjasama sepenuhnya untuk menjayakan semua usaha dan program yang dilaksanakan oleh pemerintah.

Pemerintah

- Mewujudkan pentadbiran yang cekap.
- Mengelakkan amalan rasuah dalam pentadbiran.
- Memastikan agihan sumber kekayaan negara secara adil kepada semua kaum melalui dasar pembangunan ekonomi.
- Melaksanakan undang-undang negara menurut perlembagaan secara berkesan.

Membuat Interpretasi

Menurut Dr. Tan Chee Khoo, “Kami kenal pasti bahawa perhatian utama harus diberikan terhadap kelemahan ekonomi kaum bumiputera. Masalah mereka memerlukan pendekatan khas untuk diselesaikan. Mereka perlu dilindungi daripada eksploitasi dan dibantu secara asas untuk bersaing dengan kaum lain dalam perniagaan, perdagangan dan pekerjaan”.

Sumber: Raj Vasil, 1987. *Tan Chee Khoo: An Elder Statesman*. Petaling Jaya: Pelanduk Publications (M) Sdn. Bhd.

1. Mengapakah beliau menyarankan agar kaum bumiputera dibantu dari segi kemakmuran ekonomi?
2. Huraikan langkah yang diambil untuk meningkatkan ekonomi setiap kaum.

Rakyat

- Memberikan kesetiaan kepada raja dan negara.
- Menyokong segala usaha dan dasar kerajaan bagi mewujudkan kestabilan politik.
- Memupuk kerjasama dengan semua kaum supaya agihan kekayaan negara dinikmati oleh semua.
- Mematuhi undang-undang negara.

Mengekalkan Perpaduan Kaum

Sejak awal kemerdekaan, pemerintah dan rakyat berusaha untuk mengekalkan perpaduan kaum. Perpaduan penting dalam usaha kita mengekalkan kedaulatan negara. Beberapa langkah dilaksanakan untuk memupuk perpaduan dalam kalangan rakyat.

Pemerintah

- Menggubal dasar dan undang-undang berkaitan dengan perpaduan kaum serta integrasi nasional.
- Memastikan keberkesanan pelaksanaan dasar berkaitan dengan bahasa, pendidikan dan kebudayaan oleh kementerian serta agensi berkaitan.
- Merangka program serta kempen ke arah memupuk perpaduan kaum dan integrasi nasional.
- Memperuntukkan perbelanjaan yang mencukupi untuk program memupuk perpaduan kaum.

Sampul surat hari pertama Pos Malaysia berkaitan dengan kepelbagaian budaya dan adat resam kaum di Malaysia.

Sumber: Pos Malaysia Berhad.

Rakyat

- Menggunakan bahasa kebangsaan dan menghayati prinsip Rukun Negara yang dapat menjamin perpaduan kaum.
- Memahami dan menghormati agama serta budaya pelbagai kaum.
- Mengamalkan semangat perkongsian, bertoleransi dan saling menghormati sesama rakyat Malaysia.
- Melibatkan diri dalam program kemasyarakatan yang dapat memupuk kerjasama antara kaum.

Meneroka Bukti

Fahami titah di bawah:

“Kedaulatan negara bergantung pada warganya yang bersatu”.

Titah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Sultan Perak Darul Ridzuan, Sultan Nazrin Muizzuddin Shah ibni Almarhum Sultan Azlan Muhibbuddin Shah Al-Maghfur-Lah.

Sumber: *Berita Harian*, 10 November 2018.

Kedaulatan negara bergantung pada warganya yang bersatu. Buktikan.

Memupuk Patriotisme

Patriotisme ialah perasaan cinta yang mendalam terhadap negara serta sanggup mempertahankan sejarah, bahasa, undang-undang, warisan dan budaya. Patriotisme merupakan nadi kepada kebebasan, kestabilan dan kemajuan sesebuah negara. Semangat ini juga penting untuk melahirkan pemimpin dan rakyat yang taat setia serta sanggup berkorban demi negara.

Meja Bulat Serentak (Simultaneous Round Table)

Dalam kumpulan, murid menulis pendapat di atas kertas tentang soalan yang dikemukakan di bawah. Catatan diedarkan kepada rakan lain dalam kumpulan mengikut pusingan jam. Setiap ahli diberi peluang untuk menuliskan pendapat. Soalan yang diberikan berkaitan dengan lagu patriotik *Keranamu Malaysia*.

1. Apakah maksud yang terkandung dalam lirik lagu ini?
2. Nyatakan keistimewaan rakyat berbilang kaum yang dinyatakan dalam lagu ini.
3. Bagaimanakah anda memainkan peranan untuk mempertahankan negara?

Lirik Lagu *Keranamu Malaysia*

Buruh, nelayan dan juga petani
Gaya hidup kini dah berubah
Anak-anak terasuh mindanya
Lahir generasi bijak pandai
Pakar IT, pakar ekonomi
Jaguh sukan dan juga jutawan
Berkereta jenama negara
Megah menyusur di jalan raya
Alam siber teknologi terkini
Kejayaan semakin hampir
Biar di kota ataupun desa
Kita semua pasti merasa bangga
Keranamu kami mendakap tuah
Keranamu kami bangsa berjaya
Keranamu kami hidup selesa
Limpah budi kemakmuran negara
Keranamu kami bebas merdeka
Keranamu nyawa dipertaruhkan
Keranamu kami rela berjuang
Demi bangsa kedaulatan negara
(ulang dari mula)

Keranamu Negara Malaysia
Malaysia...
Terima kasih Malaysia!

Lagu: Dato' Suhaimi Mohd Zain.
Lirik: Siso Koprata.

Sumber: Kementerian Komunikasi dan Multimedia Malaysia.

Pemerintah

- Menganjurkan sambutan Hari Kebangsaan dan Hari Pahlawan untuk menimbulkan kecintaan terhadap negara.
- Mewajibkan mata pelajaran Sejarah sebagai mata pelajaran teras di sekolah bagi melahirkan generasi yang peka terhadap sejarah negara.
- Menganjurkan kempen dan menerbitkan filem atau rencana untuk memupuk patriotisme melalui pelbagai media.
- Memberikan pengiktirafan kepada rakyat Malaysia yang berjasa kepada negara dengan mengabadikan nama mereka pada bangunan dan jalan.

Rakyat

- Menghormati lambang negara seperti bendera Jalur Gemilang, Jata Negara dan lagu *Negaraku*.
- Menyanjungi dan menghargai adat dan warisan negara.
- Meningkatkan imej negara dengan melakar kejayaan dalam bidang pendidikan, sukan dan ekonomi.
- Menghargai tokoh pelbagai kaum yang berjuang untuk kemerdekaan dan kedaulatan negara.

Mengukuhkan Pertahanan Negara

Pemerintah dan rakyat mempunyai tanggungjawab untuk mempertahankan negara daripada ancaman musuh. Pertahanan negara penting untuk mengekalkan kedaulatan negara kita.

Pemerintah

- Menggubal dasar dan undang-undang untuk melindungi keselamatan negara.
- Mengadakan perjanjian pertahanan serta latihan ketenteraan bersama-sama negara serantau dan antarabangsa.
- Memodenkan aset ketenteraan untuk mengukuhkan pasukan pertahanan negara.
- Memastikan pasukan keselamatan sentiasa bersedia siaga menghadapi cabaran semasa.

Rakyat

- Peka terhadap isu keselamatan negara. Contohnya, memberikan maklumat tentang pencerobohan sempadan negara.
- Mengelakkan kolaborasi dengan pihak luar yang boleh mengancam keselamatan dan kedaulatan negara.
- Menganggotai pasukan keselamatan dan pasukan sukarelawan untuk mempertahankan negara.
- Sanggup berkorban demi mempertahankan kedaulatan negara.

Kerjasama antara pemerintah dengan rakyat dalam melaksanakan langkah mengekalkan kedaulatan telah berjaya menghasilkan keamanan dan kesejahteraan. Sebagai rakyat Malaysia, amat penting untuk kita menghormati kepelbagaian budaya dan agama dalam usaha mengukuhkan perpaduan bangsa Malaysia. Perpaduan dan kerjasama kaum menjadi teras kepada kemakmuran, kelangsungan serta kedaulatan negara.

Kedaulatan merupakan kekuasaan tertinggi dan kewibawaan sesebuah negara yang membolehkan kerajaan melaksanakan kawalan pemerintahan dan pentadbiran. Ciri negara berdaulat menjadikan negara kita sebuah negara yang stabil dan kukuh. Pelbagai langkah dilaksanakan untuk memastikan kedaulatan negara tetap terpelihara. Kedaulatan negara diperkukuh melalui pemerintahan dan pentadbiran yang berlandaskan perlembagaan.

Meneroka Bukti

Buktikan hubungan pemerintah dan rakyat mampu mengekalkan kedaulatan negara.

KEDAULATAN NEGARA

1

Konsep Kedaulatan

- Takrif Kedaulatan
- Pandangan Tokoh
- Jenis Kedaulatan

2

Ciri Negara yang Berdaulat

- Mempunyai Pemerintahan
- Mempunyai Sempadan
- Mempunyai Perundangan
- Mempunyai Rakyat

3

Kepentingan Mewujudkan Negara Berdaulat

- Keberkesanan Pentadbiran
- Kemakmuran Ekonomi
- Kesejahteraan Sosial
- Kecemerlangan Hubungan Luar Negara

4

Langkah Mempertahankan Kedaulatan

- Mewujudkan Kestabilan Politik dan Kemakmuran Ekonomi
- Mengekalkan Perpaduan Kaum
- Memupuk Patriotisme
- Mengukuhkan Pertahanan Negara

Aktiviti: Fikir-Pasang-Kongsi (Think-Pair-Share)

Arahan:

1. Murid dikehendaki membina ayat berpandukan isu yang diberikan secara individu.
2. Murid kemudiannya berbincang dengan rakan atau pasangan.
3. Murid berkongsi maklumat hasil perbincangan dengan pasangan/kumpulan/kelas lain.

Cabaran Mengekalkan Kedaulatan Negara

Isu	Cabaran	Kesan	Tindakan
Keselamatan			
Perpaduan Kaum			
Kestabilan Politik			
Ekonomi			
Pencerobohan			
Pelarian			
Dadah			
Rasuah			

Berdasarkan tajuk di atas, lakukan aktiviti yang berikut:

1. **Aktiviti individu:** Catat maklumat berkaitan dengan tajuk di atas berdasarkan aspek yang berikut:
  - (a) **Cabaran yang dihadapi:** Huraikan cabaran yang dihadapi berkaitan dengan aspek yang disenaraikan dengan terperinci.
  - (b) **Isu atau permasalahan:** Jelaskan kesan terhadap Malaysia akibat cabaran yang dihadapi.
  - (c) **Keberkesanan strategi:** Sejauh manakah Malaysia berjaya mengatasi masalah ini dengan mengambil tindakan yang sewajarnya?
2. **Aktiviti kumpulan:** Bentukkan kumpulan kecil dengan pasangan lain, kemudian kongsi maklumat yang diperolehi.

Pemahaman dan Pemikiran Kritis

1. Apakah takrif kedaulatan dalam bahasa Arab?
  - A. Negara yang bebas dan merdeka
  - B. Kuasa pemerintahan sesebuah kerajaan
  - C. Kekuasaan tertinggi terhadap pemerintahan negara
  - D. Negara mempunyai kuasa yang penuh terhadap pemerintahan
2. Mengapakah kedaulatan penting bagi sesebuah negara?
  - A. Menjadi kuasa politik unggul di dunia
  - B. Menunjukkan kekuatan angkatan tentera
  - C. Mewujudkan keberkesanan sistem pentadbiran
  - D. Membuktikan dasar luar mengikut situasi semasa
3. Gambar di bawah berkaitan dengan ciri negara berdaulat.

Gambar 1

Kebawah Duli Yang Maha Mulia Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong XVI dan Kebawah Duli Yang Maha Mulia Seri Paduka Baginda Raja Permaisuri Agong.

Gambar 2

Bangunan Parlimen Malaysia.

- (a) Jelaskan ciri negara berdaulat.
- (b) Huraikan langkah yang dilaksanakan untuk mempertahankan kedaulatan negara.

4. Peta menunjukkan kedudukan Malaysia yang bersempadan dengan negara jiran di Asia Tenggara.
  - (a) Mengapakah hubungan baik dengan negara jiran perlu dipertahankan?
  - (b) Setiap warganegara Malaysia mempunyai tanggungjawab untuk mempertahankan kedaulatan perairan negara. Bincangkan.

Nilai, Patriotisme dan Iktibar

- Pemahaman terhadap ciri negara yang berdaulat wajar dipertingkatkan untuk melahirkan rakyat Malaysia yang berbangga dengan identiti negara.
- Kepentingan mempertahankan kedaulatan negara bagi melahirkan masyarakat yang berganding bahu untuk membangunkan negara dan menjamin kesejahteraan rakyat.
- Pemerintah dan rakyat saling bekerjasama, bersefahaman serta bermuafakat bagi mempertahankan kedaulatan negara.

Diri dan Keluarga

Menyokong dan melibatkan diri dalam proses pembangunan negara dan berusaha gigih untuk memajukan diri.

Negara

Perpaduan rakyat berbilang kaum dan semangat rela berkorban merupakan keunikan negara kita untuk mempertahankan kedaulatannya.

Angkatan Tentera Malaysia menjaga kedaulatan negara kita.

Sumber: Kementerian Pertahanan Malaysia.

BAB 2 PERLEMBAGAAN PERSEKUTUAN

SINOPSIS

Perlembagaan Persekutuan merupakan dokumen undang-undang bertulis yang menjadi teras pada sistem pemerintahan negara. Perlembagaan digubal berasaskan undang-undang negeri Melayu yang sedia ada dan juga tambahan unsur baharu. Perlembagaan Persekutuan Malaysia mempunyai ciri tradisional dan moden yang menjadikan perlembagaan di negara kita unik. Perlembagaan Persekutuan berkuat kuasa seiring dengan kemerdekaan pada 31 Ogos 1957. Selepas itu, perlembagaan dipinda bagi menyesuaikannya dengan keperluan semasa negara.

Inti Pati Pembelajaran

1. Latar belakang sejarah Perlembagaan Persekutuan.
2. Sejarah penggubalan Perlembagaan Persekutuan.
3. Ciri utama Perlembagaan Persekutuan.
4. Pindaan Perlembagaan Persekutuan 1963 dan 1965.

Elemen Kewarganegaraan dan Nilai Sivik

1. Kepentingan mendaulatkan Perlembagaan Persekutuan.
2. Kepentingan mematuhi undang-undang dalam kehidupan.
3. Kepentingan tanggungjawab rakyat bagi memelihara Perlembagaan Persekutuan.
4. Kepentingan menjiwai semangat Perlembagaan Persekutuan.

Kemahiran Pemikiran Sejarah

1. Memahami kronologi penggubalan Perlembagaan Persekutuan.
2. Meneroka bukti kewujudan undang-undang adat sebelum kedatangan British.
3. Membuat interpretasi ciri utama Perlembagaan Persekutuan.
4. Membuat imaginasi struktur Mahkamah Atasan di negara kita.
5. Membuat rasionalisasi pindaan Perlembagaan Persekutuan.

Istana Kehakiman, Putrajaya.

Sumber: Dewan Bahasa dan Pustaka.

2.1 Latar Belakang Sejarah Perlembagaan Persekutuan

Perlembagaan merupakan undang-undang tertinggi sebagai teras pemerintahan sesebuah negara. Sebelum kedatangan British, negara kita diperintah berdasarkan pemerintahan beraja. Raja memerintah berdasarkan undang-undang dan peraturan yang digubal. Pada zaman British, raja terus diterima sebagai pemerintah berdaulat. Apabila merdeka, negara kita mempunyai perlembagaan yang merupakan unsur penting dalam sesebuah negara.

Asas Pembentukan Perlembagaan

Perlembagaan Persekutuan berasaskan nilai tradisi Kesultanan Melayu dan kemudiannya beberapa prinsip undang-undang Inggeris disesuaikan dengan nilai tempatan.

Undang-undang Negeri Melayu

- Raja sebagai pemerintah.
- Rakyat memberikan ketaatsetiaan.
- Undang-undang dan sistem pemerintahan ditentukan oleh raja.
- Undang-undang yang wujud pada zaman Kesultanan Melayu Melaka seperti Hukum Kanun Melaka dan Undang-Undang Laut Melaka mempengaruhi kandungan undang-undang bertulis di negeri Melayu yang lain. Antara undang-undang bertulis di negeri-negeri Melayu termasuklah Hukum Kanun Pahang, Undang-Undang Kedah, Undang-Undang Johor dan Undang-Undang 99 Perak.

Sebelum kedatangan kuasa barat, negara kita sudah mempunyai undang-undang dan adat Melayu yang digunakan sebagai asas perlembagaan. Undang-undang ini menjadi panduan serta kawalan kepada raja dan pembesar dalam proses pemerintahan negara.

Hukum Kanun Melaka.

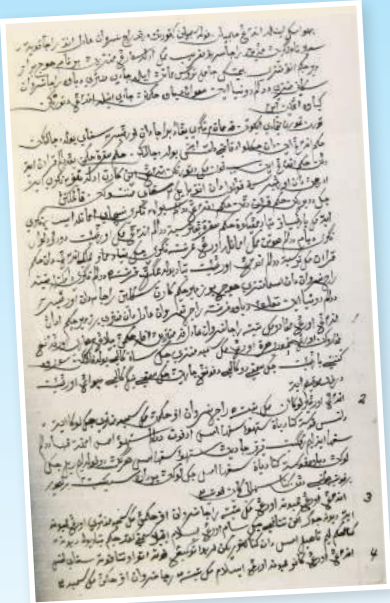
Sumber: Perpustakaan Negara Malaysia.

Senaraikan undang-undang bertulis yang terdapat di negara kita sebelum kedatangan British.

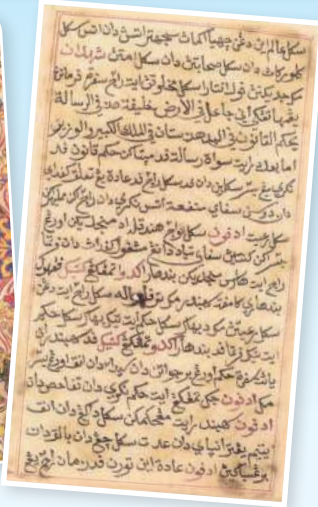
Undang-undang di negeri-negeri Melayu mengalami perubahan demi perubahan selaras dengan perkembangan masyarakat sehingga kemunculan dan pengenalan undang-undang dari barat sekitar awal abad ke-19.

Undang-Undang 99 Perak. Sumber: Perpustakaan Negara Malaysia.

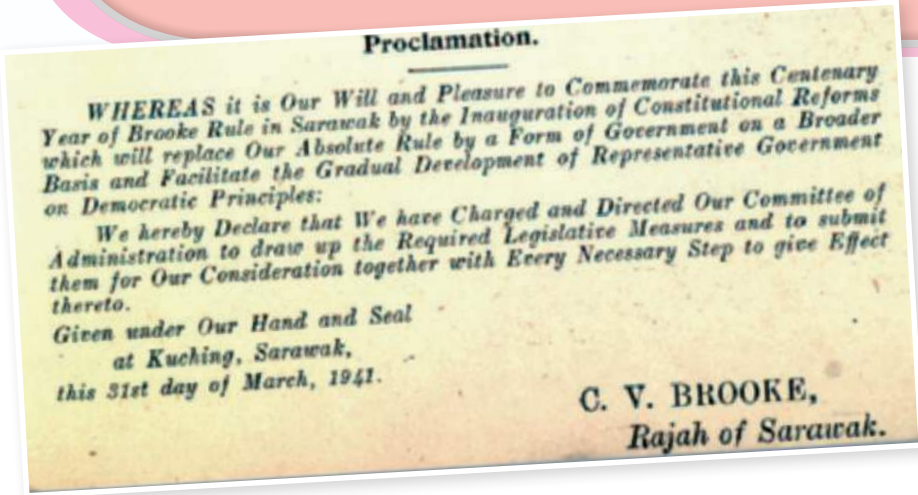

Hukum Kanun Pahang. Sumber: Yaakub Isa (Penyl.), 2003. *Hukum Kanun Pahang Manuskrip Agung Negeri Pahang*. Pahang: Lembaga Muzium Negeri Pahang.

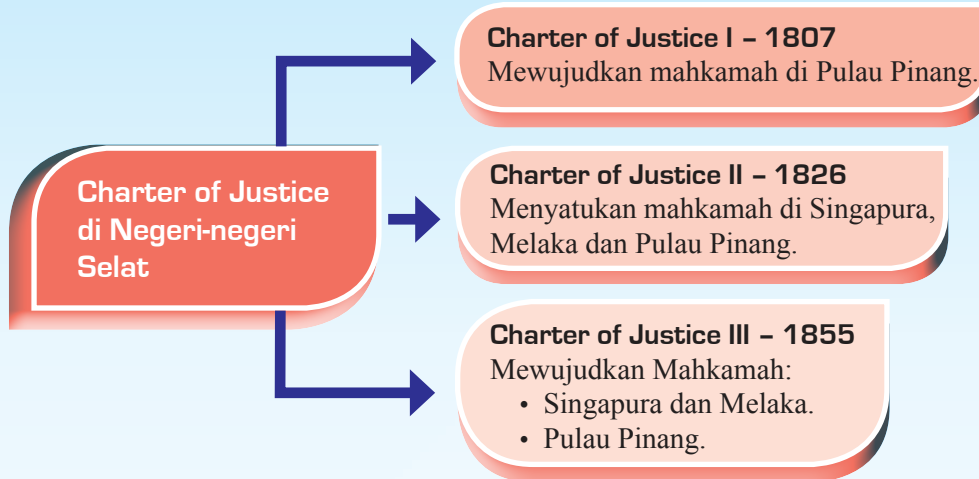
Undang-undang Inggeris

- British memperkenalkan undang-undang di Negeri-negeri Selat (NNS) yang dikenali sebagai Charter of Justice.
- Diambil daripada undang-undang yang digubal di England.
- Piagam terpilih yang bersesuaian dengan kegunaan NNS sahaja diguna pakai. Contohnya, Charter of Justice 1807.
- Di Sarawak pula terdapat The Sarawak Application of Laws Ordinance 1949 yang menggunakan The Common Law of England.
- Di Sabah terdapat undang-undang yang sama disebut Sabah Application of Laws Ordinance 1951.

Proclamation of Sarawak Constitution. Sumber: Muzium Sarawak.

Pada zaman pentadbiran British, NNS, iaitu Melaka, Pulau Pinang dan Singapura memperkenalkan undang-undang yang diambil dari England, iaitu Charter of Justice. Matlamatnya adalah untuk melindungi penduduk asal daripada penindasan dan ketidakadilan.

Pada bulan Ogos 1956, Perlembagaan Sarawak memberikan kuasa kepada badan membuat undang-undang, iaitu Council Negeri (Majlis Negeri) yang mengandungi 45 orang ahli dan dipengerusikan oleh Ketua Setiausaha. Majlis Tertinggi pula dipengerusikan oleh Gabenor yang turut dianggotai oleh Ketua Setiausaha, Setiausaha Kewangan dan Peguam Negara. Perlembagaan Sarawak pada tahun 1959 memberikan kuasa pentadbiran negeri kepada Majlis Tertinggi dan Council Negeri.

Di Sabah pula ditubuhkan Majlis Undangan dan Majlis Kerja pada tahun 1950. Majlis Undangan memberikan kuasa kepada Gabenor untuk menggubal undang-undang dalam pemerintahannya.

Institusi pemerintahan beraja diteruskan apabila Tanah Melayu mencapai kemerdekaan. Walaupun begitu, beberapa pindaan disesuaikan dengan konsep Raja Berperlembagaan dan Demokrasi Berparlimen. Perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu 1957 diperkenalkan dan menjadi asas kepada perlembagaan negara kita pada hari ini. Perlembagaan inilah menjadi asas kepada sistem Raja Berperlembagaan dan Demokrasi Berparlimen.

2.2 Sejarah Penggubalan Perlembagaan Persekutuan

Sejarah penggubalan Perlembagaan Persekutuan bermula pada tahun 1877 hingga tahun 1957. Pembentukan undang-undang dalam sesebuah negara dilakukan oleh badan yang sah dalam perundangan. Di Malaysia, badan perundangan dinamakan Parlimen yang berkuasa penuh membentuk undang-undang negara. Sejak negara mencapai kemerdekaan, ahli Parlimen memainkan peranan meminda perlembagaan bagi menegakkan kedaulatan negara. Sebagai rakyat, kita perlu menghargai jasa pemimpin yang berusaha untuk mengekalkan kedaulatan negara.

Di NNS terdapat Charter of Justice untuk melindungi penduduk. Sementara itu, pembentukan undang-undang di negeri Melayu pula dimulai oleh Majlis Negeri Perak.

1 1877

Mesyuarat pertama Majlis Negeri Perak pada tahun 1877 yang dipengerusikan oleh Raja Muda Yusuf menjadi titik tolak kepada pembentukan undang-undang negara. Majlis Negeri Perak berperanan untuk menggubal undang-undang bagi negeri Perak. Kemudiannya, peranan yang sama ini dimainkan oleh semua Majlis Negeri di negeri Melayu yang lain.

Raja Muda Yusuf (duduk di tengah) bersama-sama Sir Hugh Low (berdiri di depan) di Kuala Kangsar, Perak, pada tahun 1880.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

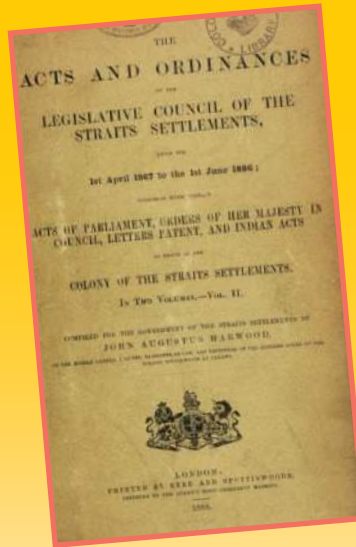
Membuat Interpretasi

“Setiap rakyat memiliki hak yang sama dari segi undang-undang”.

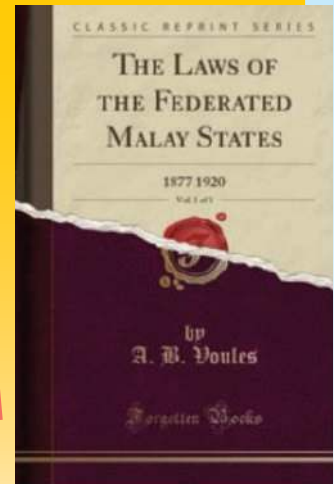
Interpretasikan maksud petikan tersebut.

2**1946**

Undang-undang di NNS digubal oleh Majlis Undangan Negeri manakala undang-undang di Negeri-negeri Melayu Bersekutu (NNMB) digubal oleh Majlis Persekutuan. Sementara itu, undang-undang di Negeri-negeri Melayu Tidak Bersekutu (NNMTB) pula digubal oleh Majlis Negeri.

Akta dan Ordinan Negeri-negeri Selat 1886.

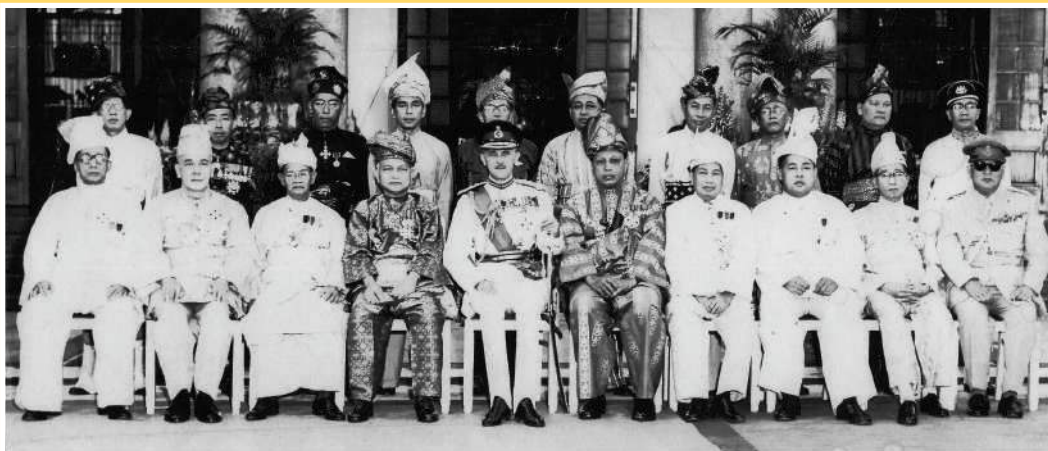

Buku *The Laws of the Federated Malay States*.

Sumber: Cornell University Library.

3**1948**

Perjanjian Persekutuan Tanah Melayu 1948 merupakan titik penting pembentukan sebuah Persekutuan yang terdiri daripada negeri-negeri Melayu, Melaka dan Pulau Pinang. Antara kandungan yang terdapat dalam Persekutuan Tanah Melayu termasuklah pentadbiran, kuasa raja Melayu, perundangan dan kewarganegaraan.

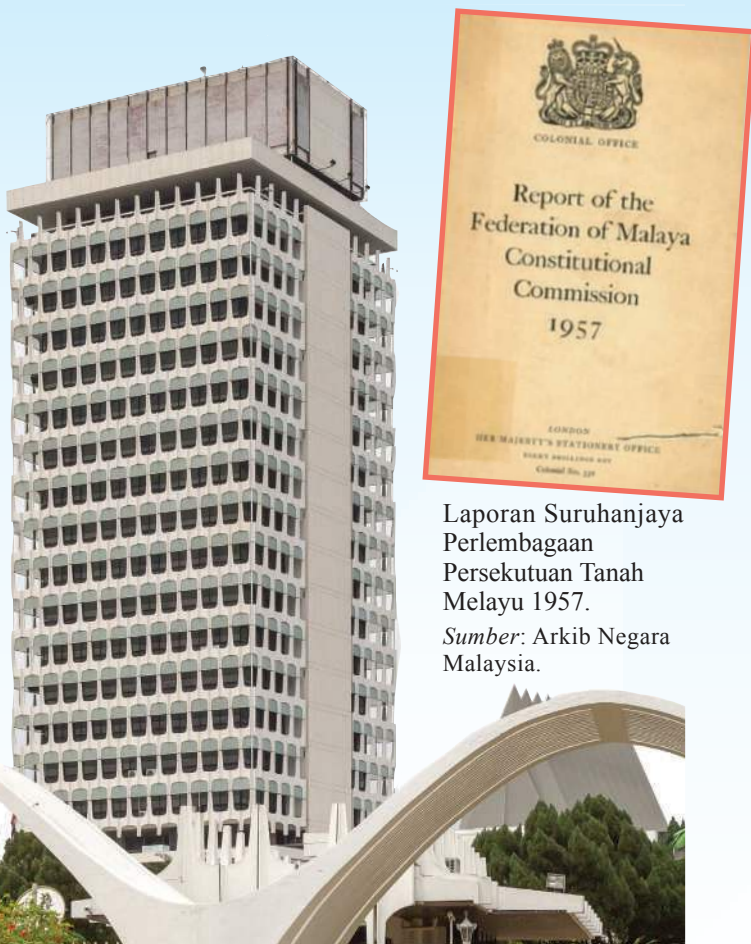

Raja-raja Melayu bersama-sama Jeneral Sir Gerald Walter Robert Templer, Pesuruhjaya Tinggi British di Persekutuan Tanah Melayu semasa Mesyuarat Majlis Raja-Raja ke-25.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

4 1957

Suruhanjaya perlembagaan ini dikenali sebagai Suruhanjaya Perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu atau Suruhanjaya Reid. Perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu 1957 disesuaikan dengan model Westminster yang diambil dari Britain. Perlembagaan ini berkuat kuasa seurus selepas kemerdekaan pada 31 Ogos 1957. Perlembagaan ini juga menjadi asas kepada perlembagaan negara kita pada hari ini.

Laporan Suruhanjaya Perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu 1957.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Bangunan Parlimen Malaysia.

Sumber: Dewan Bahasa dan Pustaka.

Perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu 1957 bermodelkan Westminster. Memandangkan negara kita mempunyai asas sistem perundangan bertulis, maka hal ini banyak membantu Malaysia menggubal sebuah perlembagaan bertulis.

Laporan Suruhanjaya Perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu 1957.

Lima perkara terma rujukan utama dalam Perjanjian Persekutuan 1957:

- Kerajaan Persekutuan yang kukuh.
- Menjamin kedudukan Raja-raja Melayu.
- Menjamin kedudukan istimewa orang Melayu dan kepentingan sah kaum lain.
- Parlimen hendaklah mengandungi dua Dewan, iaitu Dewan Rakyat dan Dewan Negara.
- Kewarganegaraan yang sama.

Memahami Kronologi

Galurkan sejarah penggubalan Perlembagaan Persekutuan.

Meja Bulat (Round Table)

Perlembagaan negara merupakan elemen penting dalam sesebuah negara dan perlu dipertahankan.

1. Secara berkumpulan, bincangkan topik ini.
2. Ahli bergilir-gilir mencatatkan idea tentang kepentingan Perlembagaan Persekutuan.
3. Hasil perbincangan dibentangkan di hadapan kelas.
4. Seorang wakil kumpulan akan tampil di hadapan kelas dan membentangkan dapatan kajian.
5. Murid lain boleh bertanyakan soalan kepada wakil kumpulan ini.

2.3 Ciri Utama Perlembagaan Persekutuan

Perlembagaan merupakan peraturan tertinggi dan panduan dalam sistem pemerintahan negara. Perlembagaan mempunyai dua ciri utama, iaitu tradisional dan moden yang diperlukan bagi kestabilan serta kemajuan negara.

Ciri Tradisional

1. Kesultanan atau Pemerintahan Beraja

Sejak berabad-abad, negeri Melayu diperintah berdasarkan pemerintahan beraja. Sultan merupakan pemerintah berdaulat dan memiliki kuasa penuh di negeri masing-masing.

Setelah negara kita mencapai kemerdekaan, pemerintahan beraja diteruskan dan disesuaikan dengan konsep Demokrasi Berparlimen. Yang di-Pertuan Agong diperuntukkan melalui perlembagaan kuasa pemerintahan sebagai pemerintah tertinggi negara. Kuasa Yang di-Pertuan Agong termasuklah kuasa mengampun dan menangguhkan hukuman orang yang disabitkan kesalahan oleh mahkamah. Baginda juga mempunyai kuasa membuat pelantikan bagi jawatan utama negara.

Pada peringkat negeri, raja merupakan ketua negeri. Pada baginda, terletak kuasa eksekutif yang dilaksanakan melalui nasihat Majlis Mesyuarat Negeri. Raja mempunyai kuasa mengampun dan menangguhkan hukuman kepada mereka yang disabitkan kesalahan oleh mahkamah serta pelantikan jawatan utama negeri. Raja dikenali sebagai tonggak kehormatan dan keadilan yang membolehkan baginda mengurniakan anugerah, penghormatan dan bintang kehormat kepada individu yang terpilih.

Ciri moden

1. Kerajaan Persekutuan

Antara perkara utama yang disebut dalam Perlembagaan Persekutuan termasuklah mewujudkan satu sistem kerajaan Persekutuan. Laporan Suruhanjaya Perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu menyarankan Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri diberi kuasa dalam bidang tertentu. Apabila Malaysia dibentuk, Sarawak dan Sabah diberi beberapa autonomi.

Ciri
Moden

3. Kewarganegaraan

Kewarganegaraan Persekutuan mula diperkenalkan pada tahun 1948 melalui Perjanjian Persekutuan Tanah Melayu. Sebelum itu, tidak terdapat satu kewarganegaraan yang sama bagi seluruh negara. Rakyat dikategorikan sebagai rakyat raja dan terdapat juga penduduk yang mendapat kerakyatan British sekiranya dilahirkan di Melaka atau Pulau Pinang. Kemerdekaan Tanah Melayu dan pembentukan Malaysia melahirkan taraf kewarganegaraan yang sama kepada rakyatnya.

1. Jelaskan kuasa Yang di-Pertuan Agong dalam Perlembagaan Persekutuan.
2. Nyatakan ciri moden dalam Perlembagaan Persekutuan.

Ciri Tradisional

2. Agama Islam

Peruntukan perlembagaan berkaitan dengan agama Islam merupakan antara ciri tradisional. Pada zaman British, raja di negeri Melayu tidak perlu menerima nasihat daripada penasihat British berkaitan dengan hak dan kedaulatan raja, adat istiadat orang Melayu dan agama Islam.

Selepas merdeka, agama Islam bagi negeri Melayu terletak di bawah kuasa raja di negeri masing-masing. Bagi Wilayah Persekutuan dan negeri tidak beraja, perkara ini terletak di bawah kuasa Yang di-Pertuan Agong.

3. Bahasa Melayu

Sejak zaman Kesultanan Melayu Melaka, bahasa Melayu digunakan dalam pemerintahan. Bahasa Melayu menjadi *lingua franca* dan memainkan peranan sebagai bahasa ilmu. Kini, bahasa Melayu menjadi bahasa kebangsaan dan bahasa rasmi di negara kita.

4. Kedudukan Orang Melayu dan Bumiputera

Sebelum merdeka, kedudukan orang Melayu dan bumiputera adalah di bawah kuasa raja dan ketua peribumi. Apabila negara kita merdeka, Yang di-Pertuan Agong diberi tanggungjawab memelihara kedudukan istimewa orang Melayu dan bumiputera Sarawak dan Sabah serta kepentingan sah kaum lain.

2. Sistem Demokrasi Berparlimen

Perlembagaan Persekutuan memperuntukkan sistem demokrasi di Malaysia. Asas kepada demokrasi ialah pilihan raya umum pada tahun 1955. Tujuan utama pilihan raya adalah untuk memberikan kebebasan kepada rakyat memilih wakil pemimpin dan menubuhkan kerajaan. Bagi menentukan pilihan raya dapat dijalankan dengan adil, maka ditubuhkan Suruhanjaya Pilihan Raya. Badan ini bertanggungjawab sepenuhnya untuk menjalankan pilihan raya.

- Pilihan raya persekutuan memilih wakil bagi membentuk Kerajaan Persekutuan.
- Pilihan raya negeri pula memilih wakil untuk membentuk Kerajaan Negeri.

Perlembagaan Persekutuan mempunyai keunikan kerana mengandungi ciri tradisional dan moden. Di samping itu, undang-undang yang terkandung dalam perlembagaan negara kita pula bertujuan agar rakyat mematuhi peraturan yang telah ditetapkan. Oleh itu, rakyat perlu mematuhi undang-undang bagi menjamin keamanan negara dan kesejahteraan hidup.

Sebelum pembentukan Malaysia, Sarawak dan Sabah mempunyai sistem pemilihan secara tidak langsung. Sistem pemilihan melalui pilihan raya di Sarawak diadakan mulai tahun 1969. Sabah menggantikan sistem ini pada tahun 1967. Sistem ini membolehkan pembubaran Dewan Undangan Negeri pada tahun 1967 dan diadakan pemilihan secara pilihan raya.

2.4 Pindaan Perlembagaan Persekutuan 1963 dan 1965

Perlembagaan Tanah Melayu 1957 menjadi asas kepada Perlembagaan Persekutuan Malaysia 1963. Hal ini berlaku apabila terjadi penggabungan Persekutuan Tanah Melayu, Sarawak, Sabah dan Singapura. Pindaan perlembagaan yang dilakukan bertujuan menyesuaikan peruntukan negeri baharu ke dalam perlembagaan tanpa mengubah kedudukan negeri yang sedia ada. Terdapat beberapa pindaan perlembagaan yang utama dilakukan pada tahun 1963 dan 1965 melibatkan struktur Mahkamah Atasan dan pemisahan Singapura.

Pindaan Perlembagaan 1963

Perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu 1957 dipinda selepas pembentukan Malaysia. Pindaan yang dibuat adalah dengan cara memasukkan klausa baharu pada bahagian tertentu bagi menyesaikannya dengan keperluan semasa. Terdapat tiga perkara utama yang berlaku dalam pindaan Perlembagaan 1963, iaitu struktur Mahkamah Atasan, pembentukan Mahkamah Tinggi Borneo dan jawatan Yang di-Pertua Negeri.

1

Struktur Mahkamah Atasan

Perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu 1957 menetapkan struktur Mahkamah Atasan mengikut model Mahkamah Tertinggi England yang membahagikannya kepada Mahkamah Atasan dan Mahkamah Rayuan. Apabila Malaysia dibentuk, Mahkamah Atasan diwujudkan, iaitu Mahkamah Persekutuan. Tiga buah Mahkamah Atasan diwujudkan, iaitu di Persekutuan Tanah Melayu, di Sarawak dan Sabah serta di Singapura. Mahkamah Persekutuan boleh mendengar mana-mana persoalan perlembagaan dan pertikaian antara Kerajaan Persekutuan dengan Kerajaan Negeri.

2

Pembentukan Mahkamah Tinggi Borneo

Perlembagaan Malaysia mengekalkan kedudukan Mahkamah Tinggi Malaya dan pada masa yang sama diwujudkan Mahkamah Tinggi Borneo. Mahkamah Tinggi Borneo ini berperanan untuk menguruskan soal kehakiman di Sarawak dan Sabah. Pada tahun 1963, jawatan Ketua Hakim Borneo diwujudkan dengan berpusat di Kuching, Sarawak. Menjelang tahun 1994, nama jawatan ini diubah kepada Ketua Hakim Sarawak dan Sabah.

1. Sabah dikenali sebagai North Borneo sebelum pembentukan Malaysia.
2. Pesuruhjaya Kehakiman yang bertauliah dilantik di North Borneo pada tahun 1912. Jawatan ini kemudian dikenali sebagai Ketua Hakim North Borneo. Sarawak pula mula menerima Pesuruhjaya Kehakiman bertauliah pada tahun 1928.

Apabila Malaysia dibentuk, Sarawak dan Sabah diketuai oleh Yang di-Pertua Negeri yang dilantik oleh Yang di-Pertuan Agong. Dalam menjalankan tugasnya, Yang di-Pertua Negeri perlu mengikut nasihat Majlis Tertinggi bagi Sarawak dan Kabinet Negeri bagi Sabah.

Pindaan Perlembagaan 1965

Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj selaku Perdana Menteri Malaysia pertama, membawa usul pindaan perlembagaan yang dinamakan pindaan Singapura di Parlimen pada 7 Ogos 1965. Parlimen meluluskan usul ini yang membolehkan Singapura keluar daripada Malaysia. Oleh itu, semua perkara berkaitan dengan Singapura dimansuhkan dalam Perlembagaan Malaysia (pindaan 1965). Contohnya, dari segi imigresen, kewangan, hubungan luar negara dan pertahanan.

Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj (tiga dari kiri) menghadiri persidangan akhbar bagi menerangkan kepada wartawan tentang perkara yang menyebabkan pemisahan Singapura daripada Malaysia di bangunan Parlimen, Kuala Lumpur pada 9 Ogos 1965.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Perlembagaan merupakan undang-undang tertinggi dalam sesebuah negara. Perlembagaan menjadi panduan penting bagi negara yang menjelaskan kuasa dalam setiap perkara. Negara kita juga mengalami pindaan perlembagaan pada tahun 1963 dan 1965.

Sikap tidak peka akan sejarah menjadi cabaran Malaysia bagi mengekalkan keluhuran perlembagaan negara. Ulasakan pernyataan ini.

Malaysia sebuah negara unik yang mempunyai perlembagaan berasaskan ciri tradisional dan moden. Kedua-dua ciri ini saling melengkapi antara satu sama lain. Apabila Malaysia dibentuk pada tahun 1963, pindaan perlembagaan dilakukan bagi menyesuaikan dengan Sarawak dan Sabah. Pindaan perlembagaan yang dilakukan pada tahun 1965 menyaksikan pemisahan Singapura daripada Malaysia. Sebagai rakyat Malaysia, kita bertanggungjawab mempertahankan perlembagaan demi kedaulatan negara.

PERLEMBAGAAN PERSEKUTUAN

1

Latar Belakang Sejarah Perlembagaan Persekutuan

- Asas Pembentukan Perlembagaan

2

Sejarah Penggubalan Perlembagaan Persekutuan

- Sejarah Penggubalan Perlembagaan Persekutuan 1877–1957

3

Ciri Utama Perlembagaan Persekutuan

- Ciri Tradisional
- Ciri Moden

4

Pindaan Perlembagaan Persekutuan 1963 dan 1965

- Pindaan Perlembagaan 1963
- Pindaan Perlembagaan 1965

Aktiviti 1: 3 Stray 1 Stay

Arahan:

1. Murid berada dalam kumpulan masing-masing dan mencatatkan idea pada kertas sebak. Kumpulan disusun mengikut kronologi sejarah daripada kumpulan 1 hingga kumpulan 4.
2. Hasil kerja ditampalkan.
3. Seorang ahli kumpulan akan berada di situ (stay) untuk memberikan penerangan kepada ahli kumpulan lain.
4. Tiga ahli lain boleh bergerak (stray) ke kumpulan lain untuk melihat dan menyoal hasil kumpulan lain.

Sejarah Perkembangan Perlembagaan Persekutuan

Cari dan catatkan maklumat berkaitan dengan perkara yang berikut:

Kumpulan 1:

1887

- Mesyuarat pertama Majlis Negeri Perak dan pengubalan undang-undang bagi negeri Perak.

Kumpulan 2:

1946

- Undang-undang bagi Negeri-negeri Selat, Negeri-negeri Melayu Bersekutu dan Negeri-negeri Melayu Tidak Bersekutu.

Kumpulan 3:

1948

- Perjanjian Persekutuan Tanah Melayu 1948.

Kumpulan 4:

1957

- Perjanjian Persekutuan Tanah Melayu 1957.

Pada akhir sesi, guru atau murid merumuskan secara kronologi perkembangan Perlembagaan Persekutuan.

Pemahaman dan Pemikiran Kritis

1. Pernyataan di bawah berkaitan dengan penubuhan Majlis di Sabah.

memberikan kuasa kepada Gabenor untuk membuat undang-undang. Apakah ?

- A. Majlis Kerja
- B. Majlis Negeri
- C. Majlis Tertinggi
- D. Majlis Undangan

2. Ciri tradisional dalam perkembangan perlembagaan ialah

- A. bahasa Melayu
- B. kewarganegaraan
- C. Kerajaan Persekutuan
- D. Sistem Demokrasi Berparlimen

3. Nyatakan usaha yang boleh dilakukan oleh kerajaan bagi membolehkan rakyat menghormati Perlembagaan Persekutuan.

4. Perlembagaan penting bagi menjamin kedaulatan negara kita. Bincangkan.

5. Apakah maksud Perlembagaan Persekutuan?

“Mungkin telah ada dalam fikiran pencipta perlembagaan itu bahawa unsur-unsur tradisional ini diperlukan untuk kestabilan serta kemajuan negara dan memainkan peranan penting dalam perjalanan Perlembagaan”.

Tun Mohd Salleh Abas, 1985. *Unsur-unsur Tradisi dalam Perlembagaan Malaysia*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.

6. Berdasarkan petikan di atas, jawab soalan yang berikut:

Soalan 1

Nyatakan ciri tradisional dalam Perlembagaan Persekutuan.

Soalan 2

Bagaimanakah pemerintahan beraja dapat memainkan peranan untuk kestabilan dan kemakmuran negara?

Soalan 3

Huraikan peranan rakyat untuk mempertahankan pemerintahan beraja.

7. Perlembagaan Persekutuan memperuntukkan kedudukan bahasa Melayu sebagai bahasa kebangsaan negara. Badan yang dipertanggungjawabkan menjaga kedudukan dan membuat kajian berkaitan dengan bahasa Melayu ialah Dewan Bahasa dan Pustaka.

Soalan 1 Berdasarkan pelbagai sumber, jelaskan peranan Dewan Bahasa dan Pustaka dalam menjaga kedudukan bahasa Melayu.

Soalan 2 Pada pendapat anda, apakah peranan rakyat untuk menjadikan bahasa Melayu sebagai bahasa perpaduan?

Cakna dan Cerminan Sejarah

Nilai, Patriotisme dan Iktibar

- Penerokaan bukti warisan tradisional dalam kerajaan Melayu wajar dihayati bagi memupuk semangat kesetiaan kepada raja dan negara.
- Keunggulan pemerintahan beraja sebelum kedatangan barat yang diwarisi dan diamalkan berperanan mengukuhkan keharmonian kaum dan kedaulatan negara.
- Hubungan antara raja dengan rakyat yang diwarisi sejak zaman Kesultanan Melayu Melaka penting untuk kesejahteraan penduduk dan negara.

Diri dan Keluarga

Sebagai ahli dalam keluarga, sikap menghormati golongan yang lebih tua dalam kalangan keluarga dapat mengukuhkan institusi keluarga dan menyumbang kepada kesejahteraan masyarakat.

Negara

Perpaduan dalam masyarakat pelbagai kaum, budaya dan agama menjadi asas penting untuk menjamin keluhuran perlembagaan negara kita.

Ahli Parlimen memainkan peranan penting bagi menjaga keluhuran perlembagaan dan kedaulatan negara.

BAB 3 RAJA BERPERLEMBAGAAN DAN DEMOKRASI BERPARLIMEN

SINOPSIS

Sistem Raja Berperlembagaan dan Demokrasi Berparlimen berkait rapat dengan latar belakang sejarah pemerintahan beraja di negara kita. Majlis Raja-Raja yang wujud seiring dengan pemerintahan beraja menjadi sebahagian daripada institusi Raja Berperlembagaan dan mempunyai kedudukan dalam pemerintahan. Sebagai Raja Berperlembagaan, kedudukan Yang di-Pertuan Agong dan raja ditentukan oleh Perlembagaan Persekutuan dan Undang-Undang Tubuh Kerajaan Negeri. Ciri demokrasi dan pengasingan kuasa dilaksanakan pada peringkat Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri melalui sistem Demokrasi Berparlimen. Demokrasi Berparlimen di negara kita mempunyai keunikan kerana dilaksanakan berdasarkan keperluan tempatan.

Inti Pati Pembelajaran

1. Latar belakang pemerintahan beraja dan Demokrasi Berparlimen.
2. Sejarah dan kedudukan institusi Majlis Raja-Raja.
3. Yang di-Pertuan Agong dan raja dalam Perlembagaan Persekutuan.
4. Amalan demokrasi dan pengasingan kuasa.
5. Keunikan amalan Demokrasi Berparlimen di negara kita.

Elemen Kewarganegaraan dan Nilai Sivik

1. Peranan raja bagi memakmurkan negara.
2. Kepentingan taat setia rakyat kepada pemerintah.
3. Kepentingan elemen utama demokrasi sebagai asas pemerintahan negara.
4. Kepentingan pengasingan kuasa dalam sistem demokrasi.

Kemahiran Pemikiran Sejarah

1. Memahami kronologi perkembangan pemerintahan beraja di negara kita.
2. Meneroka bukti amalan demokrasi dalam pemerintahan negara.
3. Membuat imaginasi keunikan amalan Demokrasi Berparlimen di negara kita.
4. Membuat interpretasi kedudukan Yang di-Pertuan Agong sebagai tonggak pemerintahan negara.
5. Membuat rasionalisasi mempertahankan sistem Raja Berperlembagaan dan Demokrasi Berparlimen.

Istiadat Pembukaan Mesyuarat Pertama, Penggal Ketiga, Parlimen ke-14 pada 18 Mei 2020.

Sumber: Portal rasmi Parlimen Malaysia.

3.1 Latar Belakang Pemerintahan Beraja dan Demokrasi Berparlimen

Pemerintahan beraja merupakan tradisi yang berakar umbi dan menjadi teras kewujudan kerajaan Melayu. Raja memerintah dengan kuasa yang penuh dan berdaulat.

Cabaran terhadap pemerintahan beraja berlaku selepas pentadbiran tempatan dikuasai oleh British dan Jepun. Walau bagaimanapun, pemerintahan beraja tidak terhapus. Pemerintahan beraja berkembang sejajar dengan peredaran masa sehingga diiktiraf sebagai Raja Berperlembagaan seiring dengan konsep Demokrasi Berparlimen dalam pemerintahan negara kita pada hari ini.

Pemerintahan Beraja Kesultanan Melayu Melaka

Kesultanan Melayu Melaka memperlihatkan pemerintahan beraja yang berwibawa. Raja ialah pemerintah yang berkuasa mutlak. Pada baginda terletak semua kuasa pemerintahan termasuk kuasa pentadbiran, perundangan dan kehakiman.

Pemerintahan pula berdasarkan undang-undang, iaitu Hukum Kanun Melaka dan Undang-Undang Laut Melaka. Keadaan ini membuktikan bahawa kehidupan bernegara dan ciri sistem berperlembagaan terserlah pada zaman Kesultanan Melayu Melaka.

Pemerintahan kesultanan ini diperkukuh dengan konsep Islam. Konsep ini sekali gus menjadikan raja sebagai ketua agama Islam.

Pemerintahan Kesultanan Melayu Melaka mempunyai pengaruh yang besar bagi membina tradisi dan adat istiadat yang diwarisi oleh kesultanan Melayu yang muncul kemudiannya. Kesultanan Melayu merujuk kerajaan yang mempunyai pertalian dengan Kesultanan Melayu Melaka sama ada dari segi keturunan mahupun pernah menjadi naungan atau jajahan takluk kesultanan ini.

Secara tradisinya, Raja-raja Melayu dianggap sebagai sumber undang-undang, ketua kerajaan dan ketua agama. Baginda bertanggungjawab mempertahankan adat dan struktur masyarakat dalam kerajaan Melayu. Keabsahan bagi semua tindakan terletak pada kedaulatan Raja-raja Melayu.

Kesultanan Melayu Selepas Kesultanan Melayu Melaka

- Legasi Kesultanan Melayu Melaka diteruskan secara langsung oleh Kesultanan Johor Riau, Pahang dan Perak.
- Kesultanan Terengganu dan Selangor merupakan kesinambungan daripada Kesultanan Johor Riau.
- Kesultanan Kelantan, Negeri Sembilan dan Perlis diasaskan setelah berakhirnya Kesultanan Melayu Melaka.
- Kesultanan Kedah merupakan kerajaan terawal yang diasaskan di negara kita. Kesultanan ini mengakui pertuanan Kesultanan Melayu Melaka.

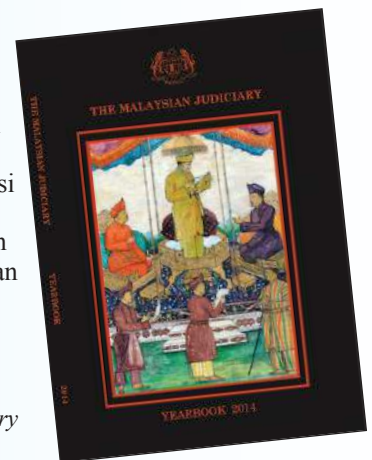

Membuat Interpretasi

Tafsirkan ilustrasi pada muka hadapan Laporan Tahunan Badan Kehakiman Malaysia Tahun 2014.

Ilustrasi bertajuk “Kemegahan Diraja” menghiasi muka hadapan Laporan Tahunan Badan Kehakiman Malaysia Tahun 2014.

Sumber: Jabatan Kehakiman. *The Malaysian Judiciary Yearbook 2014*. Putrajaya: Jabatan Kehakiman.

Sebelum Perang Dunia Kedua

Semasa peluasan pengaruh British, pemerintahan beraja menjadi penghalang yang menyukarkan British melakukan penjajahan di negeri Melayu. British sekadar berupaya memperkenalkan Sistem Residen di NNMB dan Sistem Penasihat di NNMTB. Raja-raja Melayu memerintah dengan campur tangan British dalam pentadbiran tempatan yang dimeterai melalui perjanjian atau surat perisytiharan daripada Raja-raja Melayu.

Bagi NNMB, British hanya mengambil alih pentadbiran pada peringkat pembesar negeri. Raja-raja Melayu kekal sebagai pemerintah berdaulat, walaupun dikehendaki menerima nasihat daripada pegawai British yang dilantik sebagai Residen.

Bagi NNMTB, kedudukan raja yang memerintah adalah lebih kukuh. British menempatkan Penasihat British, namun pentadbiran negeri tetap dilaksanakan oleh pembesar yang dilantik oleh raja.

Penggubalan Undang-Undang Tubuh Kerajaan Johor 1895 dan Undang-Undang Bagi Diri Kerajaan Terengganu 1911 menyerlahkan ciri pemerintahan Raja Berperlembagaan dalam Kesultanan Johor dan Terengganu.

Penggubalan undang-undang tersebut berkait rapat dengan usaha raja, pembesar dan rakyat untuk menghalang peluasan pengaruh British dan mengekalkan kedaulatan negeri.

Kebijaksanaan diplomasi Raja-raja Melayu membolehkan pemerintahan beraja dipertahankan. Raja sebagai ketua negeri yang mengesahkan undang-undang membuktikan kedaulatan raja dalam struktur pentadbiran negeri Melayu.

Perjanjian antara Raja-raja Melayu dengan British sebelum Perang Dunia Kedua tidak memindahkan kedaulatan negeri Melayu kepada British. Negeri Melayu hanya menjadi negeri naungan British.

Sultan Selangor, Sultan Abdul Samad (duduk di bawah payung) pada tahun 1870.

Sultan Perak, Sultan Idris Murshidul Adzam Shah (duduk di bawah payung) pada tahun 1897.

Yang di-Pertuan Besar Negeri Sembilan, Tuanku Muhammad ibni Tuanku Antah (duduk di tengah) pada tahun 1897.

Sultan Pahang, Sultan Ahmad Al-Mu'adzam Shah (duduk di bawah payung) pada tahun 1897.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

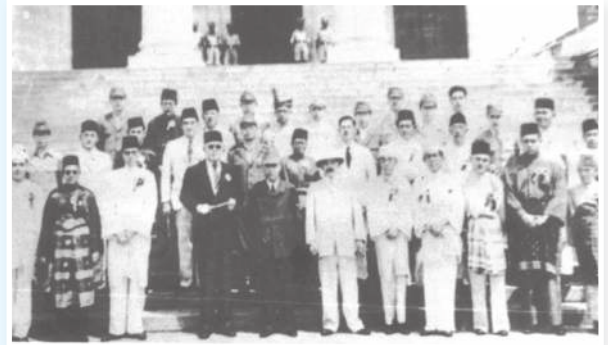

Kebijaksanaan diplomasi dan perjanjian antara Raja-raja Melayu.

Semasa Pendudukan Jepun

Semasa pendudukan Jepun, Raja-raja Melayu diiktiraf sebagai ketua dalam hal ehwal agama Islam. Raja-raja Melayu juga memperoleh pendapatan seperti sebelum Perang Dunia Kedua.

Pengiktirafan tersebut diisytiharkan semasa persidangan Raja-raja Tanah Melayu dan Sumatera dengan pemerintah tentera Jepun di Singapura pada bulan Januari 1943. Kedudukan Raja-raja Melayu di negeri masing-masing diletakkan di bawah pengawasan Gabenor Jepun di Tanah Melayu.

Raja-raja Melayu dan tentera Jepun di Singapura.
Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Sultan Pahang, Sultan Abu Bakar, sedang menandatangani Perjanjian Persekutuan Tanah Melayu 1948 di King's House, Kuala Lumpur pada tahun 1948.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Selepas Perang Dunia Kedua

Pemerintahan beraja menerima cabaran apabila Malayan Union diperkenalkan pada tahun 1946. Raja-raja Melayu kehilangan kuasa sebagai pemerintah negeri kerana kuasa pemerintahan diambil oleh Raja England. British memerintah Malayan Union secara langsung melalui Gabenor yang dilantik oleh kerajaan British. Kesepakatan Raja-raja Melayu menentang Malayan Union dengan sokongan orang Melayu menyebabkan British menggantikan Malayan Union dengan Persekutuan Tanah Melayu 1948.

Kedaulatan Raja-raja Melayu yang diwarisi daripada Kesultanan Melayu Melaka dikembalikan seperti sebelum Perang Dunia Kedua melalui Perjanjian Persekutuan Tanah Melayu 1948.

Undang-Undang Tubuh digubal oleh Raja-raja Melayu bagi negeri masing-masing dan diguna pakai sehingga hari ini mengangkat Raja-raja Melayu sebagai Raja Berperlembagaan.

Undang-Undang Tubuh Kerajaan Pahang dan Undang-Undang Perlembagaan Tubuh Kerajaan Kelantan.

Sumber: Portal Diraja Pahang dan Kerajaan Negeri Kelantan.

Mengapakah pentadbiran tentera Jepun mengekalkan pemerintahan beraja di Tanah Melayu?

Membuat Rasionalisasi

Rasionalkan kepentingan Undang-Undang Tubuh yang digubal untuk negeri Melayu.

Raja Berperlembagaan dan Demokrasi Berparlimen Selepas Merdeka

Kemerdekaan Tanah Melayu pada tahun 1957 diperoleh melalui perundingan dan persetujuan Raja-raja Melayu. Pemerintahan beraja diteruskan dalam Perlembagaan Persekutuan dan beberapa pindaan dibuat supaya sesuai dengan konsep demokrasi.

Jawatan Yang di-Pertuan Agong diwujudkan sebagai Ketua Utama Negara. Kedudukan, kuasa dan tugas Yang di-Pertuan Agong termaktub dalam Perlembagaan Persekutuan.

Ciri Raja Berperlembagaan dan Demokrasi Berparlimen dalam Perlembagaan Persekutuan mengiktiraf raja sebagai pemerintah tertinggi negara. Sementara itu, rakyat diberi hak memilih wakil mereka melalui pilihan raya untuk membentuk kerajaan.

Istiadat Mengangkat Sumpah Yang di-Pertuan Agong Pertama, Tuanku Abdul Rahman ibni Almarhum Tuanku Muhammad.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj (berdiri berbaju hitam) mengangkat sumpah sebagai Perdana Menteri Persekutuan Tanah Melayu di hadapan Yang di-Pertuan Agong (duduk di sebelah kiri) dan disaksikan oleh Raja-raja Melayu pada 31 Ogos 1957.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Pemerintahan beraja merupakan kesinambungan sejarah dan warisan negara yang kekal peranannya sehingga hari ini. Pemerintahan beraja menjadi punca dan identiti kedaulatan negara. Pembinaan negara bangsa menuju Raja Berperlembagaan dan Demokrasi Berparlimen merupakan proses yang bersandarkan muafakat. Sistem tersebut mesti dipertahankan sebagai tonggak kestabilan dan teras perpaduan untuk kemakmuran negara.

Muzium Diraja

Muzium Diraja terletak di Jalan Istana, Kuala Lumpur. Muzium ini sebelumnya ialah Istana Negara tempat bersemayam Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong dan Raja Permaisuri Agong yang pertama hingga ke-13 (1957–2011). Apabila Istana Negara baharu di Jalan Tuanku Abdul Halim beroperasi pada tahun 2011, bangunan Istana Negara lama dijadikan Muzium Diraja dan mula dibuka kepada orang ramai mulai tahun 2013.

Aktiviti

1. Lawat Galeri Istana Negara dan Balairung Seri.
2. Siapkan tugas yang berikut:
  - (a) Nyatakan objektif, visi dan misi Muzium Diraja.
  - (b) Senaraikan ruangan rasmi di Galeri Istana Negara sebagai mercu tanda Raja Berperlembagaan.
  - (c) Jelaskan upacara dan istiadat rasmi oleh Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong dan Raja Permaisuri Agong yang dijalankan di Balairung Seri.
3. Bentangkan dapatan anda.

3.2 Sejarah dan Kedudukan Institusi Majlis Raja-Raja

Majlis Raja-Raja yang bermula dengan pembentukan Durbar merupakan sebahagian daripada institusi Raja Berperlembagaan di negara kita. Majlis Raja-Raja mempunyai kedudukan dan peranan dalam pemerintahan negara berdasarkan Perlembagaan Persekutuan.

Pembentukan Durbar Negeri-negeri Melayu Bersekutu (NNMB)

Durbar dibentuk pada tahun 1897 seiring dengan penubuhan NNMB. Durbar dalam negeri-negeri ini berperanan sebagai sebuah majlis persidangan bagi Raja-raja Melayu negeri Perak, Selangor, Pahang dan Negeri Sembilan untuk membincangkan hal ehwal pentadbiran Kerajaan Persekutuan dengan pihak British.

Majlis jamuan teh semasa persidangan Durbar pertama di Kuala Kangsar, Perak pada tahun 1897.
Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Durbar membawa maksud perjumpaan atau persidangan umum yang diadakan oleh Raja Melayu dengan British.

Keahlian Durbar NNMB

Durbar dipengerusikan oleh Pesuruhjaya Tinggi British.

Ahlinya terdiri daripada:

- Raja-raja Melayu (Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Pahang).
- Residen British di NNMB.
- Setiausaha NNMB.

Persidangan Durbar pertama di Kuala Kangsar, Perak pada tahun 1897.
Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Majlis Sultan-Sultan Semasa Malayan Union

Perlembagaan Malayan Union 1946 memperuntukkan penubuhan Majlis Sultan-Sultan (The Council of Sultans). Di bawah The Malayan Union Order in Council 1946, Majlis Sultan-Sultan dipengerusikan oleh Gabenor Malayan Union. Ahli majlis terdiri daripada sembilan orang Raja Melayu dan tiga pegawai kanan British.

Antara fungsi Majlis Sultan-Sultan termasuklah membincangkan undang-undang berkaitan dengan agama Islam dan menasihati Gabenor tentang perkara yang dibangkitkan oleh Raja-raja Melayu.

Walau bagaimanapun, majlis tersebut tidak pernah diwujudkan dalam tempoh Malayan Union kerana Raja-raja Melayu menentang pelaksanaan Malayan Union.

Keanggotaan Majlis Sultan-Sultan Malayan Union

- Gabenor Malayan Union (Pengerusi).
- Sembilan orang Raja Melayu.
- Ketua Setiausaha Malayan Union, Penasihat Undang-undang dan Setiausaha Kewangan.

Majlis Raja-Raja Semasa Persekutuan Tanah Melayu 1948

Majlis Raja-Raja ditubuhkan secara rasmi pada tahun 1948 apabila Persekutuan Tanah Melayu dibentuk menggantikan Malayan Union. Berdasarkan Perjanjian Persekutuan Tanah Melayu 1948, Majlis Raja-Raja menjadi institusi yang dilengkapi dengan kuasa dan sekretariat, sesuai dengan kedudukan dan peranannya.

Majlis Raja-Raja diurus sepenuhnya oleh Raja-raja Melayu. Pengerusi mesyuarat ditentukan oleh Raja-raja Melayu dalam kalangan sembilan orang Raja Melayu. Persidangan Majlis Raja-Raja perlu disertai oleh Penyimpan Mohor Besar Raja-Raja untuk memeterai keputusan persidangan. Raja-raja Melayu diberi hak dan kuasa untuk mendapat penerangan daripada Pesuruhjaya Tinggi British tentang penggubalan undang-undang dan dasar Kerajaan Persekutuan.

Raja-raja Melayu bergambar semasa majlis menandatangani Perjanjian Persekutuan Tanah Melayu 1948.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

AKTIVITI

Dengan menggunakan pelbagai sumber, cari maklumat berkaitan dengan Durbar.

Membuat Interpretasi

Mengapakah Majlis Raja-Raja dalam Persekutuan Tanah Melayu 1948 menjadi institusi khas untuk Raja-raja Melayu?

Majlis Raja-Raja Selepas Merdeka

Selepas Persekutuan Tanah Melayu mencapai kemerdekaan pada 31 Ogos 1957, peranan Majlis Raja-Raja dikekalkan, namun keanggotaannya mengalami perubahan.

- Yang di-Pertua Negeri Melaka dan Pulau Pinang turut menjadi ahli Majlis Raja-Raja.
- Selepas Persekutuan Malaysia dibentuk pada tahun 1963, Yang di-Pertua Negeri Sarawak dan Sabah turut menjadi ahli Majlis Raja-Raja.
- Yang di-Pertua Negeri tidak turut serta dalam mesyuarat khas melibatkan institusi beraja seperti pemilihan Yang di-Pertuan Agong dan Timbalan Yang di-Pertuan Agong.

Mohor Besar Raja-Raja

- Mohor Besar Raja-Raja melambangkan kekuasaan dan kedaulatan Raja-raja Melayu.
- Mohor ini disimpan oleh Penyimpan Mohor Besar Raja-Raja yang juga merupakan Setiausaha Majlis Raja-Raja.
- Dokumen rasmi yang dikeluarkan oleh Majlis Raja-Raja diturunkan dengan cap Mohor Besar diikuti dengan tandatangan Penyimpan Mohor Besar Raja-Raja.

Permukaan Mohor Besar Raja-Raja mengandungi jata kerajaan sembilan Negeri Melayu serta tertulis perkataan “Mohor

Besar Raja-Raja Negeri Melayu” dalam tulisan Jawi. Mesyuarat Majlis Raja-Raja pada 31 Ogos 1948 bersetuju menerima corak pada Mohor Besar Raja-Raja yang digunakan sehingga hari ini.

Sumber: Laman web rasmi Pejabat Penyimpan Mohor Besar Raja-Raja.

Kedudukan Majlis Raja-Raja dalam Perlembagaan Persekutuan

Berdasarkan peruntukan Perlembagaan Persekutuan, Majlis Raja-Raja mempunyai kuasa dan fungsi dalam sistem Raja Berperlembagaan. Majlis Raja-Raja boleh bertindak menggunakan budi bicara bagi melaksanakan fungsinya. Antara fungsi Majlis Raja-Raja termasuklah seperti yang berikut:

Mesyuarat Majlis Raja-Raja (Khas) Sempena Istiadat Melafaz Sumpah Jawatan dan Menandatangani Surat Sumpah Jawatan dan Surat Perisytiharan Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong XVI di Istana Negara, Kuala Lumpur pada Januari 2019.

Sumber: Istana Negara.

2 Bersetuju atau tidak bersetuju sebarang undang-undang yang memerlukan persetujuan Majlis Raja-Raja.

3 Memberikan nasihat berkaitan dengan pelantikan jawatan tertentu.

4 Menjadi rujukan dalam perubahan dasar berhubung dengan kedudukan istimewa orang Melayu, bumiputera di Sarawak dan Sabah dan kepentingan sah kaum lain.

Antara pelantikan yang memerlukan rundingan dengan Majlis Raja-Raja termasuklah pelantikan Ketua Audit Negara, Ketua Hakim Negara, hakim Mahkamah Atasan, Pengerusi dan ahli Suruhanjaya Pilihan Raya.

Majlis Raja-Raja merupakan institusi beraja di Malaysia. Berdasarkan peruntukan Perlembagaan Persekutuan, Majlis Raja-Raja melaksanakan peranan sebagai pengimbang dalam sistem demokrasi melalui dua cara, iaitu hak untuk dirundingi dalam beberapa pelantikan penting dan hak untuk membincangkan hal berhubung dengan dasar negara. Kita sewajarnya menghargai peranan Majlis Raja-Raja dalam memakmurkan negara. Sebagai rakyat Malaysia, kita perlu berbangga dengan institusi ini kerana tidak wujud institusi seperti ini pada hari ini di negara lain.

3.3 Yang di-Pertuan Agong dan Raja dalam Perlembagaan Persekutuan

Raja Berperlembagaan merupakan sebahagian daripada pentadbiran negara apabila Perlembagaan Persekutuan mengiktiraf kedudukan dan peranan institusi beraja. Institusi beraja ini terdiri daripada institusi Majlis Raja-Raja, institusi beraja di negeri-negeri dan institusi Yang di-Pertuan Agong pada peringkat Persekutuan.

Institusi Yang di-Pertuan Agong

Jawatan Yang di-Pertuan Agong diwujudkan selepas negara mencapai kemerdekaan pada tahun 1957. Yang di-Pertuan Agong dipilih dalam kalangan raja yang memerintah di sembilan buah negeri dalam Persekutuan, iaitu Perlis, Kedah, Perak, Selangor, Negeri Sembilan, Johor, Pahang, Terengganu dan Kelantan. Pemilihan Yang di-Pertuan Agong dilaksanakan oleh Majlis Raja-Raja menurut kaedah yang ditetapkan dalam Perlembagaan Persekutuan dan Peraturan-peraturan Majlis Raja-Raja.

Seiring dengan kewujudan jawatan Yang di-Pertuan Agong, turut diperkenalkan jawatan Timbalan Yang di-Pertuan Agong berdasarkan Perlembagaan Persekutuan.

Yang di-Pertuan Agong	Nama Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong	Yang di-Pertuan Agong	Nama Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong
Pertama Negeri Sembilan	Almarhum Tuanku Abdul Rahman ibni Almarhum Tuanku Muhammad (31 Ogos 1957 – 1 April 1960).	Kesepuluh Negeri Sembilan	Almarhum Tuanku Ja'afar ibni Almarhum Tuanku Abdul Rahman (26 April 1994 – 25 April 1999).
Kedua Selangor	Almarhum Sultan Hisamuddin Alam Shah ibni Almarhum Sultan Alaidin Sulaiman Shah (14 April 1960 – 1 September 1960).	Kesebelas Selangor	Almarhum Sultan Salahuddin Abdul Aziz Shah Alhaj ibni Almarhum Sultan Hisamuddin Alam Shah Alhaj (26 April 1999 – 21 November 2001).
Ketiga Perlis	Almarhum Tuanku Syed Putra Alhaj ibni Almarhum Syed Hassan Jamalullail (21 September 1960 – 20 September 1965).	Kedua belas Perlis	Tuanku Syed Sirajuddin ibni Al-Marhum Tuanku Syed Putra Jamalullail (13 Disember 2001 – 12 Disember 2006).
Keempat Terengganu	Almarhum Sultan Ismail Nasiruddin Shah ibni Almarhum Sultan Zainal Abidin (21 September 1965 – 20 September 1970).	Ketiga belas Terengganu	Al-Wathiqu Billah Sultan Mizan Zainal Abidin ibni Al-Marhum Sultan Mahmud Al-Muktafi Billah Shah (13 Disember 2006 – 12 Disember 2011).
Kelima Kedah	Almarhum Sultan Abdul Halim Mu'adzam Shah ibni Almarhum Sultan Badlishah (21 September 1970 – 20 September 1975).	Keempat belas Kedah	Almarhum Almu'tasimu Billahi Muhibbuddin Tuanku Alhaj Abdul Halim Mu'adzam Shah ibni Almarhum Sultan Badlishah (13 Disember 2011 – 12 Disember 2016).
Keenam Kelantan	Almarhum Sultan Yahya Petra ibni Almarhum Sultan Ibrahim (21 September 1975 – 29 Mac 1979).	Kelima belas Kelantan	Kebawah Duli Yang Maha Mulia Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong Sultan Muhammad V (13 Disember 2016 – 6 Januari 2019).
Ketujuh Pahang	Almarhum Sultan Haji Ahmad Shah Al-Musta'in Billah ibni Almarhum Sultan Abu Bakar Ri'ayatuddin Al-Mu'adzam Shah (26 April 1979 – 25 April 1984).	Keenam belas Pahang	Kebawah Duli Yang Maha Mulia Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong Al-Sultan Abdullah Ri'ayatuddin Al-Mustafa Billah Shah ibni Almarhum Sultan Haji Ahmad Shah Al-Musta'in Billah (mulai 31 Januari 2019).
Kelapan Johor	Almarhum Sultan Iskandar ibni Almarhum Sultan Ismail (26 April 1984 – 25 April 1989).		
Kesembilan Perak	Almarhum Sultan Azlan Muhibbuddin Shah ibni Almarhum Sultan Yussuf Izzuddin Shah Ghafarullahu-lah (26 April 1989 – 25 April 1994).		

Senarai Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong yang pertama hingga ke-16.

Sumber: Laman web rasmi Pejabat Penyimpan Mohor Besar Raja-Raja.

Senarai dan gambar Yang di-Pertuan Agong.

Kedudukan Yang di-Pertuan Agong

Kedudukan Yang di-Pertuan Agong sebagai Ketua Utama Negara termaktub dalam Perkara 32 Perlembagaan Persekutuan. Sebagai Ketua Utama Negara, Yang di-Pertuan Agong menjadi punca kedaulatan, ketaatan, perpaduan, kebesaran dan kemuliaan negara.

PERLEMBAGAAN PERSEKUTUAN Bahagian IV PERSEKUTUAN

Bab 1—Ketua Utama Negara

Perkara 32: Ketua Utama Negara bagi Persekutuan, dan Isterinya

- (1) Maka hendaklah ada seorang Ketua Utama Negara bagi Persekutuan, digelar Yang di-Pertuan Agong, yang hendaklah diberi keutamaan daripada segala orang di dalam Persekutuan dan yang tidak boleh dikenakan apa-apa jua pun prosiding di dalam mana-mana mahkamah kecuali di dalam Mahkamah Khas yang ditubuhkan di bawah Bahagian XV.
- (2) Isteri Yang di-Pertuan Agong (digelar Raja Permaisuri Agong) hendaklah diberi keutamaan daripada segala orang lain di dalam Persekutuan selepas Yang di-Pertuan Agong.
- (3) Yang di-Pertuan Agong hendaklah dipilih oleh Majlis Raja-Raja bagi tempoh lima tahun, tetapi boleh pada bila-bila masa meletakkan jawatannya melalui surat yang ditandatangani sendiri olehnya yang ditujukan kepada Majlis Raja-Raja atau boleh dipecat daripada jawatannya oleh Majlis Raja-Raja, dan hendaklah berhenti memegang jawatan apabila terhenti menjadi Raja.

Perkara 32 Perlembagaan Persekutuan yang memperuntukkan kedudukan Yang di-Pertuan Agong.

Sumber: Lembaga Penyelidikan Undang-Undang, 2019. *Perlembagaan Persekutuan*. Petaling Jaya: International Law Book Services.

Keutamaan Kedudukan dalam Persekutuan

1. Yang di-Pertuan Agong.
2. Raja Permaisuri Agong.
3. Raja-raja dan Pemangku Raja.
4. Yang di-Pertua bagi Negeri-negeri.
5. Bekas Raja Permaisuri Agong yang menerima saraan Diraja daripada Kerajaan Persekutuan.
6. Perdana Menteri.
7. Timbalan Perdana Menteri.

Institusi beraja merupakan penaung rakyat, melangkaui semua agama, bangsa, budaya dan fahaman politik. Sebagai rakyat Malaysia, menjadi tanggungjawab kita untuk memartabatkan institusi beraja kerana institusi ini menjadi lambang kedaulatan negara.

Negara melakar sejarah apabila Tuanku Abdul Halim Mu'adzam Shah ibni Almarhum Sultan Badlishah ditabal menjadi Yang di-Pertuan Agong V (1970–1975), dan Yang di-Pertuan Agong XIV (2011–2016).

Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong V (21 September 1970–20 September 1975).

Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong XIV (13 Disember 2011–12 Disember 2016).

Sumber: Istana Negara.

Bagaimanakah Yang di-Pertuan Agong dipilih?

Bincangkan cara menunjukkan kesetiaan kepada raja dan negara.

Kuasa Yang di-Pertuan Agong

Yang di-Pertuan Agong mempunyai kuasa atau peranan yang luas dalam pemerintahan negara meliputi kuasa eksekutif, perundangan dan kehakiman.

Kuasa Eksekutif

- Yang di-Pertuan Agong bertindak mengikut nasihat Jemaah Menteri.

Melantik Perdana Menteri dan Jemaah Menteri

- Yang di-Pertuan Agong melantik seorang Ahli Dewan Rakyat yang pada budi bicara baginda mendapat kepercayaan sebilangan besar ahli Dewan Rakyat sebagai Perdana Menteri.
- Baginda dengan nasihat Perdana Menteri melantik Menteri-menteri, Timbalan-timbalan Menteri daripada Ahli Dewan Rakyat atau Dewan Negara.

Pelantikan Jawatan Penting

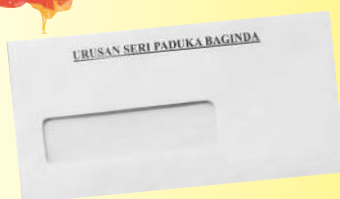
- Yang di-Pertuan Agong melantik Peguam Negara, Panglima Angkatan Tentera dan Ketua Audit Negara.
- Baginda juga melantik Ahli Suruhanjaya Pilihan Raya, Ahli Suruhanjaya Polis dan sejumlah ahli dalam Majlis Angkatan Tentera.

Ketenteraan

- Yang di-Pertuan Agong ialah pemerintah tertinggi seluruh Angkatan Tentera Malaysia.
- Baginda dibantu oleh Majlis Angkatan Tentera yang bertanggungjawab di bawah kuasa baginda bagi pemerintahan, tatatertib dan pentadbiran angkatan tentera serta perkara yang bersangkutan dengan gerakan tentera.

Diplomatik

- Yang di-Pertuan Agong melantik diplomat Malaysia ke luar negara.
- Baginda juga menerima menghadap diplomat asing sebelum mereka mula menjalankan tugas di Malaysia.

Mengapakah perkataan “Urusan Seri Paduka Baginda” tercatat pada sampul surat urusan kerajaan?

Perlembagaan Persekutuan berkaitan dengan Bahagian V Negeri-Negeri.

Kuasa dan Peranan Yang di-Pertuan Agong

Kuasa Perundangan

- Yang di-Pertuan Agong memperkenankan sesuatu Rang Undang-Undang yang melalui proses pembentangan di Dewan Rakyat dan Dewan Negara.

Persidangan Parlimen

- Yang di-Pertuan Agong mempunyai kuasa memanggil Parlimen bersidang.
- Baginda juga berkuasa memberhentikan dan membubarkan Parlimen.

Agama

- Yang di-Pertuan Agong merupakan Ketua Agama Islam di negeri baginda sendiri, Wilayah Persekutuan, Melaka, Pulau Pinang, Sarawak dan Sabah.
- Ketua agama Islam di negeri-negeri lain ialah sultan atau raja yang memerintah di negeri masing-masing.

Hak dan Keistimewaan

- Yang di-Pertuan Agong bertanggungjawab menjaga serta melindungi kedudukan istimewa orang Melayu dan bumiputera di Sarawak dan Sabah.
- Baginda juga bertanggungjawab melindungi kepentingan sah kaum lain di Malaysia.

Pengisytiharan Darurat

- Yang di-Pertuan Agong boleh membuat pengisytiharan darurat.
- Pengisytiharan darurat dibuat setelah baginda memastikan kebenaran wujudnya keadaan yang mengancam keselamatan awam dan ekonomi negara.

Kuasa Kehakiman

- Yang di-Pertuan Agong melantik hakim Mahkamah Atasan atas nasihat Perdana Menteri setelah dipertimbangkan oleh Suruhanjaya Pelantikan Kehakiman dan berunding dengan Majlis Raja-Raja.
- Hakim Mahkamah Atasan terdiri daripada Ketua Hakim Negara, Presiden Mahkamah Rayuan, Hakim Besar Mahkamah Tinggi Malaya, Hakim Besar Mahkamah Tinggi Sarawak dan Sabah, Hakim Mahkamah Persekutuan, Hakim Mahkamah Rayuan dan Hakim Mahkamah Tinggi.

Kuasa Pengampunan

- Dalam hal jenayah di Wilayah Persekutuan, seseorang yang sudah dihukum boleh memohon keampunan daripada Yang di-Pertuan Agong.
- Baginda akan bertindak atas nasihat Lembaga Pengampunan.
- Baginda berkuasa mengampunan, menangguhkan dan meringankan hukuman yang dijatuhkan oleh Mahkamah Tentera, Mahkamah Syariah di Melaka, Pulau Pinang, Sabah, Sarawak dan Wilayah Persekutuan.

Kesetiaan kepada raja dan negara merupakan prinsip kedua Rukun Negara. Sebagai warganegara yang patriotik, kita mesti mengamalkan prinsip tersebut bagi menzahirkan taat setia kepada Yang di-Pertuan Agong, tonggak pemerintahan negara.

3.4 Amalan Demokrasi dan Pengasingan Kuasa

Demokrasi Berparlimen diterima sebagai sistem pentadbiran negara. Ciri demokrasi seperti amalan pilihan raya, jaminan kepada kebebasan asasi serta pembahagian kuasa pada peringkat Persekutuan dan negeri dinyatakan secara jelas dalam Perlembagaan Persekutuan.

Amalan Pilihan Raya

Pilihan raya ialah elemen penting yang menandakan wujudnya amalan demokrasi di negara kita. Pada asasnya, pilihan raya umum diadakan dalam tempoh lima tahun. Pilihan raya diadakan sejak negara kita mencapai kemerdekaan membuktikan amalan demokrasi dilaksanakan di Malaysia sehingga hari ini.

Antara parti politik yang terlibat dalam pilihan raya bagi memperoleh mandat daripada rakyat untuk memerintah.

Sumber: <https://www.spr.gov.my>.
Dicapai pada 27 November 2020.

Kempen pilihan raya membolehkan rakyat mengenali calon dan memahami manifesto parti yang bertanding.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Rakyat menyemak nama pada daftar pemilih sebelum mengundi.

Undi ialah rahsia dan merupakan bukti keabsahan kerajaan yang dipilih rakyat.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Undian dilakukan dengan menggunakan prosedur yang telus dan sistematik.

Parti politik yang berdaftar dengan Suruhanjaya Pilihan Raya sehingga 1 September 2020.

Sebagai rakyat dalam sebuah negara demokrasi, kita sewajarnya memahami kepentingan pilihan raya yang memberikan mandat untuk membentuk kerajaan. Warganegara yang layak mengundi perlu menunaikan hak dan tanggungjawab melalui pilihan raya untuk memilih pemimpin berwibawa bagi mencorakkan pemerintahan demi kemakmuran negara.

Poster "Jom Kita Mengundi" yang dikeluarkan oleh Jabatan Penerangan Malaysia untuk menggalakkan orang ramai menunaikan tanggungjawab mengundi.

Membuat Interpretasi

Tafsirkan "Undi anda penentu masa depan negara" dalam poster tersebut.

Kebebasan Asasi

Kebebasan asasi atau hak asasi merupakan hak yang dimiliki oleh seseorang individu di sisi undang-undang. Perlembagaan Persekutuan menggariskan peruntukan berkaitan dengan kebebasan asasi. Antaranya termasuklah kebebasan diri, kebebasan beragama, hak berkenaan dengan pendidikan serta kebebasan bersuara, berhimpun dan berpersatuan.

Kebebasan asasi yang diperuntukkan dalam perlembagaan tidak bersifat mutlak, tetapi tertakluk pada sekatan yang ditentukan oleh undang-undang yang digubal oleh Parlimen Malaysia. Sekatan tersebut bertujuan memastikan ketenteraman dan kesejahteraan awam terjamin dalam masyarakat yang demokratik.

Kebebasan bersuara termasuklah kebebasan media yang dikawal oleh Akta Hasutan 1948 serta Akta Mesin Cetak dan Penerbitan 1984.

SUHAKAM

Suruhanjaya Hak Asasi Manusia Malaysia (SUHAKAM) merupakan institusi Hak Asasi Kebangsaan yang ditubuhkan di bawah Akta Suruhanjaya Hak Asasi Manusia Malaysia 1999, Akta 597. SUHAKAM berperanan bagi mempromosikan dan melindungi hak asasi semua orang di negara ini.

Perlembagaan Persekutuan berkaitan dengan Kebebasan Asasi.

Pengasingan Kuasa dalam Pemerintahan

Pengasingan kuasa diamalkan sejak negara mencapai kemerdekaan hingga hari ini. Kuasa pemerintahan di negara kita dibahagikan kepada tiga badan, iaitu badan perundangan (legislatif), eksekutif (pelaksana) dan kehakiman (judisiari). Kuasa badan tersebut ditentukan oleh Perlembagaan Persekutuan. Yang di-Pertuan Agong sebagai Ketua Utama Negara merupakan punca kuasa kepada ketiga-tiga badan ini.

Struktur Pentadbiran Persekutuan.

Persidangan Pertama Parlimen Persekutuan Tanah Melayu pada bulan September 1959.

Sumber: Portal rasmi Parlimen Malaysia.

Kabinet (Jemaah Menteri) selepas merdeka diketuai oleh Perdana Menteri, Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj (duduk di tengah).

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

The Lord High Chancellor Britain (berdiri di tengah) bersama-sama hakim Tanah Melayu selepas mesyuarat khas di Mahkamah Agung Kuala Lumpur sejurus kemerdekaan.

Badan Perundangan

Badan perundangan berfungsi menggubal undang-undang. Badan perundangan pada peringkat Kerajaan Persekutuan ialah Parlimen. Badan perundangan pada peringkat Kerajaan Negeri pula ialah Dewan Undangan Negeri (DUN).

Parlimen

Parlimen ialah badan perundangan tertinggi di Malaysia. Parlimen terdiri daripada tiga komponen, iaitu Yang di-Pertuan Agong, Dewan Rakyat dan Dewan Negara. Parlimen merupakan lambang demokrasi dan mencerminkan aspirasi rakyat melalui perwakilan yang dipilih.

Parlimen berkuasa menggubal undang-undang. Selain itu, Parlimen juga boleh membuat pindaan undang-undang Persekutuan sedia ada, menyemak dasar kerajaan, meluluskan perbelanjaan kerajaan dan sistem cukai yang baharu.

Yang di-Pertuan Agong

- Salah satu komponen dalam badan perundangan.

Ilustrasi bangunan Parlimen menunjukkan lokasi Dewan Negara dan Dewan Rakyat.

Dewan Negara atau Senat

- Dewan tertinggi dalam sistem perundangan negara.
- Membahaskan rang undang-undang yang diluluskan oleh Dewan Rakyat dengan lebih teliti.

Dewan Rakyat atau Perwakilan

- Dewan yang ahlinya dipilih oleh rakyat melalui pilihan raya.
- Menggubal dan meluluskan undang-undang pada peringkat Dewan Rakyat.

Dewan Undangan Negeri (DUN)

Di Malaysia, terdapat DUN di setiap negeri kecuali bagi Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur, Labuan dan Putrajaya. Ketiga-tiga wilayah tersebut hanya mempunyai ahli Parlimen.

Dewan ini terdiri daripada Sultan atau Yang di-Pertua Negeri selaku ketua negeri, Speaker Dewan dan Ahli Dewan Undangan Negeri (ADUN) yang dipilih melalui pilihan raya peringkat negeri. DUN berfungsi untuk menggubal undang-undang bagi negeri masing-masing.

Dewan Undangan Negeri Sarawak.

Mengapakah Parlimen mempunyai dua dewan?

Keahlian Dewan Negara.
Keahlian Dewan Rakyat.

Badan Eksekutif

Badan eksekutif ialah badan pemerintah yang melaksanakan kuasa eksekutif mengikut Perlembagaan Persekutuan. Badan eksekutif peringkat Kerajaan Persekutuan ialah Jemaah Menteri manakala badan eksekutif peringkat Kerajaan Negeri ialah Majlis Mesyuarat Kerajaan Negeri.

Jemaah Menteri (Kabinet)

- Jemaah Menteri terdiri daripada Perdana Menteri dan menteri seperti Menteri Kewangan, Menteri Pendidikan dan Menteri Kesihatan.
- Tugas utama Jemaah Menteri menggubal dasar negara dan melaksanakan pembangunan.
- Perdana Menteri mengetuai Jemaah Menteri, memimpin kerajaan dan menjalankan pentadbiran pada peringkat Kerajaan Persekutuan.
- Menteri mengetuai kementerian untuk melaksanakan dasar kerajaan yang diputuskan oleh Jemaah Menteri.
- Anggota Jemaah Menteri berpegang pada prinsip tanggungjawab bersama secara kolektif kepada Parlimen. Setiap menteri mesti mempertahankan keputusan yang dibuat oleh Jemaah Menteri.
- Sekiranya seseorang menteri tidak bersetuju dengan dasar kerajaan, beliau hendaklah meletakkan jawatan sebagai ahli Jemaah Menteri.

Sistem Jemaah Menteri Kesultanan Melayu Kelantan

Pada abad ke-19, Sultan Muhammad II membentuk Sistem Jemaah Menteri bagi melicinkan pemerintahan Kesultanan Melayu Kelantan.

Lapan badan Jemaah Menteri ditubuhkan dan setiap satunya dianggotai oleh empat orang pembesar. Jemaah Menteri tersebut terdiri daripada:

- Jemaah Penasihat Raja.
- Jemaah Menteri Istana.
- Jemaah Menteri Keadilan dan Kehakiman.
- Jemaah Menteri Dalam Negeri.
- Jemaah Menteri Luar.
- Jemaah Menteri Perbendaharaan.
- Jemaah Menteri Peperangan.
- Jemaah Menteri Pentadbiran dan Pengimarah Negeri.

Mengapakah Jemaah Menteri berpegang pada prinsip tanggungjawab bersama?

Istiadat Mengangkat Sumpah Jawatan dan Setia serta Sumpah Simpan Rahsia sebagai Perdana Menteri.

Sumber: Istana Negara.

Majlis Mesyuarat Kerajaan Negeri

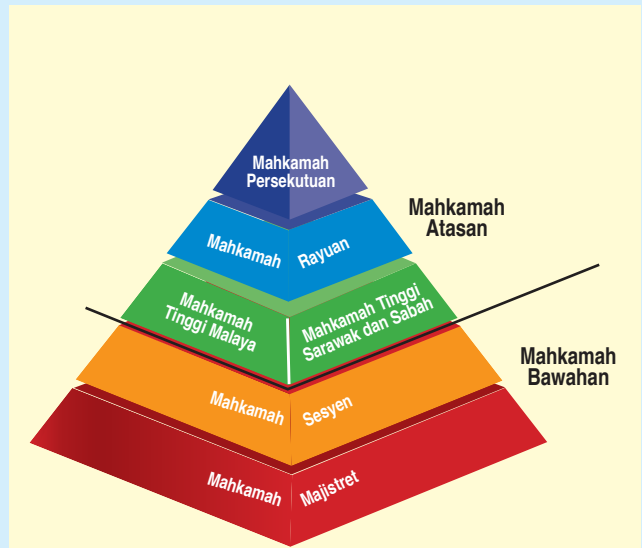
- Pada peringkat negeri, kuasa eksekutif terletak pada Sultan atau Raja atau Yang di-Pertua Negeri.
- Bagi negeri di Semenanjung Malaysia, kuasa eksekutif ini dilaksanakan oleh Majlis Mesyuarat Kerajaan Negeri atau EXCO (Executive Council). Di Sarawak dan Sabah, badan eksekutif negeri dikenali sebagai Kabinet Negeri.
- Pentadbiran Kerajaan Negeri diketuai oleh Menteri Besar atau Ketua Menteri.

Badan Kehakiman

Badan kehakiman ialah badan yang bertanggungjawab mentafsirkan dan melaksanakan undang-undang serta mempertahankan Perlembagaan Persekutuan.

- Badan kehakiman diketuai oleh Ketua Hakim Negara. Kuasa badan kehakiman dilaksanakan oleh mahkamah.
- Hakim dilantik untuk memastikan sistem kehakiman dan keadilan ditegakkan di negara kita.
- Peranan badan kehakiman adalah untuk mengadili pertikaian antara pemerintah dengan rakyat mahupun sesama rakyat.
- Badan kehakiman juga menyelesaikan konflik Kerajaan Negeri dan Kerajaan Persekutuan.
- Fungsi badan kehakiman bergantung pada status mahkamah yang terdiri daripada Mahkamah Atasan dan Mahkamah Bawahan serta Mahkamah Khas.
- Selain itu, terdapat mahkamah pada peringkat negeri, iaitu Mahkamah Syariah serta Mahkamah Anak Negeri di Sarawak dan Sabah.

Hierarki badan kehakiman di Malaysia.

Sumber: <http://www.kehakiman.gov.my/ms/mengenai-kami/mahkamah/mahkamah-tinggi/latar-belakang>. Dicapai pada 16 Julai 2020.

Hakim mestilah bebas daripada pengaruh politik bagi memastikan badan kehakiman sebagai institusi keadilan. Hal ini dapat menjamin integriti badan kehakiman sebagai badan yang bertanggungjawab menjamin keadilan sosial demi kesejahteraan rakyat. Sebagai individu yang mempunyai hak yang dijamin oleh perlembagaan, kita sewajarnya memahami kepentingan menjunjung prinsip keluhuran perlembagaan dan kedaulatan undang-undang seperti yang tersurat dalam Rukun Negara.

Pengasingan kuasa dalam pemerintahan negara penting untuk mewujudkan pemerintahan yang adil dan saksama. Pengasingan kuasa dapat membentuk konsep semak danimbang dalam pemerintahan supaya kuasa pemerintahan tidak dikuasai oleh seseorang atau sesebuah institusi.

Mahkamah Khas

Tidak terletak dalam hierarki mahkamah biasa, antaranya:

- Mahkamah Khas Raja-Raja.
- Mahkamah Tentera.

AKTIVITI

Dengan merujuk pelbagai sumber, bandingkan bidang kuasa Mahkamah Tinggi dengan Mahkamah Sesyen dan Mahkamah Majistret.

Bentangkan dapatan anda di hadapan kelas.

3.5 Keunikan Amalan Demokrasi Berparlimen di Negara Kita

Keunikan amalan Demokrasi Berparlimen dapat dilihat dari aspek gabungan unsur tradisional dan moden, mekanisme semak dan imbang, kuasa budi bicara raja serta kerjasama politik.

Gabungan Unsur Tradisional dan Moden dalam Pentadbiran

Keunikan pemerintahan di Malaysia teradun antara unsur tradisional dengan moden. Unsur tradisional terletak pada kedudukan raja sebagai warisan sosiopolitik masyarakat Melayu. Unsur moden pula ialah Demokrasi Berparlimen berdasarkan model Westminster England.

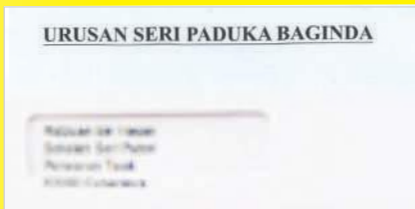
Kombinasi Raja Berperlembagaan dan Demokrasi Berparlimen merupakan kaedah terbaik untuk mengimbangi amalan demokrasi dalam persekitaran sosiopolitik di negara kita yang mempunyai kepelbagaian bangsa, agama dan budaya.

Kajian Kes

Unsur tradisional dalam pentadbiran

Teliti gambar yang berikut dan jawab semua soalan di bawah.

1. Apakah unsur tradisional yang terdapat pada ketiga-tiga gambar di atas?
2. Senaraikan perkara lain yang mengandungi elemen unsur tradisional dalam urusan rasmi.
3. Jelaskan kepentingan unsur tradisional dalam pentadbiran.
4. Bagaimanakah unsur tradisional dapat memupuk persefahaman ke arah perpaduan?

Mekanisme Semak dan Imbang dalam Pentadbiran

Sistem Raja Berperlembagaan dan Demokrasi Berparlimen mewujudkan mekanisme semak dan imbang dalam pemerintahan di negara kita.

Pemerintahan beraja berperanan bagi mengimbangi pemerintahan demokrasi kerana raja berkecuali dalam hal politik, ekonomi dan dasar negara.

Kuasa pengimbang yang ada pada raja mampu meredakan konflik yang berlaku dalam demokrasi seperti pertikaian parti politik yang pelbagai ideologi dan perselisihan antara kaum.

Mekanisme semak dan imbang juga berlaku melalui pengasingan kuasa, iaitu badan perundangan, eksekutif dan kehakiman. Badan perundangan diberi peranan menggubal undang-undang yang akan dilaksanakan oleh badan eksekutif. Sekiranya timbul konflik dan kekeliruan, penyelesaian dibuat melalui badan kehakiman.

Kuasa Budi Bicara Raja

Secara umumnya, kuasa budi bicara raja ialah kuasa yang boleh dilaksanakan oleh baginda tanpa mendengar atau menurut nasihat ketua kerajaan dalam perkara tertentu.

Perlembagaan Persekutuan memperuntukkan kuasa budi bicara kepada Yang di-Pertuan Agong dalam soal pelantikan ketua Kerajaan Persekutuan, iaitu Perdana Menteri. Raja dan Yang di-Pertua Negeri mempunyai kuasa budi bicara melantik ketua Kerajaan Negeri, iaitu Menteri Besar dan Ketua Menteri.

Yang di-Pertuan Agong juga mempunyai kuasa budi bicara untuk tidak memperkenankan permintaan pembubaran Parlimen. Raja dan Yang di-Pertua Negeri pula mempunyai kuasa budi bicara tidak memperkenankan pembubaran DUN.

Kerjasama Politik

Kerjasama politik menekankan soal perkongsian kuasa antara kaum berdasarkan prinsip tolak ansur, perundingan dan pengorbanan bagi memastikan suara setiap kaum diwakili.

Permuafakatan pelbagai parti politik dalam satu gabungan membolehkan parti politik membentuk kerajaan dan berkongsi kuasa dalam pemerintahan di negara kita.

Sejak pilihan raya pada tahun 1955, gabungan parti berasaskan kaum dibentuk atas nama Parti Perikatan. Gabungan ini kemudiannya dikenali sebagai Barisan Nasional. Parti ini memenangi 13 kali pilihan raya umum untuk membentuk Kerajaan Persekutuan.

Pada Pilihan Raya Umum ke-14 tahun 2018, kerjasama politik telah membolehkan Pakatan Harapan memenangi pilihan raya untuk membentuk Kerajaan Persekutuan.

Kerjasama Politik di Malaysia

Tahun Pembentukan	Kerjasama politik
1954	Parti Perikatan
1962	Parti Perikatan Sarawak
	Parti Perikatan Sabah
1974	Parti Perikatan menukar nama kepada Barisan Nasional (BN)
1990	Angkatan Perpaduan Ummah (APU)
1999	Barisan Alternatif (BA)
2008	Pakatan Rakyat (PR)
2015	Pakatan Harapan (PH)
2018	Gabungan Parti Sarawak (GPS)
	Gabungan Bersatu Sabah (GBS)

Pada bulan Februari 2020, Perikatan Nasional menerajui negara kita menggantikan Pakatan Harapan.

Kita perlu memahami demokrasi sebagai salah satu asas pemerintahan negara. Malaysia mengamalkan prinsip demokrasi dengan mengambil kira kepentingan nilai tempatan dan warisan budaya bangsa. Demokrasi Berparlimen dilaksanakan di negara kita dengan cara tersendiri yang mengutamakan kestabilan politik dan kesejahteraan rakyat. Demokrasi Berparlimen pada asasnya memberikan hak sama rata kepada setiap warganegara, dikawal dan diseimbangkan dengan kedaulatan Raja Berperlembagaan.

Malaysia mempunyai bentuk pemerintahan yang unik dengan ciri tersendiri. Kombinasi Raja Berperlembagaan dan Demokrasi Berparlimen membentuk pentadbiran yang sistematik dan unggul. Sistem Raja Berperlembagaan dan Demokrasi Berparlimen berjaya mewujudkan kestabilan. Hal ini membawa kemajuan dalam pelbagai bidang sejak merdeka hingga hari ini. Sebagai rakyat Malaysia yang cinta akan negara, kita sewajarnya menyedari kepentingan taat setia kepada pemerintah demi kemakmuran bangsa dan negara.

RAJA BERPERLEMBAGAAN DAN DEMOKRASI BERPARLIMEN

Latar Belakang Pemerintahan Beraja dan Demokrasi Berparlimen

- Pemerintahan Beraja Kesultanan Melayu Melaka
- Sebelum Perang Dunia Kedua
- Semasa Pendudukan Jepun
- Selepas Perang Dunia Kedua
- Raja Berperlembagaan dan Demokrasi Berparlimen Selepas Merdeka

Sejarah dan Kedudukan Institusi Majlis Raja-Raja

- Pembentukan Durbar Negeri-negeri Melayu Bersekutu (NNMB)
- Majlis Sultan-Sultan Semasa Malayan Union
- Majlis Raja-Raja Semasa Persekutuan Tanah Melayu 1948
- Majlis Raja-Raja Selepas Merdeka
- Kedudukan Majlis Raja-Raja dalam Perlembagaan Persekutuan

Yang di-Pertuan Agong dan Raja dalam Perlembagaan Persekutuan

- Institusi Yang di-Pertuan Agong
- Kedudukan Yang di-Pertuan Agong
- Kuasa Yang di-Pertuan Agong

Amalan Demokrasi dan Pengasingan Kuasa

- Amalan Pilihan Raya
- Kebebasan Asasi
- Pengasingan Kuasa dalam Pemerintahan

Keunikan Amalan Demokrasi Berparlimen di Negara Kita

- Gabungan Unsur Tradisional dan Moden dalam Pentadbiran
- Mekanisme Semak dan Imbang dalam Pentadbiran
- Kuasa Budi Bicara Raja
- Kerjasama Politik

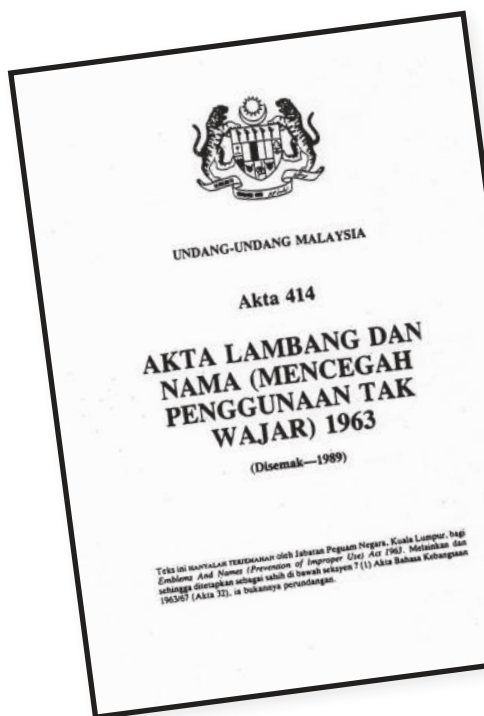

Aktiviti 1: Perbincangan Bebas (Free Discussion)

Arahan:

Perbincangan murid dalam kumpulan kecil dan seterusnya dalam kumpulan besar. Murid dibahagikan kepada beberapa kumpulan kecil dan membincangkan tugas yang diberikan. Semasa sesi perbincangan, lantik seorang murid sebagai pemudah cara.

1. Maklumat yang berikut ialah petikan sebahagian daripada kandungan Akta Lambang dan Nama (Mencegah Penggunaan Tidak Wajar) 1963.

Larangan mengguna lambang, nama dan rupa gambar dengan tidak wajar

3. (1) Walau apa pun apa-apa jua yang terkandung dalam mana-mana undang-undang yang sedang berkuat kuasa, tiada seorang pun boleh, kecuali dengan kebenaran bertulis Menteri-
  - (a) mengguna apa-apa nama ternyata atau lambang ternyata atau apa-apa tiruan serupa mengenainya, bagi maksud apa-apa perdagangan, perniagaan, pekerjaan atau profesion;
  - (b) mengguna bagi maksud, atau memperagakan sebagai suatu iklan bagi, apa-apa perniagaan, perdagangan, pekerjaan atau profesion, atau menjual, apa-apa fotograf, lukisan atau rupa lain gambar Yang di-Pertuan Agong atau Raja Permaisuri Agong;

Berdasarkan maklumat di atas, lakukan aktiviti yang berikut:

- i. Perbincangan murid dalam kumpulan kecil.
  - (a) Apakah yang dimaksudkan “nama ternyata” atau “lambang ternyata” dalam perkara 3.1 (a) dalam akta tersebut?
  - (b) Mengapakah larangan 3.1 (b) dikuatkuasakan?
  - (c) Bagaimanakah cara menghormati lambang negara dan institusi Yang di-Pertuan Agong?
- ii. Perbincangan dalam kumpulan besar.

Dengan bimbingan guru sebagai pemudah cara, kongsikan maklumat hasil perbincangan dengan kumpulan lain dalam bentuk perbincangan bebas.

Pembelajaran Abad Ke-21

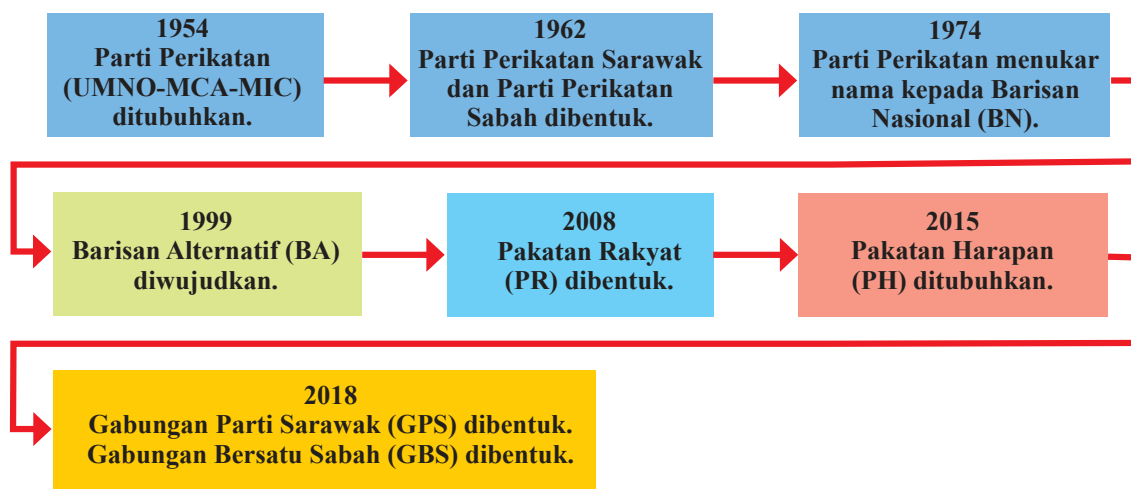
Aktiviti 2: Fikir-Pasang-Kongsi (Think-Pair-Share)

Arahan:

1. Murid dikehendaki memikirkan tajuk/soalan yang diberikan secara individu.
2. Murid kemudiannya berbincang dengan rakan/pasangan.
3. Murid seterusnya berkongsi maklumat/hasil perbincangan dengan pasangan lain/kumpulan/kelas.

Tajuk: Kerjasama Politik di Negara Kita

Carta alir yang berikut berkaitan dengan perkembangan kerjasama politik dalam amalan demokrasi di negara kita.

Berdasarkan maklumat di atas, lakukan aktiviti yang berikut:

1. Aktiviti individu: catat maklumat berkaitan dengan tajuk di atas berdasarkan aspek yang berikut:
  - (a) **Ciri kerjasama politik**
Jelaskan ciri kerjasama politik.
  - (b) **Faktor perkembangan**
Mengapakah kerjasama politik berkembang dalam amalan demokrasi di negara kita hingga hari ini?
  - (c) **Nilai dan Patriotisme**
Sebagai rakyat dalam negara yang masyarakatnya berbilang kaum, apakah sikap yang perlu kita amalkan untuk menjamin kestabilan politik?
2. Aktiviti berpasangan:
Secara berpasangan, kongsi maklumat yang diperolehi dan dibuat penambahbaikan serta pameran di sudut maklumat hasil perbincangan keseluruhan.
3. Aktiviti berkumpulan:
Bentuk kumpulan kecil dengan rakan pasangan lain, kongsi maklumat yang diperolehi.

Pemahaman dan Pemikiran Kritis

1. Petikan yang berikut merupakan sebahagian titah Kebawah Duli Yang Maha Mulia Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong XVI, Al-Sultan Abdullah Ri'ayatuddin Al-Mustafa Billah Shah ibni Almarhum Sultan Haji Ahmad Shah Al-Musta'in Billah, bersempena dengan Istiadat Pembukaan Mesyuarat Pertama, Penggal Ketiga, Parlimen Malaysia pada 18 Mei 2020.

Ahli-ahli Yang Berhormat,

Sesungguhnya, Beta telah menggalas amanah dengan telus dan adil selaras dengan konsep Raja Berperlembagaan dan Demokrasi Berparlimen yang menjadi tunjang amalan negara kita. Pada masa yang sama, Beta juga menghargai kematangan dan kerjasama semua Ahli-ahli Yang Berhormat dan rakyat jelata yang telah memainkan peranan dengan penuh berhemah dan beretika sehingga membolehkan Beta menggalas amanah ini.

Sumber: <http://www.kabinet.gov.my/bkpp/index.php/perkhidmatan/koleksi-titah-ypd-agong>. Dicapai pada 16 Julai 2020.

- (a) Apakah maksud Raja Berperlembagaan?
  - (b) Siapakah Ahli-ahli Yang Berhormat?
  - (c) Bagaimanakah Ahli-ahli Yang Berhormat berperanan dalam sistem pemerintahan di negara kita?
  - (d) Mengapakah sistem Raja Berperlembagaan dan Demokrasi Berparlimen perlu dipertahankan?
2. Maklumat yang berikut merupakan petikan berita daripada akhbar tempatan.

Dewan Negara lulus pindaan Perlembagaan turunkan umur mengundi kepada 18 tahun

KUALA LUMPUR: Selepas 10 hari Rang Undang-Undang (RUU) Perlembagaan (Pindaan) 2019 diluluskan di Dewan Rakyat, ia diluluskan di Dewan Negara hari ini dengan majoriti dua pertiga. Dengan kelulusan pindaan terhadap Perlembagaan Persekutuan ini, pilihan raya pada masa hadapan akan menyaksikan pengundi berumur 18 tahun dibenarkan mengundi dan menjadi calon berbanding umur 21 tahun sebelum ini, selain pendaftaran pengundi akan dilakukan secara automatik.

Sumber: Berita Harian, Khamis 25 Julai 2019.

Berdasarkan petikan berita di atas, Parlimen Malaysia meluluskan pindaan Perlembagaan Persekutuan berkaitan dengan had umur mengundi dan menjadi calon dalam pilihan raya di negara kita.

- (a) Bilakah had umur mengundi diturunkan kepada 18 tahun?
- (b) Apakah rasional umur kelayakan mengundi diturunkan daripada 21 tahun kepada 18 tahun?
- (c) Sejauh manakah golongan belia dapat memberikan sumbangan kepada demokrasi di negara ini melalui penurunan had umur mengundi kepada 18 tahun?

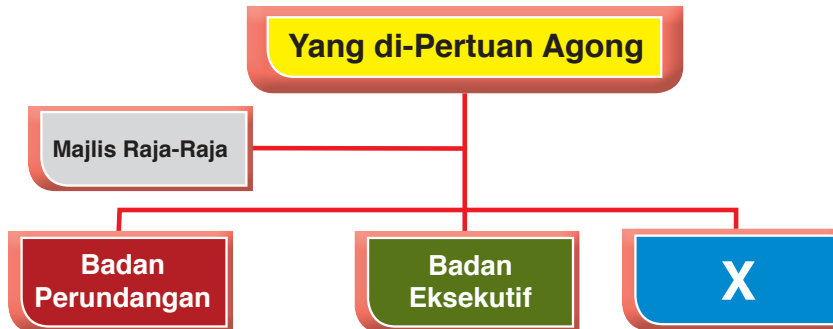
Pemahaman dan Pemikiran Kritis

1. Gambar yang berikut berkaitan dengan cap Mohor Besar Raja-Raja.

Apakah kepentingan cap mohor tersebut?

- A. Mengiktiraf kerajaan yang dipilih rakyat
  - B. Mengesahkan pelantikan Jemaah Menteri
  - C. Melambangkan kedaulatan Raja-raja Melayu
  - D. Meluluskan undang-undang yang digubal Parlimen
2. Rajah yang berikut berkaitan dengan pembahagian kuasa dalam sistem pemerintahan negara kita.

Yang manakah antara berikut kuasa Badan X?

- A. Mentafsir perlembagaan
  - B. Meluluskan undang-undang
  - C. Menggubal dasar-dasar negara
  - D. Membahaskan perbelanjaan kerajaan
3. Pernyataan yang berikut berkaitan dengan badan eksekutif pada peringkat Kerajaan Persekutuan.

Jemaah Menteri terdiri daripada Perdana Menteri dan Menteri-menteri yang memegang portfolio tertentu.

Apakah peranan badan tersebut?

- A. Meluluskan sistem cukai baharu
- B. Melaksanakan dasar-dasar negara
- C. Menggubal undang-undang negara
- D. Mengadili pertikaian antara pemerintah dengan rakyat

Cakna dan Cerminan Sejarah

Nilai, Patriotisme dan Iktibar

- Pemerintahan negara yang berakar umbi daripada tradisi budaya mesti dipelihara untuk mengekalkan jati diri bangsa.
- Sistem Raja Berperlembagaan dan Demokrasi Berparlimen terbukti berjaya mewujudkan kestabilan politik, kemakmuran ekonomi dan kesejahteraan sosial.
- Sebagai rakyat berjiwa patriotik, prinsip Kesetiaan kepada Raja dan Negara dalam Rukun Negara mesti diterjemahkan dalam amalan kehidupan harian.

Diri dan Keluarga

Setiap ahli keluarga perlu mengamalkan sifat mentaati ketua keluarga untuk mewujudkan keluarga yang aman dan harmoni.

Negara

Keunggulan sistem pemerintahan mesti dipertahankan sebagai lambang kedaulatan dan jaminan demi kesejahteraan rakyat.

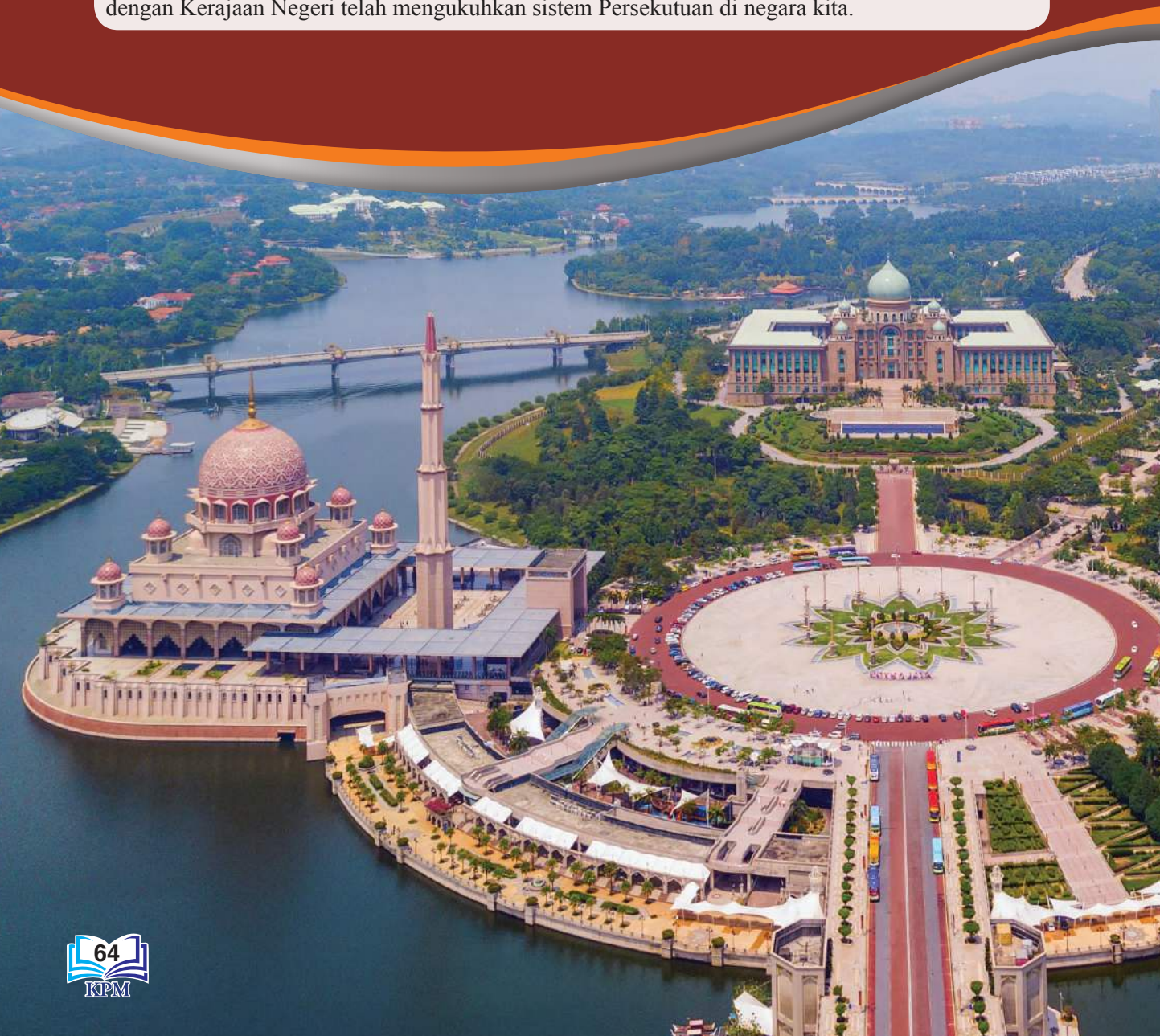
Raja dan rakyat berpisah tiada. Kebawah Duli Yang Maha Mulia Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong XVI, Al-Sultan Abdullah Ri'ayatuddin Al-Mustafa Billah Shah ibni Almarhum Sultan Haji Ahmad Shah Al-Musta'in Billah bersama-sama rakyat.

Sumber: Portal rasmi Istana Negara.

BAB 4 SISTEM PERSEKUTUAN

SINOPSIS

Malaysia merupakan sebuah negara Persekutuan. Sistem Persekutuan di negara kita mempunyai latar belakang sejarah yang tersendiri. Kuasa Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri telah ditetapkan dalam Perlembagaan Persekutuan. Kerjasama antara Kerajaan Persekutuan dengan Kerajaan Negeri terjalin dalam pelbagai bentuk memberikan manfaat kepada kesejahteraan rakyat dan pembangunan negara. Terdapat juga faktor tertentu yang mengukuhkan sistem Persekutuan di negara kita. Prinsip keluhuran perlembagaan dan penyelarasan antara Kerajaan Persekutuan dengan Kerajaan Negeri telah mengukuhkan sistem Persekutuan di negara kita.

Inti Pati Pembelajaran

1. Latar belakang sistem Persekutuan di negara kita.
2. Kuasa Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri.
3. Kerjasama Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri.
4. Faktor yang mengukuhkan sistem Persekutuan.

Elemen Kewarganegaraan dan Nilai Sivik

1. Kepentingan bermusyawarah dalam membuat keputusan.
2. Kepentingan mewujudkan pentadbiran yang sistematik.
3. Kepentingan sikap kerjasama antara Kerajaan Persekutuan dengan Kerajaan Negeri bagi membangunkan negara.
4. Kepentingan memahami tanggungjawab rakyat dan pemimpin bagi membangunkan negara.

Kemahiran Pemikiran Sejarah

1. Memahami kronologi perkembangan sistem Persekutuan di negara kita.
2. Meneroka bukti keberkesanan kerjasama Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri.
3. Membuat imaginasi kuasa yang dipegang setiap peringkat kerajaan dalam sistem Persekutuan.
4. Membuat interpretasi kekukuhan sistem Persekutuan melalui kuasa dan tanggungjawab bersama.
5. Membuat rasionalisasi pembahagian kuasa dalam sistem Persekutuan.

4.1 Latar Belakang Sistem Persekutuan di Negara Kita

Malaysia merupakan sebuah negara yang mengamalkan sistem Persekutuan. Persekutuan bermaksud penyatuan beberapa buah negeri dan membentuk sebuah negara bersekutu. Antara unsur penting dalam sebuah negara Persekutuan termasuklah wujudnya Kerajaan Persekutuan (Kerajaan Pusat) dan Kerajaan Negeri serta pembahagian kuasa dalam sistem pentadbiran.

Pembentukan Sistem Persekutuan di Malaysia

Sistem persekutuan di negara kita mempunyai latar belakang sejarah tersendiri, iaitu bermula pada tahun 1896 hingga tahun 1963.

Persekutuan 1896

Berikutan peluasan pengaruh British, sebuah Persekutuan yang terdiri daripada empat buah negeri Melayu ditubuhkan berdasarkan Perjanjian Persekutuan 1895.

Persekutuan berkuat kuasa pada tahun 1896 dan dikenali sebagai NNMB.

Persekutuan tersebut tidak mempunyai agihan kuasa dan fungsi khusus antara Kerajaan Persekutuan dengan Kerajaan Negeri.

Banyak keputusan pentadbiran dibuat oleh Residen Jeneral di Kuala Lumpur sebagai pusat pentadbiran NNMB.

Sejarah Pembentukan Konfederasi Negeri Sembilan 1895

- Pada tahun 1889, Luak Tampin, Rembau dan Seri Menanti disatukan sebagai Konfederasi Seri Menanti dan bersetuju menerima seorang Residen British.
- Pada tahun 1895, satu perjanjian ditandatangani antara Yamtuan Besar Seri Menanti dengan Undang Johol, Sungai Ujong, Jelebu, Rembau dan Tunku Besar Tampin untuk menubuhkan sebuah konfederasi yang lebih besar dikenali sebagai Negeri Sembilan.
- Mereka juga bersetuju menerima Residen British bagi membantu pentadbiran konfederasi tersebut.
- Yamtuan Besar Seri Menanti, Tuanku Muhammad ibni Tuanku Antah kemudiannya dilantik sebagai Yang di-Pertuan Besar Negeri Sembilan yang pertama pada tahun 1898. Martin Lister pula dilantik sebagai Residen yang pertama di Negeri Sembilan.

Konfederasi ialah gabungan antara negeri yang berdaulat dalam satu ikatan yang longgar. Kuasa negeri dikekalkan dan kedaulatan negeri terpelihara.

Sultan Idris Murshidul Adzam Shah.

Sultan Abdul Samad ibni Raja Abdullah.

Sultan Ahmad Al-Mu'azzam Shah.

Tuanku Muhammad ibni Tuanku Antah.

Raja-raja Melayu yang menandatangani Perjanjian Persekutuan 1895.

Sumber: Disesuaikan daripada Cheah Boon Kheng (ed), 2006. *Early Modern History 1800 – 1940*. Kuala Lumpur: Archipelago Press dan Didier Millet.

Majlis Mesyuarat Persekutuan 1927

- Majlis ini distruktur semula pada tahun 1927 untuk memperkemas tadbir urus Persekutuan dan mengukuhkan kedudukan British di negeri Melayu.

Raja-raja Melayu dan pembesar bergambar selepas menandatangani perjanjian penstrukturan semula Majlis Mesyuarat Persekutuan pada tahun 1927.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Kesatuan Malaya 1946 (Malayan Union)

- Pada tahun 1946, British berusaha untuk menyatukan pentadbiran semua negeri Melayu serta Pulau Pinang dan Melaka untuk membentuk sebuah kerajaan berbentuk kesatuan yang dinamakan Kesatuan Malaya 1946 atau Malayan Union.
- Konsep kesatuan yang diperkenalkan di bawah Malayan Union ini turut membayangkan pembentukan sebuah kerajaan pusat yang kuat di bawah kuasa Gabenor British.
- Malayan Union dilaksanakan dalam tempoh masa yang terhad dan gagal diteruskan setelah mendapat bantahan daripada Raja-raja Melayu dan orang Melayu.

Persekutuan Tanah Melayu 1948

- Satu gabungan sembilan buah negeri Melayu dan dua buah NNS yang dikenali sebagai Persekutuan Tanah Melayu terbentuk melalui Perjanjian Persekutuan Tanah Melayu 1948.
- Perjanjian Persekutuan Tanah Melayu 1948 menetapkan kuasa Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri.
- Pengagihan kuasa peringkat persekutuan dan negeri menandakan bermula era moden amalan Persekutuan di negara kita. Pesuruhjaya Tinggi British dilantik sebagai ketua Persekutuan. Raja-raja Melayu memerintah negeri mengikut perlembagaan negeri masing-masing.

Persekutuan Malaysia 1963

- Pada 16 September 1963, berdasarkan Perjanjian Malaysia, maka lahir sebuah Persekutuan yang terdiri daripada 11 buah negeri Tanah Melayu, Singapura dan dua buah negeri Borneo, iaitu Sarawak dan Sabah.
- Persekutuan ini dinamakan Malaysia.

Persekutuan Tanah Melayu 1957

- Pada 31 Ogos 1957, muncul Persekutuan Tanah Melayu yang merdeka.
- Persekutuan yang berasaskan Perjanjian Persekutuan Tanah Melayu 1957 mewujudkan sebuah Kerajaan Persekutuan yang kuat bagi melicinkan pentadbiran negara yang berdaulat.
- Jawatan Yang di-Pertuan Agong diwujudkan sebagai Ketua Persekutuan. Konsep Persekutuan diperkukuh dengan sistem Raja Berperlembagaan dan Demokrasi Berparlimen melalui peruntukan Perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu 1957.

Poskad Hari Merdeka 1957.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Pembentukan sistem Persekutuan di negara kita merupakan penerusan tradisi sejarah. Sistem tersebut berakar umbi daripada pemerintahan beraja dan berkait rapat dengan peluasan pengaruh British dalam pentadbiran negeri Melayu.

4.2 Kuasa Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri

Pentadbiran Kerajaan Malaysia dibahagikan kepada tiga peringkat, iaitu Kerajaan Persekutuan, Kerajaan Negeri dan Kerajaan Tempatan.

Pembahagian Kuasa

Perlembagaan Persekutuan memperuntukkan kuasa yang khusus antara Kerajaan Persekutuan dengan Kerajaan Negeri yang meliputi kuasa perundangan dan kuasa pemerintahan.

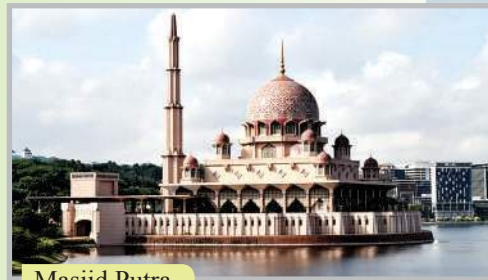
Pembahagian kuasa antara Kerajaan Persekutuan dengan Kerajaan Negeri bertujuan melicinkan perjalanan sistem Persekutuan serta mengelakkan permasalahan antara kedua-dua peringkat kerajaan.

Peruntukan kuasa lebih besar diberikan pada peringkat Persekutuan untuk mewujudkan Kerajaan Persekutuan yang kuat bagi menjamin kestabilan dan kemajuan negara.

Tiada peruntukan kuasa khusus kepada Kerajaan Tempatan, sebaliknya Kerajaan Tempatan diletakkan di bawah kuasa Kerajaan Negeri.

Kompleks Perdana Putra.

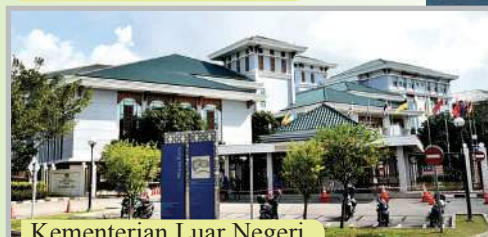
Masjid Putra.

Istana Kehakiman.

Kementerian Kewangan.

Kementerian Luar Negeri.

Pusat Pentadbiran Kerajaan Persekutuan

Kerajaan Persekutuan memindahkan pusat pentadbirannya dari Kuala Lumpur ke Putrajaya pada tahun 1999.

Putrajaya diisytiharkan oleh Tun Dr. Mahathir Mohamad, Perdana Menteri Malaysia keempat (1981–2003). Penubuhan ini untuk mewujudkan sebuah pusat pentadbiran kerajaan Persekutuan yang lebih sistematik berikutan keadaan Kuala Lumpur yang semakin sesak dengan pembangunan dan pertambahan penduduk.

Pada tahun 2000, Kerajaan Negeri Selangor dan Kerajaan Persekutuan menandatangani perjanjian untuk menjadikan Putrajaya sebuah Wilayah Persekutuan.

Nama Putrajaya diambil bersempena dengan nama Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj, Perdana Menteri Malaysia pertama.

Kuasa Kerajaan Persekutuan

Pada peringkat Persekutuan, institusi yang mempunyai kuasa untuk membuat undang-undang bagi seluruh Malaysia ialah Parlimen. Kuasa pemerintahan Kerajaan Persekutuan meliputi perkara yang termaktub dalam Perlembagaan Persekutuan sebagai Senarai Persekutuan. Senarai Persekutuan menjelaskan kuasa Kerajaan Persekutuan yang luas meliputi skop kepentingan nasional dan merangkumi semua aspek perkhidmatan berhubung dengan pentadbiran negara.

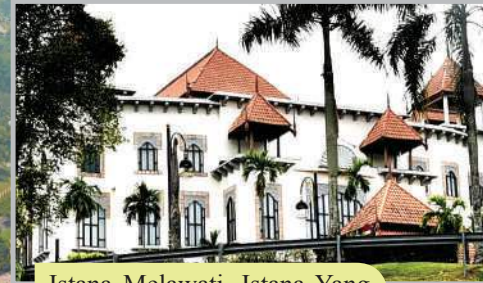
Antara yang terkandung dalam Senarai Persekutuan termasuklah:

- Hal ehwal luar negeri.
- Pertahanan.
- Keselamatan dalam negeri.
- Pentadbiran keadilan.
- Kewarganegaraan.
- Kewangan.
- Perhubungan dan pengangkutan.
- Pelajaran.
- Perubatan dan kesihatan.

Kompleks Seri Perdana, kediaman rasmi Perdana Menteri.

BAB 4

Istana Melawati, Istana Yang di-Pertuan Agong.

Jambatan Seri Wawasan.

Kompleks Setia Perdana.

Pusat Konvensyen Antarabangsa Putrajaya.

Mengapakah Perlembagaan Persekutuan memperuntukkan kuasa yang lebih banyak kepada Kerajaan Persekutuan?

Kuasa Kerajaan Negeri

Setiap negeri di Malaysia mempunyai Dewan Undangan Negeri (DUN) yang mempunyai kuasa untuk menggubal undang-undang bagi negerinya.

Kuasa pemerintahan Kerajaan Negeri meliputi perkara yang termaktub dalam Perlembagaan Persekutuan sebagai Senarai Negeri.

Antara perkara yang terkandung dalam Senarai Negeri termasuklah:

- Undang-undang Islam.
- Tanah.
- Pertanian dan perhutanan.
- Kerajaan tempatan.
- Hari kelepasan negeri.

Senarai Bersama

Senarai Bersama ialah perkara yang membolehkan Parlimen dan DUN menggubal undang-undang untuk perkara yang sama.

Sekiranya ada percanggahan bagi perkara di bawah Senarai Bersama, undang-undang yang diluluskan oleh Parlimen harus dipatuhi.

Antara perkara yang terkandung dalam Senarai Bersama termasuklah:

- Kebajikan awam.
- Biasiswa.
- Perlindungan haiwan liar dan taman negara.
- Perancangan bandar dan luar bandar.
- Kesihatan awam, kebersihan dan pencegahan penyakit.
- Kebudayaan dan sukan.
- Perumahan.

Peruntukan Tambahan bagi Sarawak dan Sabah

Kerajaan Negeri Sarawak dan Sabah diberi kuasa tambahan bagi menyesuaikan kemasukan negeri berkenaan ke dalam Persekutuan Malaysia.

Antara tambahan kepada Senarai Negeri bagi Sarawak dan Sabah termasuklah:

- Undang-undang dan adat anak negeri.
- Mahkamah Anak Negeri.
- Kereta api di Sabah.

Antara tambahan kepada Senarai Bersama bagi Sarawak dan Sabah termasuklah:

- Undang-undang diri berhubung dengan perkahwinan, penceraian, penjagaan anak, nafkah dan sebagainya berkaitan dengan undang-undang keluarga.
- Penyelidikan pertanian dan perhutanan, pengawalan makhluk perosak dan pencegahan penyakit tumbuhan.
- Pilihan raya bagi Dewan Negeri.

Di bawah Akta Imigresen 1963, Kerajaan Negeri Sarawak dan Sabah diberi kuasa untuk mengekalkan kuasa kawalan, kemasukan dan kediaman di negeri-negeri berkenaan.

Mengapakah peruntukan tambahan diberikan dalam Senarai Negeri dan Senarai Bersama bagi Sarawak dan Sabah?

- Senarai Persekutuan.
- Senarai Negeri.
- Senarai Bersama.

Peranan Kerajaan Tempatan

Kerajaan Tempatan merupakan kerajaan peringkat ketiga yang diberi kuasa untuk mentadbir dan melaksanakan tanggungjawab dalam sesebuah kawasan tempatan atau daerah kecil yang diwartakan. Kerajaan Tempatan lebih dikenali sebagai Pihak Berkuasa Tempatan (PBT) dan berada di bawah bidang kuasa Kerajaan Negeri.

Kerajaan Tempatan merupakan perantara antara Kerajaan Negeri dengan rakyat serta berperanan memberikan perkhidmatan kepada penduduk setempat. Fungsi Kerajaan Tempatan digariskan oleh Akta Kerajaan Tempatan 1976 [Akta 171], merangkumi semua jenis Kerajaan Tempatan seperti Majlis Bandaraya, Majlis Perbandaran dan Majlis Daerah.

Pembahagian kuasa dalam sistem Persekutuan menggambarkan kepentingan mewujudkan pentadbiran yang sistematik bagi melicinkan tadbir urus negara. Setiap peringkat kerajaan dalam Persekutuan mempunyai peranan untuk membentuk pentadbiran yang berwibawa bagi kemajuan bangsa dan negara.

Meneroka Bukti

Kerajaan Tempatan merupakan kerajaan yang paling rapat dengan rakyat. Buktikan.

4.3 Kerjasama Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri

Kerjasama antara Kerajaan Persekutuan dengan Kerajaan Negeri penting untuk memastikan segala usaha pembangunan dapat memberikan manfaat demi kesejahteraan rakyat di seluruh negara. Kerjasama ini antaranya meliputi aspek pembangunan sosioekonomi, pemeliharaan khazanah negara, perumahan dan keselamatan.

Kerjasama Pembangunan Sosioekonomi

Bagi menjayakan pembangunan sosioekonomi, Kerajaan Persekutuan menubuhkan agensi yang dapat memberikan bantuan kewangan dan kepakaran kepada Kerajaan Negeri. Kerajaan Negeri pula menyediakan tanah untuk tujuan pembangunan kerana tanah di bawah bidang kuasa Kerajaan Negeri.

Pembangunan Tanah

Pada peringkat awal kemerdekaan, kerjasama sosioekonomi tertumpu pada pembukaan tanah baharu dan pembangunan *In-Situ*.

Pada tahun 1956, Kerajaan Persekutuan menubuhkan Federal Land Development Authority (FELDA) atau Lembaga Kemajuan Tanah Persekutuan untuk mengurus dan menyalurkan bantuan kewangan kepada Kerajaan Negeri dalam usaha melaksanakan rancangan pembangunan tanah baharu.

Kejayaan FELDA mendorong Kerajaan Persekutuan menubuhkan Federal Land Consolidation and Rehabilitation Authority (FELCRA) atau Lembaga Penyatuan dan Pemulihan Tanah Persekutuan pada tahun 1966 untuk menyatukan, memulihkan dan membangunkan tanah Kerajaan Negeri yang terbiar di seluruh negara.

Pembukaan Felda Endau, Mersing pada tahun 1959.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Tun Abdul Razak Hussein, Perdana Menteri Malaysia kedua, melawat Segitiga Jengka, Pahang.

Sumber: Rokiah Talib, 2010. *Raja Muhammad Alias Arkitek Felda*. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.

Segitiga Jengka ialah ilham Tun Abdul Razak Hussein. Segitiga Jengka merupakan Rancangan Pembangunan Wilayah pertama diusahakan oleh FELDA pada tahun 1966 yang merangkumi tiga daerah, iaitu Temerloh, Jerantut dan Maran, Pahang.

Pembangunan *In-Situ*

Menekankan pembangunan fizikal desa seperti penyediaan kemudahan asas, rumah rakyat dan pusat pertumbuhan ekonomi desa.

Membuat Interpretasi

Setem pos mencatatkan Tun Abdul Razak Hussein sebagai Bapa Pembangunan. Berikan justifikasi anda, mengapakah Tun Abdul Razak Hussein diberi gelaran sedemikian?

Pembangunan Wilayah

Selepas tahun 1970, kerjasama sosioekonomi diperluas kepada pembangunan wilayah berdasarkan pembangunan kawasan. Kerajaan Persekutuan membuka kawasan lebih luas di beberapa buah negeri untuk membangunkan wilayah baharu.

Agensi pembangunan di Sarawak:

- Lembaga Kemajuan Tanah Sarawak (LKTS).
- Lembaga Penyatuan Pemuliharaan Tanah Sarawak (SALCRA).

Agensi pembangunan di Sabah:

- Lembaga Kemajuan Tanah Sabah (SLDB).

Pembangunan Koridor Wilayah

Selepas tahun 2005, kerjasama sosioekonomi dilaksanakan melalui Pembangunan Koridor Wilayah berlandaskan projek pembangunan.

Pembangunan Koridor Wilayah merupakan perancangan strategik jangka panjang yang memberikan tumpuan kepada pembangunan di negeri dan wilayah yang kurang pesat untuk mewujudkan keseimbangan pembangunan negeri dan wilayah.

Pelan projek Wilayah Pembangunan Iskandar yang dikenali sebagai Iskandar Malaysia (Rancangan Pembangunan Iskandar).

Sumber: Malaysia, 2007. 50 Tahun Pendakian ke Puncak Emas. Kuala Lumpur: Jabatan Penerangan Malaysia.

Jadual 4.1 Rancangan Pembangunan Koridor Wilayah.

Rancangan Pembangunan Koridor Wilayah	Wilayah Liputan
2006 Rancangan Pembangunan Iskandar atau South Johor Economic Region (SJER).	Selatan Johor.
2007 Wilayah Ekonomi Koridor Utara atau Northern Corridor Economic Region (NCER).	Perlis, Kedah, Pulau Pinang, Utara Perak.
2007 Wilayah Ekonomi Pantai Timur atau East Coast Economic Region (ECER).	Pahang, Terengganu, Kelantan, Daerah Mersing, Johor.
2008 Koridor Tenaga Diperbaharui Sarawak atau Sarawak Corridor of Renewable Energy (SCORE).	Wilayah Tengah Sarawak.
2008 Koridor Pembangunan Sabah atau Sabah Development Corridor (SDC).	Seluruh Sabah.

Mengapakah negeri di pantai barat Semenanjung Malaysia tidak termasuk dalam Rancangan Pembangunan Koridor Wilayah?

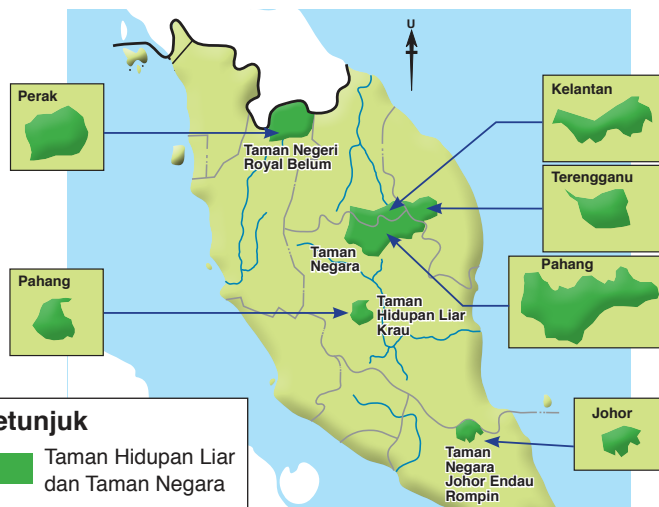
Kerjasama Pemuliharaan Khazanah Negara

Malaysia merupakan negara yang terkenal dengan kekayaan flora dan fauna. Bagi mengekalkan warisan biodiversiti untuk kepentingan generasi kini dan akan datang, kerajaan pada setiap peringkat bekerjasama mewujudkan rangkaian kawasan perlindungan seperti taman negara dan taman laut.

Pengurusan Taman Negara

Berdasarkan Perlembagaan Persekutuan, pengurusan hidupan liar dan taman negara merupakan tanggungjawab bersama antara Kerajaan Persekutuan dengan Kerajaan Negeri. Bagi mengukuhkan kerjasama ini, Akta Perlindungan Hidupan Liar 1972 [Akta 76] diwujudkan pada tahun 1972. Pada tahun 2010, akta ini digantikan dengan Akta Pemuliharaan Hidupan Liar 2010 yang dikenali sebagai Akta 716. Antara tahun 1972 hingga tahun 1978, Kerajaan Persekutuan mengambil alih pentadbiran semua Jabatan Mergastua Negeri di Semenanjung Malaysia. Jabatan Mergastua kemudiannya dinamakan sebagai Jabatan Perlindungan Hidupan Liar dan Taman Negara (PERHILITAN) Semenanjung Malaysia.

Pengurusan taman negara di Sarawak terletak di bawah pengurusan Perbadanan Perhutanan Sarawak manakala taman negara di Sabah terletak di bawah Jabatan Hidupan Liar Sabah.

Taman Negara Kinabalu, Sabah diisytiharkan sebagai Tapak Warisan Dunia UNESCO pertama di Malaysia pada tahun 2000.

Peta menunjukkan antara kawasan perlindungan hidupan liar dan taman negara di Semenanjung Malaysia.

Sumber: Malaysia, 2018. *Laporan Tahunan 2018 Annual Report*. Kuala Lumpur: Jabatan PERHILITAN Semenanjung Malaysia.

Rafflesia azlanii

Spesies *Rafflesia azlanii* merupakan spesies asli Semenanjung Malaysia dan mula ditemukan di Hutan Simpan Royal Belum di negeri Perak pada tahun 2003. Bagi memperingati penemuan ini, *Rafflesia* tersebut dinamakan bersempena dengan nama Sultan Perak, Sultan Azlan Muhibbuddin Shah ibni Almarhum Sultan Yusuff Izzuddin Shah Ghafarullahu-lah.

Taman Negara Mulu, Sarawak diiktiraf sebagai Tapak Warisan Dunia UNESCO pada tahun 2000.

Sumber: <https://unesco.org.my/v2/unesco-world-heritage-site/>. Dicapai pada 19 Julai 2020.

Litupan karang hidup yang sihat di perairan Taman Laut Malaysia.
 Sumber: Jabatan Perikanan Malaysia.

Program restorasi karang di Taman Laut Malaysia oleh Jabatan Perikanan Malaysia.
 Sumber: Jabatan Perikanan Malaysia.

Aktiviti pembersihan dasar laut di Taman Laut Malaysia oleh Jabatan Perikanan Malaysia.
 Sumber: Jabatan Perikanan Malaysia.

Pengurusan Taman Laut

Bagi memulihara khazanah laut di negara kita, 42 buah pulau di perairan Kedah, Terengganu, Pahang, Johor, Sabah dan Labuan diwartakan sebagai taman laut sejak tahun 1994.

Kerajaan Persekutuan membentuk dasar berkaitan dengan taman laut. Kerajaan Negeri berkuasa terhadap pembangunan pulau.

Penyelarasan pentadbiran taman laut dibuat melalui Mesyuarat Majlis Penasihat Kebangsaan Taman Laut dan Rizab Laut yang dianggotai oleh Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri.

Jabatan Taman Laut Malaysia ditubuhkan pada tahun 2007 sebagai agensi Kerajaan Persekutuan yang bertanggungjawab secara keseluruhan dalam dasar pengurusan taman laut di Malaysia. Pada tahun 2018, pengurusan taman laut dipindahkan ke Jabatan Perikanan Malaysia. Kawasan perlindungan marin di perairan Sabah pula di bawah tanggungjawab Kerajaan Negeri melalui agensinya, iaitu Taman-Taman Sabah.

Jabatan Taman Laut Malaysia menjalankan rondaan dan pengawalseliaan di perairan Taman Laut.
 Sumber: Jabatan Perikanan Malaysia.

Peta lokasi pulau-pulau Taman Laut Malaysia.
 Sumber: Jabatan Perikanan Malaysia.

Peta lokasi pulau-pulau Taman Laut Malaysia.

Taman Laut di Bawah Pengurusan Taman-Taman Sabah

1. Taman Tunku Abdul Rahman, Kota Kinabalu.
2. Taman Pulau Tiga, Kuala Penyu.
3. Taman Pulau-Pulau Penyu, Sandakan.
4. Taman Marin Tun Sakaran, Semporna.
5. Taman Pulau Sipadan, Semporna.
6. Taman Tun Mustapha, Kudat.

Hidupan Laut

Empat daripada spesies penyu dunia boleh dijumpai di perairan Malaysia. Dua daripadanya ialah Penyu Karah (*Eretmochelys imbricata*) dan Penyu Hijau (*Chelonia mydas*).

Kerjasama Penyediaan Perumahan Rakyat

Perumahan terletak di bawah kuasa bersama Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri. Pelbagai strategi dan langkah kerjasama diambil oleh kerajaan untuk memastikan rakyat dapat memiliki rumah sendiri.

Perumahan Awal Kemerdekaan

Pada awal kemerdekaan, Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri bekerjasama menyediakan perumahan kos rendah terutamanya di kawasan bandar.

Kerajaan Persekutuan menubuhkan Kementerian Kerajaan Tempatan dan Perumahan pada tahun 1964 untuk menggiatkan usaha menyediakan perumahan kos rendah.

Kerajaan Negeri menyediakan tanah yang dijual pada harga rendah kepada Kerajaan Persekutuan untuk membina rumah.

Pembinaan perumahan di Petaling Jaya, Selangor pada tahun 1950-an.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Perumahan untuk Mengatasi Masalah Kemiskinan

Selepas tahun 1970, Kerajaan Persekutuan bekerjasama dengan Kerajaan Negeri bagi membina rumah untuk rakyat berpendapatan rendah. Kerajaan mengenal pasti penyediaan perumahan bukan sahaja untuk menyelesaikan masalah kekurangan rumah tetapi juga sebagai langkah menghapuskan kemiskinan.

Flat Jalan Pekeliling di Jalan Tun Razak, Kuala Lumpur dibina untuk golongan berpendapatan rendah.

Sumber: Dasar Perumahan Negara (2018–2025), Jabatan Perumahan Negara, Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan.

Kerajaan Persekutuan melaksanakan Program Perumahan Rakyat (PPR) pada tahun 1997 untuk membina perumahan awam di seluruh negara.

Kerajaan Negeri menubuhkan agensi pembangunan negeri seperti Perbadanan Kemajuan Negeri Selangor (PKNS) dan Perbadanan Kemajuan Ekonomi Negeri Perak untuk membina rumah bagi rakyat berpendapatan rendah. Kerajaan Negeri juga memperkenalkan program Perumahan Awam Kos Rendah (PAKR) melalui peruntukan kewangan yang diterima daripada Kerajaan Persekutuan.

Perumahan Mampu Milik

Pada tahun 2014, Majlis Perumahan Negara ditubuhkan untuk merangka strategi menyediakan perumahan mampu milik.

Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri menubuhkan pelbagai agensi serta memperkenalkan program khusus untuk membolehkan golongan pertengahan memiliki rumah.

Antara program peringkat Persekutuan termasuklah:

- Perbadanan Perumahan Malaysia (PRIMA).
- Rumah Mesra Rakyat di bawah Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan.

Antara program peringkat negeri termasuklah:

- Rumah Selangorku (Selangor).
- Rumah Mampu Milik Johor (Johor).

Rumah PRIMA merupakan projek rumah mampu milik.

Sumber: Dewan Bahasa dan Pustaka.

Kerjasama Menjamin Keselamatan dan Kedaulatan Negara

Keselamatan dan pertahanan negara adalah di bawah kuasa Kerajaan Persekutuan. Pada umumnya, keselamatan dalam negeri dan ketenteraman awam di bawah tanggungjawab Kementerian Dalam Negeri (KDN) manakala pertahanan negara di bawah Kementerian Pertahanan (KEMENTAH). Kedua-dua aspek tersebut diselaraskan oleh Majlis Keselamatan Negara (MKN). Namun begitu, Kerajaan Persekutuan mengadakan kerjasama erat dengan Kerajaan Negeri untuk memastikan keselamatan rakyat dan kedaulatan negara terpelihara seperti mewujudkan kawasan keselamatan khas di Sarawak dan Sabah.

Pemerintahan Keselamatan Daerah Rajang di Sarawak

Berikutan dengan ancaman komunis yang semakin meningkat di Sarawak, Tun Abdul Razak Hussein, Perdana Menteri Malaysia kedua yang juga merupakan Pengerusi Majlis Keselamatan Negara mengisytiharkan Bahagian Ketiga Sarawak sebagai Rajang Area Security Command (RASCOM) atau Pemerintahan Keselamatan Kawasan Rajang pada 26 Mac 1972.

Ketua Menteri Sarawak dilantik sebagai Pengarah Operasi Negeri dalam RASCOM. Beliau bertanggungjawab menyelaraskan fungsi dan aktiviti pasukan keselamatan dengan pejabat awam dalam kawasan RASCOM.

Sidang akhbar oleh Datuk Patinggi Abdul Rahman Ya'kub, Ketua Menteri Sarawak berkaitan dengan komunis di Sarawak pada bulan Mac 1974.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Jawatankuasa Utama dalam RASCOM.

Jawatankuasa	Pengerusi	Bidang Tugas
Jawatankuasa RASCOM.	Ketua Pegawai Eksekutif (Pegawai Tadbir Kanan Negeri Sarawak).	Menggubal dasar berkaitan dengan aktiviti harian organisasi RASCOM.
Jawatankuasa Perancang Gerakan.	Panglima Pasukan Keselamatan RASCOM.	Merancang gerakan di kawasan RASCOM.
Jawatankuasa Perang Saraf.	Ketua Pegawai Turus (Awam).	Merancang dan melaksanakan segala kegiatan gerak saraf.

Membuat Interpretasi

RASCOM merupakan sebuah organisasi pentadbiran yang unik. Berikan ulasan anda.

Kerjasama Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri melalui RASCOM merupakan strategi yang berjaya memulihkan serta mengekalkan keselamatan dan keamanan di bahagian tengah Sarawak. Pada tahun 1995, RASCOM dibubarkan dan semua operasi keselamatan di Sarawak diselaraskan di bawah MKN.

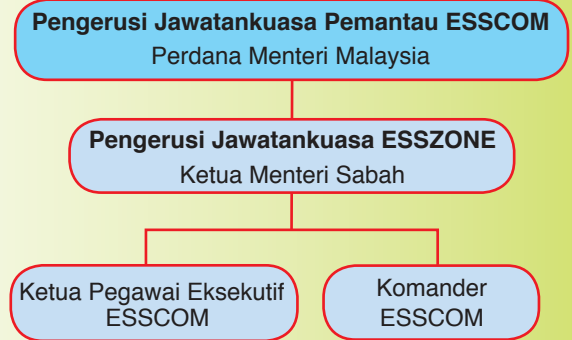
Kawasan Keselamatan Khas Pantai Timur Sabah

Kerajaan Persekutuan dengan Kerajaan Negeri menubuhkan Eastern Sabah Security Command (ESSCOM) atau Kawasan Keselamatan Khas Pantai Timur Sabah ekoran pencerobohan pengganas dari Kepulauan Sulu di Kampung Tanduo, Lahad Datu, Sabah pada 12 Februari 2013. Misi ESSCOM untuk meningkatkan keselamatan Kawasan Timur Sabah daripada sebarang ancaman melalui kerjasama strategik antara agensi kerajaan.

ESSCOM bertanggungjawab mengawasi keselamatan 10 daerah di Pantai Timur Sabah yang dikenali sebagai Eastern Sabah Security Zone (ESSZONE) atau Zon Keselamatan Timur Sabah.

Latar Belakang Penubuhan ESSCOM.

12 Februari 2013	Pencerobohan pengganas Kepulauan Sulu di Lahad Datu.
5 Mac 2013	Ops Daulat dilancarkan.
7 Mac 2013	Perdana Menteri Malaysia mengumumkan pembentukan kawasan keselamatan khas di Pantai Timur Sabah.
27 Mac 2013	Pengisytiharan Zon Keselamatan Timur Sabah (ESSZONE).
1 April 2013	Kawasan Keselamatan Khas Pantai Timur Sabah (ESSCOM) ditubuhkan.

Pengurusan tertinggi dalam struktur organisasi ESSCOM.

Sumber: <https://esscom.gov.my/>. Dicapai pada 22 Mac 2020.

Peta menunjukkan 10 daerah di Pantai Timur Sabah yang terlibat dalam pengawalan ESSCOM.

Sumber: <https://esscom.gov.my/>. Dicapai pada 22 Mac 2020.

ESSCOM mengintegrasikan kerjasama agensi keselamatan seperti Angkatan Tentera Malaysia (ATM), Polis Diraja Malaysia (PDRM) dan Agensi Penguatkuasaan Maritim Malaysia (APMM).

Sumber: Malaysia, 2018. *Bagus Bah ESSCOM*. Kementerian Komunikasi dan Multimedia Malaysia.

Kewujudan ESSCOM untuk menambah baik aspek keselamatan membuktikan komitmen kerajaan pada setiap peringkat dalam usaha mengembalikan semula ketenteraman demi kesejahteraan rakyat Sabah.

Kerjasama Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri dalam pelbagai bentuk memperlihatkan usaha ke arah kesejahteraan rakyat. Kerjasama ini memberikan iktibar kepada kita tentang kepentingan menggembeng fikiran, tenaga dan usaha untuk membangunkan negara.

Bandingkan cabaran RASCOM dengan ESSCOM dalam usaha memelihara keselamatan dan kedaulatan negara.

4.4 Faktor yang Mengukuhkan Sistem Persekutuan

Kekukuhan sistem Persekutuan di negara kita berkait rapat dengan konsep keluhuran Perlembagaan Persekutuan serta penyelarasan yang baik antara Kerajaan Persekutuan dengan Kerajaan Negeri.

Keluhuran Perlembagaan Mengukuhkan Persekutuan

Sejak negara mencapai kemerdekaan, Perlembagaan Persekutuan diangkat sebagai undang-undang tertinggi bagi mentakrifkan prinsip Persekutuan dan pentadbiran negara. Undang-undang yang digubal oleh Parlimen dan DUN tidak boleh bertentangan dengan peruntukan Perlembagaan Persekutuan.

Parlimen dan DUN tidak boleh menggubal undang-undang yang bercanggah antara satu sama lain. Perlembagaan Persekutuan menjadi rujukan utama apabila berlaku ketidakselarasan antara undang-undang Persekutuan dengan undang-undang Negeri.

Perkara 75 Perlembagaan Persekutuan menyebutkan bahawa jika mana-mana undang-undang Negeri tidak selaras dengan sesuatu undang-undang Persekutuan, maka undang-undang Persekutuan hendaklah mengatasi undang-undang Negeri.

Prinsip keluhuran Perlembagaan yang dijunjung ini mengukuhkan sistem Persekutuan di negara kita.

Penyelarasan Kerajaan Persekutuan dengan Kerajaan Negeri

Penyelarasan pentadbiran dibuat antara Kerajaan Persekutuan dengan Kerajaan Negeri melalui Mesyuarat Menteri Besar dan Ketua Menteri serta majlis khas.

Mesyuarat Menteri Besar dan Ketua Menteri

Mesyuarat dipengerusikan oleh Perdana Menteri serta dihadiri oleh Menteri Besar dan Ketua Menteri. Mesyuarat membincangkan pelaksanaan sesuatu dasar yang diputuskan oleh kerajaan.

Tan Sri Dato' Haji Muhyiddin Mohd. Yassin, Perdana Menteri Malaysia kelapan (tiga dari kiri), mempengerusikan Mesyuarat Khas Menteri Besar dan Ketua Menteri pada 17 Mac 2020 untuk menyelaras Perintah Kawalan Pergerakan (PKP) di seluruh negara bagi mengawal wabak *Coronavirus* atau COVID-19.

Majlis yang Termaktub dalam Perlembagaan Persekutuan

Perlembagaan Persekutuan memperuntukkan penubuhan Majlis Negara untuk menyelaraskan pentadbiran Kerajaan Persekutuan dengan Kerajaan Negeri, iaitu:

- Majlis Kewangan Negara.
- Majlis Tanah Negara.
- Majlis Negara bagi Kerajaan Tempatan.

Majlis yang Ditubuhkan oleh Kerajaan

Perhubungan antara Kerajaan Persekutuan dengan Kerajaan Negeri juga dibuat melalui majlis yang ditubuhkan oleh kerajaan seperti yang berikut:

- Majlis Keselamatan Negara.
- Majlis Air Negara.
- Majlis Perumahan Negara.

Majlis Kewangan Negara

Mentadbir hal ehwal berkaitan dengan kewangan seperti pemberian wang, bayaran cukai dan pinjaman Kerajaan Persekutuan kepada Kerajaan Negeri.

Majlis Tanah Negara

Membentuk dasar dan mengawal penggunaan tanah untuk kegiatan pertanian, perlombongan, perhutanan dan sebagainya.

Majlis Negara bagi Kerajaan Tempatan

Perundingan Kerajaan Persekutuan dan juga Kerajaan Negeri untuk membangunkan Kerajaan Tempatan.

Keberkesanan penyelarasan dan hubungan antara Kerajaan Persekutuan dengan Kerajaan Negeri dapat menjamin sistem Persekutuan beroperasi dengan berkesan. Hal ini membuktikan kepentingan bermusyawarah dalam membuat keputusan untuk kemajuan negara.

Sistem Persekutuan di negara kita terbentuk berdasarkan landasan sejarah tersendiri. Sejak merdeka, prinsip Persekutuan menyumbang kepada kestabilan hubungan antara negeri dan memberikan manfaat kepada kesejahteraan negara.

Pembahagian kuasa pemerintahan antara Kerajaan Persekutuan dengan Kerajaan Negeri mewujudkan kerjasama untuk mencapai kemajuan dalam pelbagai bidang. Pembahagian kuasa merupakan pendekatan terbaik untuk menjamin kekuatan, kekuasaan dan kestabilan negara.

Rakyat dan pemimpin pada semua peringkat perlu menunaikan tanggungjawab masing-masing untuk memastikan sistem Persekutuan membawa kemakmuran kepada negara.

Setiausaha Persekutuan bagi Sarawak dan Sabah

- Jawatan Setiausaha Persekutuan bagi Sarawak dan Sabah diwujudkan pada tahun 1963.
- Tanggungjawab utama adalah untuk mengeratkan hubungan antara Kerajaan Persekutuan dengan Kerajaan Negeri.
- Jawatan tersebut dihapuskan pada tahun 1982 dan diwujudkan semula pada tahun 1990 berikutan dengan keputusan Jemaah Menteri pada tahun 1989.

Kajian Kes

1. Dengan merujuk pelbagai sumber, kenal pasti majlis yang ditubuhkan untuk mengukuhkan sistem Persekutuan.
2. Sediakan laporan berdasarkan aspek yang berikut:
  - (a) Nama majlis.
  - (b) Tarikh ditubuhkan.
  - (c) Peranan majlis.
3. Bentangkan dapatan anda di dalam kelas.

SISTEM PERSEKUTUAN

1

Latar Belakang Sistem Persekutuan di Negara Kita

- Pembentukan Sistem Persekutuan di Malaysia

2

Kuasa Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri

- Pembahagian Kuasa
- Kuasa Kerajaan Persekutuan
- Kuasa Kerajaan Negeri
- Peranan Kerajaan Tempatan

3

Kerjasama Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri

- Kerjasama Pembangunan Sosioekonomi
- Kerjasama Pemuliharaan Khazanah Negara
- Kerjasama Penyediaan Perumahan Rakyat
- Kerjasama Menjamin Keselamatan dan Kedaulatan Negara

4

Faktor yang Mengukuhkan Sistem Persekutuan

- Keluhuran Perlembagaan Mengukuhkan Persekutuan
- Penyelarasan Kerajaan Persekutuan dengan Kerajaan Negeri

Pembelajaran Abad Ke-21

Aktiviti 1: Saya Lihat, Saya Fikir, Saya Tanya (I See, I Think, I Wonder)

Arahan:

1. Senaraikan perkara yang anda lihat.
2. Fikirkan perkara yang dilihat.
3. Bertanyakan soalan yang relevan.

Gambar yang berikut berkaitan dengan wang kertas Malaysia siri keempat yang dikeluarkan oleh Bank Negara Malaysia dengan tema “Keunikan Malaysia”. Wang kertas tersebut memaparkan kekayaan warisan di negara kita.

Mata wang Malaysia memaparkan keunikan warisan Malaysia.

Sumber: Dewan Bahasa dan Pustaka.

Secara berkumpulan, bincangkan dan lakukan aktiviti yang berikut:

1. Ceritakan keunikan yang anda lihat dalam gambar di atas.
2. Mengapakah keunikan tersebut dipaparkan pada mata wang Malaysia?
3. Jelaskan keunikan lain yang ada di negara kita.
4. Bincangkan langkah yang boleh diambil oleh Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri untuk memelihara keunikan tersebut sebagai warisan khazanah negara.
5. Bentangkan hasil perbincangan anda di hadapan kelas.

Pembelajaran Abad Ke-21

Aktiviti 2: Jalan Galeri (Gallery Walk)

Arahan:

Murid bergerak dan berjalan di dalam kelas untuk melakukan aktiviti yang berikut:

1. Melihat dan membaca hasil yang dipaparkan.
2. Berfikir tentang hasil tugas tersebut.
3. Berbincang dengan rakan kumpulan.

Tajuk: Pembentukan Jata Negara Kita

Maklumat yang berikut berkaitan dengan pembentukan dan perubahan jata di negara kita.

1895	1948	1963	1965
			
<ul style="list-style-type: none"> • Persekutuan terdiri daripada empat buah negeri Melayu, iaitu Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Pahang. • Moto: "Dipelihara Allah".	<ul style="list-style-type: none"> • Persekutuan terdiri daripada sembilan buah negeri Melayu dan dua Negeri Selat, iaitu Pulau Pinang dan Melaka. • Moto: "Bersekutu Bertambah Mutu".	<ul style="list-style-type: none"> • Persekutuan menggabungkan negeri-negeri di Tanah Melayu dengan Singapura, Sarawak dan Sabah. • Moto: "Bersekutu Bertambah Mutu".	<ul style="list-style-type: none"> • Persekutuan terdiri daripada gabungan negeri-negeri di Semenanjung Malaysia dengan Sarawak dan Sabah. • Simbol Singapura digantikan dengan lambang Bunga Raya. • Moto: "Bersekutu Bertambah Mutu".

Berdasarkan maklumat di atas, lakukan aktiviti yang berikut:

1. Murid dibahagikan kepada empat kumpulan.
Kumpulan 1895, Kumpulan 1948, Kumpulan 1963 dan Kumpulan 1965.
Setiap kumpulan berbincang dan mencatatkan maklumat berkaitan dengan perkara yang berikut:
  - (a) Mentafsir jata di negara kita dari aspek simbol, warna dan moto.
  - (b) Menghubungkaitkan jata tersebut dengan pembentukan Persekutuan di negara kita.
2. Tampilkan maklumat hasil perbincangan di dalam kelas.
3. Setiap kumpulan bergerak dan meneliti maklumat hasil perbincangan kumpulan.
4. Guru sebagai pemudah cara meminta murid membuat rumusan tentang pembentukan jata dan hubung kait dengan pembentukan sistem Persekutuan di negara kita sehingga hari ini.

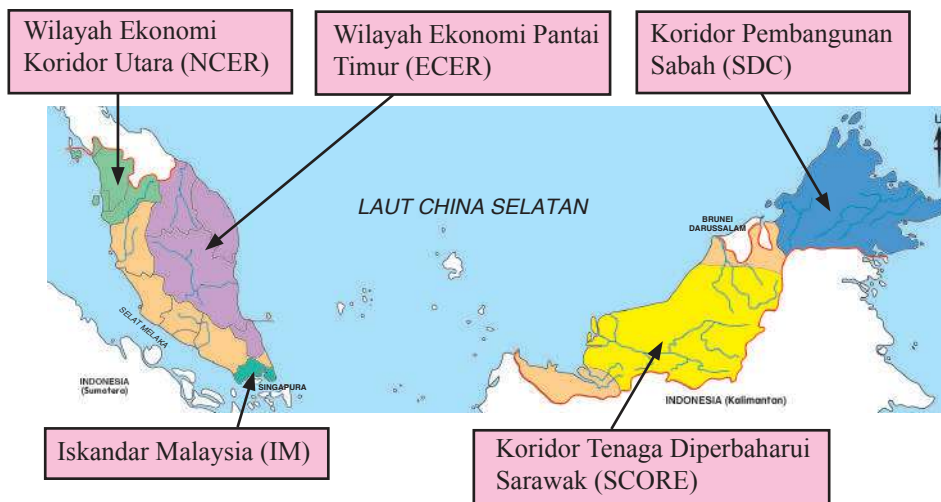

Pemahaman dan Pemikiran Kritis

1. Rajah yang berikut menunjukkan pembahagian pentadbiran dalam sistem Persekutuan di negara kita.

- (a) Senaraikan empat kuasa Kerajaan Persekutuan.
  - (b) Nyatakan tiga perkara di bawah kuasa Kerajaan Negeri.
  - (c) Kerajaan manakah yang paling hampir dengan rakyat? Berikan ulasan anda.
  - (d) Sistem Persekutuan berjaya mewujudkan pentadbiran yang kukuh dan stabil di negara kita. Buktikan.
2. Peta yang berikut menunjukkan rancangan Pembangunan Koridor Wilayah yang melibatkan kerjasama Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri.

- (a) Namakan negeri dan wilayah yang terlibat dalam rancangan pembangunan Wilayah Ekonomi Koridor Utara (NCER).
- (b) Mengapakah rancangan Pembangunan Koridor Wilayah diwujudkan di seluruh Malaysia?
- (c) Berdasarkan pengetahuan sejarah anda, mengapakah negeri-negeri di Pantai Barat Semenanjung Malaysia tidak terlibat dalam rancangan Pembangunan Koridor Wilayah?

Pemahaman dan Pemikiran Kritis

1. Maklumat yang berikut berkaitan dengan pembahagian kuasa dalam Perlembagaan Persekutuan.

Senarai Persekutuan

Senarai Negeri

Senarai Bersama

Antara yang berikut, perkara manakah terletak di bawah Senarai Persekutuan?

- I. Pertahanan
- II. Pendidikan
- III. Hal ehwal tanah
- IV. Undang-undang Islam

- A. I dan II
- B. I dan IV
- C. II dan III
- D. III dan IV

2. Jadual yang berikut berkaitan dengan kerjasama Kerajaan Persekutuan dengan Kerajaan Negeri untuk kesejahteraan rakyat.

Program Kerajaan Persekutuan

- Perbadanan Perumahan 1Malaysia (PR1MA)
- Rumah Mesra Rakyat

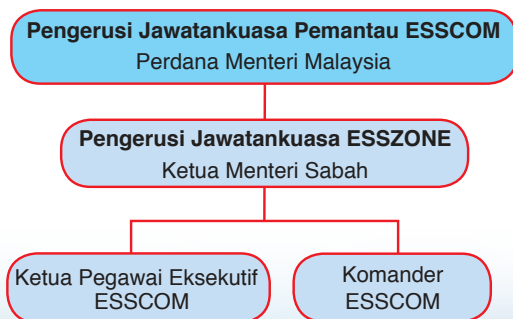
Program Kerajaan Negeri

- Rumah Selangorku (Selangor)
- Rumah Mampu Milik Johor (Johor)

Mengapakah kerjasama tersebut dilakukan?

- A. Mengatasi masalah setinggan di bandar
- B. Meningkatkan taraf hidup rakyat luar bandar
- C. Menyelesaikan masalah perumahan golongan miskin
- D. Membantu golongan pertengahan memiliki kediaman

3. Struktur organisasi yang berikut berkaitan dengan pentadbiran Kawasan Keselamatan Khas di Sabah.

Mengapakah pentadbiran tersebut diperkenalkan?

- A. Mewujudkan Majlis Keselamatan Negara
- B. Menghapuskan ancaman penganas komunis
- C. Melaksanakan Pembangunan Koridor Wilayah
- D. Meningkatkan kerjasama bagi menjamin keselamatan

Cakna dan Cerminan Sejarah

Nilai, Patriotisme dan Iktibar

- Sistem Persekutuan yang diamalkan sejak merdeka berjaya mewujudkan kestabilan politik, kemakmuran ekonomi dan kesejahteraan sosial.
- Sistem Persekutuan merupakan sistem terbaik untuk mentadbir negara yang terdiri daripada gabungan negeri yang berdaulat.
- Usaha kerajaan pada setiap peringkat untuk mewujudkan kesejahteraan rakyat dan kemakmuran negara wajar dihargai.
- Kita hendaklah sentiasa menyokong dan melibatkan diri dalam usaha Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri bagi memakmurkan negara.

Diri dan Keluarga

Setiap ahli keluarga daripada semua peringkat mempunyai tanggungjawab dan peranan untuk membina kejayaan institusi keluarga yang boleh menjadi contoh kepada masyarakat sekeliling.

Negara

Kepimpinan berwibawa berupaya untuk mewujudkan pemerintahan dan pentadbiran yang adil serta berintegriti untuk kemajuan bangsa dan negara.

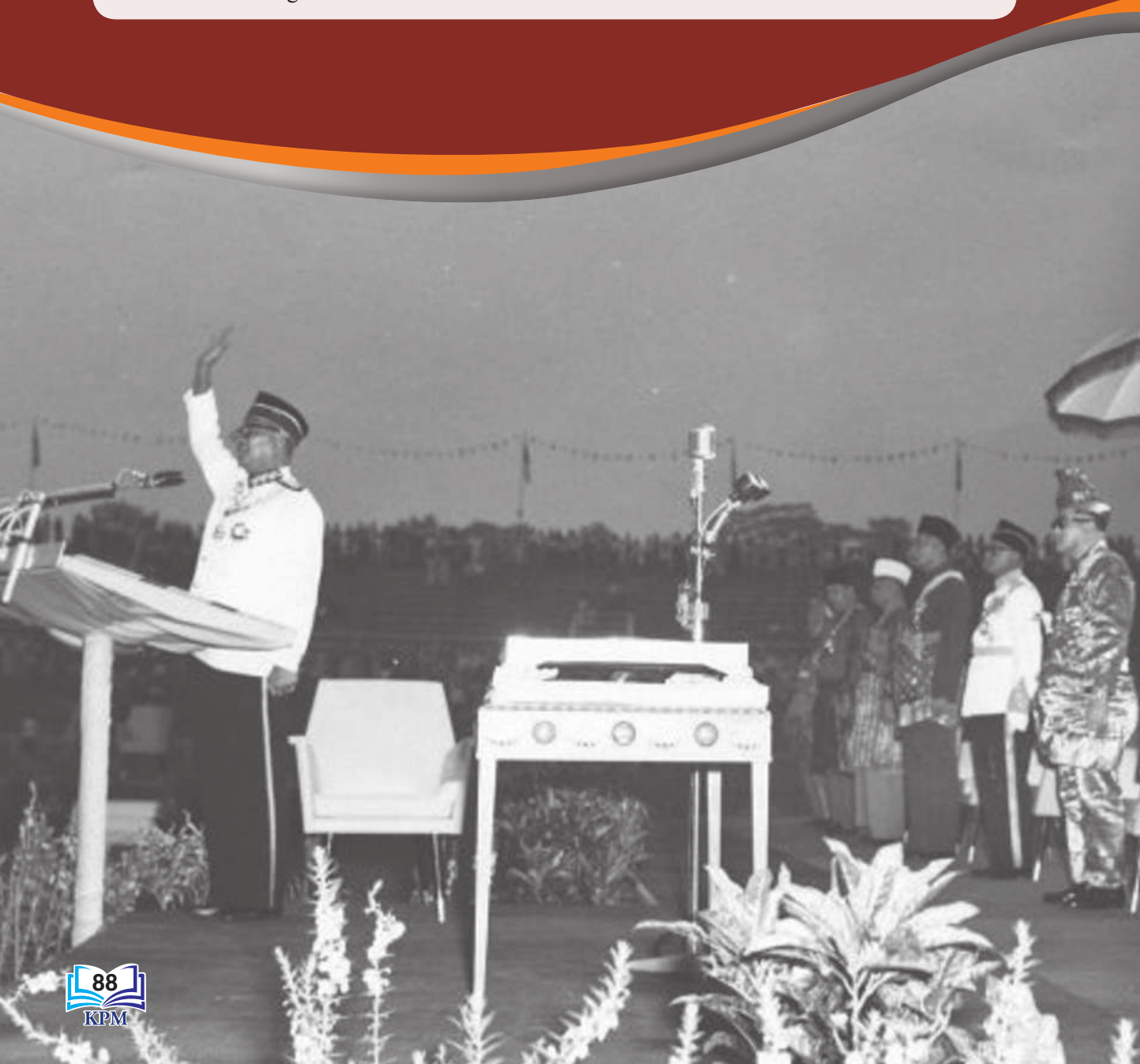
Perdana Menteri Malaysia pertama hingga kelapan. Kerjasama pemimpin menjamin keutuhan sistem Persekutuan.

Sumber: Dewan Bahasa dan Pustaka.

BAB 5 PEMBENTUKAN MALAYSIA

SINOPSIS

Pembentukan Malaysia pada peringkat awalnya terdiri daripada Persekutuan Tanah Melayu, Sarawak, Sabah dan Singapura. Pembentukan ini merupakan peristiwa penting dalam sejarah negara. Pembentukan Malaysia menimbulkan pelbagai reaksi daripada penduduk tempatan dan negara jiran. Oleh itu, beberapa langkah dibuat untuk menjayakan usaha pembentukan Malaysia termasuklah menangani konfrontasi.

Inti Pati Pembelajaran

1. Konsep gagasan Malaysia.
2. Perkembangan idea dan usaha pembentukan Malaysia.
3. Reaksi tempatan dan negara jiran terhadap pembentukan Malaysia.
4. Langkah pembentukan Malaysia.
5. Perjanjian Julai 1963 dan peristiwa Pengisytiharan Malaysia.
6. Konfrontasi dan usaha menangani.

Elemen Kewarganegaraan dan Nilai Sivik

1. Kepentingan berfikiran strategik untuk berjaya dalam kehidupan.
2. Kepentingan kesepakatan untuk kestabilan negara.
3. Sikap menerima dan meraikan idea serta pandangan yang berbeza.
4. Kepentingan sikap berwaspada terhadap anasir luar.

Kemahiran Pemikiran Sejarah

1. Memahami kronologi tentang idea pembentukan Malaysia.
2. Meneroka bukti reaksi tempatan dan negara jiran terhadap pembentukan Malaysia.
3. Membuat interpretasi kandungan Perjanjian Malaysia 1963 dan Pengisytiharan Malaysia 1963.
4. Membuat imaginasi langkah pembentukan Malaysia.
5. Membuat rasionalisasi tentang usaha menangani konfrontasi.

Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj melaungkan “merdeka” sebanyak tujuh kali pada Pemasyhuran Malaysia.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

5.1 Konsep Gagasan Malaysia

Kemerdekaan Persekutuan Tanah Melayu kemudiannya disusuli oleh pembentukan Malaysia melahirkan negara ini sebagai sebuah negara yang berdaulat. Pembentukan Malaysia memperlihatkan kerjasama tokoh dari Persekutuan Tanah Melayu, Sarawak, Sabah dan Singapura dalam rundingan dengan kerajaan British. Kesepakatan antara semua pihak ini menzahirkan pembentukan Malaysia dan kemudiannya terbentuklah Perlembagaan Persekutuan Malaysia 1963.

Idea Gagasan Malaysia

Idea gagasan Malaysia ialah konsep yang menggabungkan beberapa bekas tanah jajahan British di Asia Tenggara. Antara idea lain yang pernah dilahirkan termasuklah Melayu Raya oleh gerakan nasionalis sebelum Perang Dunia Kedua yang mahu mendapatkan kemerdekaan wilayah Alam Melayu daripada kuasa penjajah British, Belanda dan Amerika Syarikat. Walau bagaimanapun, idea ini tidak berjaya dilaksanakan.

Bagi pihak pegawai British, mereka mengemukakan idea penyatuan wilayah penguasaan British di Asia Tenggara dalam satu sistem pentadbiran dan ekonomi. Langkah ini bertujuan memudahkan pentadbiran pihak British.

Idea gagasan Malaysia yang dicadangkan oleh Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj ialah penggabungan Persekutuan Tanah Melayu dengan Sarawak, Sabah, Singapura dan Brunei untuk merdeka dalam satu sistem Kerajaan Persekutuan.

Peta negeri yang menyertai Malaysia 1963.

Sumber: Dewan Bahasa dan Pustaka.

Peta negara dalam Gugusan Malaysia 1961.

5.2 Perkembangan Idea dan Usaha Pembentukan Malaysia

Idea pembentukan Malaysia dikemukakan pada akhir abad ke-19 yang melibatkan pihak British dan penduduk tempatan.

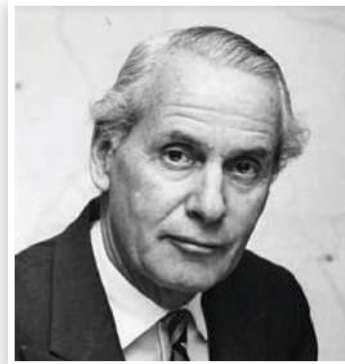
Idea Pegawai British

1887

Cadangan terawal dikemukakan oleh Lord Brassey, Pengarah Syarikat Berpiagam Borneo Utara di Dewan Parlimen Britain pada tahun 1887. Beliau mencadangkan penggabungan Sarawak, Sabah, negeri Melayu dan NNS supaya menjadi tanah jajahan yang besar. Cadangan ini dikemukakan kerana pegawai British melihat potensi ekonomi melalui penggabungan wilayah ini.

1951

Setelah tamat Perang Dunia Kedua, Sir Malcolm MacDonald, Gabenor Jeneral British di Asia Tenggara mencadangkan penggabungan tanah jajahan British di Asia Tenggara bagi membentuk satu entiti politik dan ekonomi. Langkah ini bertujuan menyesuaikan dengan rancangan dekolonisasi. Pada tahun 1951, Sir Malcolm MacDonald mengadakan perbincangan dengan Dato' Onn Jaafar, pemimpin United Malays National Organisation (UMNO) dan ahli Majlis Perundangan Persekutuan berkaitan dengan usaha menggabungkan Tanah Melayu, Singapura dan wilayah Borneo.

Sir Malcolm MacDonald.

Sumber: <http://thekeynaonline.com>. Dicapai pada 23 November 2020.

1952

Sir Gerald Templer, Pesuruhjaya Tinggi British di Tanah Melayu meminta penggabungan wilayah ini disegerakan bagi tujuan keselamatan. Pada Januari 1960, mesyuarat pegawai tinggi British di Borneo bersetuju dengan cadangan pertahanan dan keselamatan.

1960

Sir Geoffroy Tory, Pesuruhjaya Tinggi British di Persekutuan Tanah Melayu mencadangkan penyatuan Singapura dan Persekutuan Tanah Melayu atas kepentingan ekonomi. Cadangan ini mendapat sokongan Pejabat Kolonial.

Sir Geoffroy Tory.

Sumber: <http://oldedwardians.org.uk/>. Dicapai pada 23 November 2020.

Dekolonisasi

Proses ke arah berkerajaan sendiri.

Pesuruhjaya Tinggi ialah nama gelaran jawatan yang disandang oleh ketua perwakilan negara dalam kalangan negara Komanwel. Jawatan ini setara dengan duta.

Mengapakah pegawai British mahu menggabungkan tanah jajahan di Asia Tenggara?

Idea Penduduk Tempatan

1906

Majalah *Al-Imam* menggesa penyatuan raja dan orang Melayu dalam pendidikan dan pembangunan ekonomi di Alam Melayu.

Majalah *Al-Imam*.

Dr. Burhanuddin al-Helmi.

1938

Konsep Melayu Raya diperjuangkan oleh nasionalis Tanah Melayu. Antaranya termasuklah Ibrahim Haji Yaakob, Harun Aminurrashid, Ahmad Boestamam, Ishak Haji Muhammad (Pak Sako) dan Dr. Burhanuddin al-Helmi sejak sebelum Perang Dunia Kedua. Idea mereka untuk menggabungkan Tanah Melayu dengan Indonesia. Idea ini tidak berhasil apabila Presiden Soekarno mengisytiharkan kemerdekaan Indonesia pada tahun 1945 tanpa melibatkan Tanah Melayu.

1955

Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj dalam ucapan di Persidangan Agung UMNO pada bulan Oktober 1955 mencadangkan Singapura, Sarawak, Sabah dan Brunei menyertai Persekutuan Tanah Melayu.

Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj.

Datu Mustapha Datu Harun.

1958

Datu Mustapha Datu Harun, pemimpin Sabah dalam satu pertemuan dengan Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj di Kuala Lumpur pada tahun 1958 menyatakan minat untuk membawa Sabah bergabung dengan Persekutuan Tanah Melayu.

1960

Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj memaklumi Lord Perth pada 10 Jun 1960 bahawa beliau berminat untuk bergabung dengan Sarawak, Sabah, Brunei dan Singapura.

Rasional Idea Pembentukan Malaysia

Rancangan pembentukan Malaysia mula berjalan apabila Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj memberikan komitmen terhadap rancangan penggabungan semua wilayah yang terlibat dan mendapat sokongan kerajaan British. Terdapat beberapa faktor pembentukan Malaysia, iaitu keselamatan, keseimbangan komposisi penduduk, mempercepat kemerdekaan dan pembangunan wilayah.

Keselamatan

Ancaman Komunis di Singapura

Ancaman komunis di negeri ini telah menggugat keselamatan Persekutuan Tanah Melayu. Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj menganggap Singapura akan menjadi pusat kegiatan komunis. Oleh itu, langkah penyatuan dengan Singapura ini dapat memberikan kuasa kepada Kerajaan Persekutuan dalam bidang keselamatan dan pertahanan bagi membendung ancaman komunis di Singapura.

Perkembangan di Sarawak

Sarawak berhadapan dengan ancaman komunis melalui gerakan Clandestine Communist Organization (CCO). Dengan penyertaan Sarawak, kerajaan British berharap dapat membendung ancaman komunis.

Keseimbangan Komposisi Penduduk

Keputusan untuk menerima Singapura dalam Persekutuan akan mewujudkan ketidakseimbangan komposisi penduduk antara orang Melayu dengan orang Cina. Perkara ini dibimbangi oleh Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj dan pemimpin UMNO. Penggabungan Sarawak, Sabah dan Brunei akan menyeimbangkan komposisi antara kaum.

Mempercepat Kemerdekaan

Bagi pihak British, pembentukan Malaysia dapat merealisasikan rancangan dekolonisasi serta mempercepat kemerdekaan wilayah Borneo, terutamanya Sarawak dan Sabah. Walau bagaimanapun, kerajaan British perlu memastikan usaha ini mendapat sokongan penduduk di wilayah ini.

Pembangunan Wilayah

Cadangan penyertaan Persekutuan Tanah Melayu, Sarawak, Sabah, Singapura dan Brunei membentuk sebuah negara bertujuan agar wilayah ini dapat bersatu dalam usaha mempercepat pelbagai bidang pembangunan. Pembentukan Malaysia boleh meningkatkan taraf hidup peribumi dalam pelbagai aspek seperti infrastruktur, sosial dan ekonomi yang lebih seimbang.

Penduduk tempatan turut memainkan peranan dalam usaha menyatupadukan negara. Pembentukan Malaysia membuktikan pemimpin dan rakyat mempunyai fikiran yang jauh untuk merancang masa hadapan yang baik. Pembentukan Malaysia juga sekali gus dapat mengekang anasir komunis yang boleh mengancam keamanan negara untuk mewujudkan keamanan serantau.

I-Think

Hasilkan satu peta pemikiran yang sesuai bagi menggambarkan rasional idea pembentukan Malaysia.

Memahami Kronologi

Galurkan idea pembentukan Malaysia.

5.3 Reaksi Tempatan dan Negara Jiran terhadap Pembentukan Malaysia

Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj mengumumkan pembentukan Malaysia pada 27 Mei 1961. Pembentukan Malaysia mendapat reaksi daripada pelbagai pihak. Terdapat pihak yang menerima baik cadangan pembentukan dan ada juga pihak yang menentang. Reaksi tempatan terdiri daripada penduduk dan pemimpin Persekutuan Tanah Melayu, Sarawak, Sabah, Singapura dan Brunei. Reaksi negara jiran pula daripada Indonesia, Filipina dan Thailand.

Reaksi Awal terhadap Gagasan Malaysia

TEMPATAN

Persekutuan Tanah Melayu
Sarawak
Sabah
Singapura
Brunei

NEGARA JIRAN

Indonesia
Filipina
Thailand

Brunei dan Singapura dikategorikan dalam reaksi tempatan kerana membincangkan konsep Malaysia yang sama.

Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj berucap kepada wartawan asing di Hotel Adelphi, Singapura pada 27 Mei 1961, mengumumkan cadangan pembentukan Malaysia.
Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Reaksi Tempatan

Pembentukan Malaysia mendapat reaksi daripada pemimpin dan penduduk di Persekutuan Tanah Melayu, Sarawak, Sabah, Singapura dan Brunei.

Persekutuan Tanah Melayu

Pada umumnya, rancangan pembentukan Malaysia mendapat sambutan baik daripada penduduk dan parti politik di Persekutuan Tanah Melayu. Parti politik secara prinsipnya bersetuju dan menerima cadangan pembentukan Malaysia, walaupun wujud perbezaan pendapat dalam melaksanakannya. Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj mendapat sokongan UMNO berkaitan dengan rancangan pembentukan Malaysia.

Sarawak

Di Sarawak pula terdapat pelbagai reaksi daripada pemimpin dan penduduk terhadap rancangan pembentukan Malaysia.

Menyokong

BARJASA yang dipimpin oleh Datuk Patinggi Abdul Rahman Ya'kub dan Datu Tuanku Haji Bujang Tuanku Othman menyokong pembentukan Malaysia. Sementara itu, PANAS yang dipimpin oleh Datu Bandar Abang Haji Mustapha, PESAKA pimpinan Temenggung Jugah anak Barieng dan SCA turut menyokong Malaysia.

Menentang

Pada peringkat awal, SUPP yang dipimpin oleh Ong Kee Hui dan SNAP yang diketuai oleh Stephen Kalong Ningkan menentang cadangan pembentukan Malaysia.

Menentang Kemudian Menyokong

Pada peringkat awal, SNAP turut menentang rancangan pembentukan Malaysia. Walau bagaimanapun, SNAP kemudiannya menyokong berdasarkan cadangan Jawatankuasa Setia Kawan Malaysia (JSKM).

Pada bulan Oktober 1962, PANAS, SNAP, BARJASA, SCA dan PESAKA bergabung membentuk Parti Perikatan Sarawak untuk menyokong Malaysia. Parti politik Sarawak menubuhkan gabungan menyokong Malaysia yang dinamakan Sarawak Alliance pada bulan Januari 1963.

Parti politik yang ditubuhkan di Sarawak.

Parti Politik	Tahun Penubuhan
Sarawak United People's Party (SUPP)	1959
Parti Negara Sarawak (PANAS)	1960
Sarawak National Party (SNAP)	1961
Barisan Rakyat Jati Sarawak (BARJASA)	1961
Sarawak Chinese Association (SCA)	1962
Parti Pesaka Anak Sarawak (PESAKA)	1962

Senaraikan tokoh di Sarawak dan Sabah yang menyokong pembentukan Malaysia.

Sabah

Penduduk di Sabah turut memberikan pelbagai reaksi terhadap rancangan pembentukan Malaysia. Pada peringkat awal, penduduk Sabah berasa curiga dan bimbang. Ketika itu, Sabah sedang berkembang dalam kegiatan perdagangan manakala sistem perkhidmatan awam semakin baik. Penduduk pula bebas menjalankan kegiatan harian mereka. Sementara itu, kehadiran pasukan tentera British menjamin keselamatan mereka. Oleh itu, penduduk berpendapat bahawa tiada keperluan untuk bergabung.

Menyokong

- Menjelang pembentukan Malaysia, terdapat parti politik utama ditubuhkan. Antaranya termasuklah UNKO, USNO, Pasok Momogun dan Sabah Chinese Association (SCA). USNO yang dipimpin oleh Datu Mustapha Datu Harun menyokong idea pembentukan Malaysia sejak awal lagi.
- Parti politik di Sabah menubuhkan gabungan menyokong Malaysia yang dinamakan Sabah Alliance pada bulan Oktober 1962. Parti gabungan ini terdiri daripada UNKO, USNO, United Pasok Momogun (UPKO), Democratic Party dan Sabah Indian Congress.

Menentang

- Cadangan pembentukan Malaysia mengejutkan pemimpin dan penduduk di Sabah. Mereka melahirkan keinginan untuk mendapatkan kemerdekaan secara berasingan atau membentuk sebuah Kesatuan Negeri-negeri Borneo yang merdeka.
- Kebanyakan penduduk di Sabah menganggap Tanah Melayu terasing seperti Indonesia dan Filipina. Mereka mempersoalkan keadaan pemimpin tempatan yang perlu menyesuaikan diri dengan kegiatan politik, pilihan raya dan berkerajaan sendiri yang sudah diamalkan di Singapura dan Persekutuan Tanah Melayu. Pada masa yang sama, jarak antara Sarawak, Sabah dengan Kuala Lumpur yang jauh juga menimbulkan masalah.
- Disebabkan oleh kebimbangan tersebut, para pemimpin di Borneo membentuk Barisan Bersatu (United Front) pada 9 Ogos 1961 untuk mencabar rancangan pembentukan Malaysia. Barisan Bersatu ini dianggotai oleh Ong Kee Hui (Pengerusi SUPP), A.M. Azahari (Parti Rakyat Brunei) dan Donald Stephens (Fuad Stephens) daripada UNKO. Walau bagaimanapun, UNKO kemudiannya menyokong pembentukan Malaysia.

Parti politik di Sabah menjelang pembentukan Malaysia.

Parti Politik	Tahun Penubuhan
The United National Kadazan Organization (UNKO)	1961
Democratic Party	1961
United Sabah National Organization (USNO)	1961
United National Pasok Momogun	1962
United Party	1962
Borneo Utara National Party (BUNAP). Gabungan Democratic Party dan United Party	1962

Namakan parti politik yang menubuhkan Sabah Alliance.

Meneroka Bukti

Pada awalnya, penduduk Sabah berasa curiga dengan pembentukan Malaysia. Buktikan.

Singapura

Pemimpin dan penduduk Singapura turut memberikan reaksi terhadap pembentukan Malaysia.

Menyokong

- People's Action Party (PAP) yang dipimpin oleh Lee Kuan Yew menyambut baik rancangan ini.
- Bagi golongan pedagang dan pengusaha industri pula, mereka menyokong pembentukan Malaysia kerana membuka peluang pasaran yang lebih besar kepada industri mereka.
- Parti lain seperti Parti Buruh Singapura pada hakikatnya bersetuju tetapi menganggap gabungan ini sebagai suatu usaha yang sukar untuk dilaksanakan.

Menentang

- Parti Rakyat Singapura menentang gagasan Malaysia.
- Barisan Sosialis juga menentang penggabungan kerana menganggap pembentukan Malaysia sebagai penjajahan baharu. Mereka mencadangkan agar pandangan rakyat diperoleh sebelum Singapura menyertai Malaysia.

Brunei

Terdapat pelbagai reaksi daripada penduduk Brunei terhadap pembentukan Malaysia.

Menyokong

- Sultan Brunei, iaitu Sultan Omar Ali Saifuddin mengalu-alukan cadangan pembentukan Malaysia.
- Rakyat Brunei juga pada peringkat awalnya berminat untuk menyertai gabungan ini. Namun begitu, mereka ingin mencapai kemerdekaan terlebih dahulu.

Menentang

- Parti Rakyat Brunei yang dipimpin oleh A.M. Azahari menentang cadangan tersebut kerana beliau lebih berminat untuk menggabungkan Brunei, Sarawak, Sabah dan Kalimantan Utara dalam satu kesatuan. A.M. Azahari berpendapat bahawa pembentukan Malaysia merupakan satu cara kerajaan British untuk mengekalkan pengaruh agar dapat menguasai ekonomi dan menjamin keselamatan. Selain itu, mereka juga khuatir Brunei akan kehilangan sebahagian besar kekayaan sekiranya menyertai gabungan ini.

Reaksi Negara Jiran

Negara jiran seperti Indonesia, Filipina dan Thailand turut memberikan pelbagai reaksi terhadap rancangan pembentukan Malaysia.

Indonesia

Pada peringkat awal rancangan pembentukan Malaysia, kerajaan Indonesia tidak menentang. Dr. Mohammad Hatta, iaitu Naib Presiden Indonesia dan Dr. Subandrio, Menteri Luar Indonesia mengalu-alukan idea pembentukan Malaysia.

Filipina

Presiden Diosdado Pangan Macapagal (Macapagal) dari Filipina menentang pembentukan Malaysia kerana menuntut wilayah Sabah. Walau bagaimanapun, bagi kerajaan Persekutuan Tanah Melayu tuntutan ini adalah di bawah urusan kerajaan British.

Thailand

Kerajaan Thailand memberikan reaksi positif dan menerima idea pembentukan Malaysia. Pembentukan Malaysia dianggap memperkuatkan usaha ke arah keamanan di rantau Asia Tenggara.

Pembentukan Malaysia mendapat reaksi daripada penduduk tempatan dan juga negara jiran. Walaupun terdapat penentangan, pembentukan ini tetap diteruskan demi kebaikan rakyat.

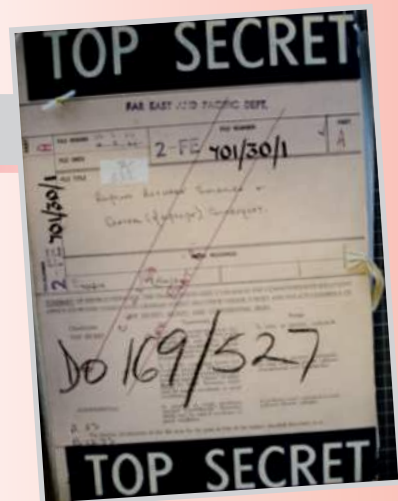
Mengapakah A.M. Azahari menentang cadangan pembentukan Malaysia?

Pada pendapat anda, mengapakah pedagang dan pengusaha industri di Singapura menyokong pembentukan Malaysia?

5.4 Langkah Pembentukan Malaysia

Usul pembentukan Malaysia dibentangkan di Dewan Rakyat pada 16 Oktober 1961 dan mendapat sokongan majoriti ahli dewan. Sokongan ini membolehkan kerajaan Persekutuan Tanah Melayu menggerakkan usaha membentuk Malaysia. Pelbagai cara dilakukan untuk merealisasikan pembentukan Malaysia. Antaranya termasuklah mengadakan lawatan ke negeri yang terlibat, penubuhan Jawatankuasa Setia Kawan Malaysia (JSKM), referendum Singapura, rundingan London, Suruhanjaya Cobbold dan Jawatankuasa Antara Kerajaan (JAK).

Fail kerajaan British berkaitan dengan pembentukan Malaysia.
Sumber: National Archive United Kingdom.

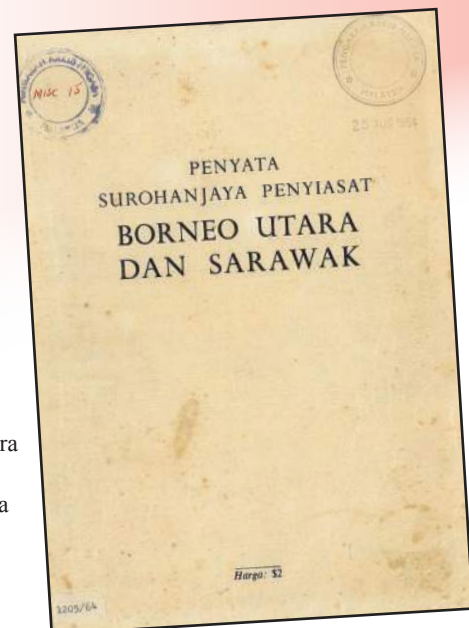
Siri Lawatan

Julai 1961 – Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj mengadakan lawatan ke Sarawak dan Brunei. Lawatan ini untuk meninjau dan bertemu dengan pemimpin tempatan bagi menerangkan rancangan pembentukan Malaysia.

Kerajaan Persekutuan Tanah Melayu mengatur lawatan pemimpin Sarawak dan Sabah ke Persekutuan Tanah Melayu. Pada bulan Ogos 1962, Datu Bandar Abang Haji Mustapha, Temenggung Jugah anak Barieng, Donald Stephens dan Datu Mustapha Datu Harun mengadakan lawatan untuk meninjau kemajuan di Persekutuan Tanah Melayu.

November 1962 – Lawatan Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj ke Sarawak dan Sabah.

Lawatan rombongan Dr. Burhanuddin al-Helmi dan Ghafar Baba ke Sarawak dan Sabah. Lawatan ini menunjukkan terdapat kesepakatan dalam kalangan ahli politik di Tanah Melayu untuk menjelaskan gambaran sebenar tentang rancangan Malaysia kepada penduduk Sarawak dan Sabah.

Penyata Suruhanjaya Penyiasat Borneo Utara dan Sarawak.
Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Apakah kepentingan siri lawatan para pemimpin negara dalam proses pembentukan Malaysia?

Jawatankuasa Setia Kawan Malaysia (JSKM)

Malaysia Solidarity Consultative Committee (MSCC) atau dikenali sebagai Jawatankuasa Setia Kawan Malaysia (JSKM) ditubuhkan ketika Persidangan Ahli-ahli Parlimen Komanwel di Singapura pada 23 Julai 1961. Mesyuarat JSKM diadakan sebanyak empat kali, iaitu di Jesselton, Kuching, Kuala Lumpur dan Singapura.

Tujuan Penubuhan

1. Meyakinkan penduduk Sarawak dan Sabah tentang pembentukan Malaysia.
2. Menyediakan ruang perbincangan bagi mendapatkan kata sepakat terhadap pembentukan Malaysia.
3. Mengumpulkan pandangan tentang pembentukan Malaysia.
4. Menyebarkan maklumat berkaitan dengan Malaysia.
5. Memupuk aktiviti penghebahan dan mempercepat pembentukan Malaysia. Aktiviti penghebahan seperti mendedahkan perkembangan kemajuan dalam bidang pentadbiran serta projek pembangunan di Persekutuan Tanah Melayu.

Jawatankuasa ini terdiri daripada wakil pemimpin dari Persekutuan Tanah Melayu, Singapura, Sarawak dan Sabah. Donald Stephens dilantik menjadi pengerusi JSKM. Dalam mesyuarat kedua, JSKM membuat keputusan menyokong rancangan Malaysia. Jawatankuasa ini memainkan peranan penting dalam memberikan kefahaman kepada pemimpin tempatan dan mendapatkan sokongan terhadap pembentukan Malaysia.

Sebahagian ahli JSKM.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Ahli JSKM bermesyuarat di Kuala Lumpur pada 6–7 Januari 1962.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Sebahagian teks dalam dokumen Parliamentary Debates.

Sumber: Parliamentary Debates, Dewan Rakyat 14 Ogos 1962.

JSKM turut dikenali sebagai Jawatankuasa Perundingan Perpaduan Malaysia (JPPM).

Referendum Singapura

Rundingan antara kerajaan Persekutuan Tanah Melayu dengan Singapura yang diadakan pada bulan Ogos 1962 hingga bulan September 1962 menghasilkan persetujuan penyertaan Singapura ke dalam Malaysia.

- Satu referendum diadakan di Singapura pada awal bulan September 1962 menyatakan bentuk pilihan Singapura menyertai Malaysia.
- Keputusan referendum mendapati rakyat Singapura bersetuju untuk bergabung membentuk Malaysia seperti syarat yang ditetapkan oleh kerajaan Singapura dan Persekutuan Tanah Melayu. Keputusan ini membolehkan Singapura menyertai Malaysia.

Rundingan London

Pada bulan November 1961, rundingan berhubung dengan pembentukan Malaysia diadakan di London antara kerajaan Persekutuan Tanah Melayu dengan kerajaan British.

Kedua-dua kerajaan bersetuju agar ditubuhkan sebuah suruhanjaya bagi meninjau reaksi penduduk di Sarawak dan Sabah.

Suruhanjaya Cobbold

Suruhanjaya ini dibentuk secara rasmi pada bulan Januari 1962. Suruhanjaya Cobbold mengandungi wakil yang dilantik oleh kerajaan British dan Persekutuan Tanah Melayu.

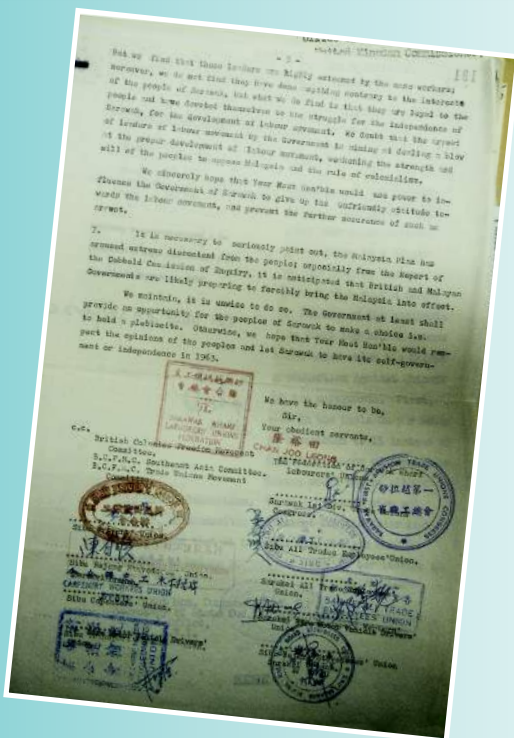
- Lord Cobbold dilantik menjadi Pengerusi.
- Ahli-ahli terdiri daripada Sir Anthony Abell, Sir David Watherston, Muhammad Ghazali Shafie dan Wong Pow Nee.
- Suruhanjaya ini melawat 35 pusat lawatan (20 pusat lawatan di Sarawak dan 15 pusat lawatan di Sabah).
- Menjelang bulan Jun 1962, Suruhanjaya Cobbold menyerahkan laporan kepada kerajaan British dan Persekutuan Tanah Melayu. Antara laporan tersebut termasuklah:

- Menyatakan dua pertiga penduduk menyokong pembentukan Malaysia.
- Mengesyorkan agar Perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu 1957 dijadikan asas Perlembagaan Persekutuan yang baharu.
- Mencadangkan kuasa autonomi dan jaminan khas diberi kepada Sarawak dan Sabah yang tidak boleh dipinda atau dibatalkan oleh Kerajaan Persekutuan tanpa mendapat persetujuan daripada Kerajaan Negeri berkenaan.

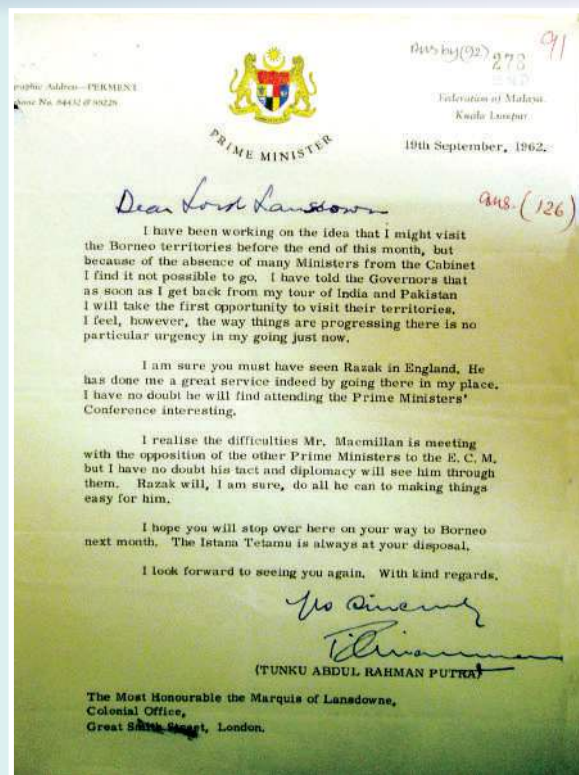
Referendum

Pungutan suara rakyat berhubung dengan sesuatu dasar politik dan sebagainya.

Antara persatuan dari Sarawak yang memberikan maklum balas kepada Suruhanjaya Cobbold.

Sumber: National Archive United Kingdom.

Surat Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj kepada Lord Lansdowne pada September 1962.

Sumber: National Archive United Kingdom.

Ahli Suruhanjaya Cobbold. Dari kiri Muhammad Ghazali Shafie, Wong Pow Nee, Lord Cobbold (Pengerusi), Sir David Watherston dan Sir Anthony Abell.

Sumber: Arkib Negara Malaysia, 2015. *Memorial Negarawan*. Kuala Lumpur: Arkib Negara Malaysia.

Tandatangan maklum balas persatuan dari Sarawak dan Surat Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj.

AKTIVITI

Dengan menggunakan pelbagai sumber, kaji Laporan Suruhanjaya Cobbold. Nyatakan kepentingan suruhanjaya ini dalam menjayakan usaha pembentukan Malaysia.

Pembentukan Jawatankuasa Antara Kerajaan (JAK)

Kerajaan British dan Persekutuan Tanah Melayu mengumumkan penubuhan Inter-Governmental Committee atau dikenali sebagai Jawatankuasa Antara Kerajaan (JAK) pada bulan Ogos 1962. Jawatankuasa ini diwakili oleh kerajaan British, Persekutuan Tanah Melayu, Sarawak dan Sabah. Penubuhan JAK bertujuan menyediakan rangka perlembagaan dan membentuk keperluan melindungi kepentingan Sarawak dan Sabah.

- Jawatankuasa ini dipengerusikan oleh Lord Lansdowne, Menteri Tanah Jajahan.
- Timbalan pengerusi ialah Tun Abdul Razak Hussein.
- Wakil Sarawak ialah Ketua Setiausaha, Peguam Negeri, Setiausaha Kewangan, Datu Bandar Abang Haji Mustapha, Temenggong Jugah anak Barieng, Pengarah Montegrai, Ling Beng Siew dan Chia Chin Sin.
- Wakil Sabah terdiri daripada Ketua Setiausaha, Peguam Negeri, Setiausaha Kewangan, Datu Mustapha Datu Harun, Donald Stephens dan Koo Siak Chiew.

JAK mempunyai lima jawatankuasa kecil:

1. Perlembagaan.
2. Kewangan.
3. Perkhidmatan Awam.
4. Perundangan dan Kehakiman.
5. Organisasi Jabatan.

Jawatankuasa ini telah mengadakan mesyuarat pertama di Jesselton (Kota Kinabalu), Sabah pada 30 Ogos 1962. Mesyuarat terakhir diadakan di Kuala Lumpur pada 18–20 September 1962.

Jawatankuasa ini mengusulkan 18 perkara bagi Sarawak dan 20 perkara bagi Sabah yang perlu dimasukkan ke dalam Perlembagaan Persekutuan untuk menjamin hak serta kepentingan rakyat Sarawak dan Sabah. Antara perkara yang menjadi teras utama dalam perlembagaan termasuklah:

- Islam ialah agama Persekutuan Malaysia tetapi dikecualikan kepada Sarawak dan Sabah.
- Bahasa Melayu ialah bahasa rasmi Persekutuan Malaysia tetapi bahasa Inggeris juga digunakan sebagai bahasa rasmi di Sarawak dan Sabah.
- Sistem pendidikan dikekalkan di bawah kawalan Kerajaan Persekutuan kecuali di Sarawak dan Sabah. Sistem pendidikan di Sarawak dan Sabah kekal di bawah kawalan Kerajaan Negeri sehingga Majlis Negeri membuat pindaan.
- Dalam Parlimen Malaysia, sebanyak 24 kerusi hendaklah diperuntukkan kepada Sarawak, 16 kerusi kepada Sabah dan 15 kerusi kepada Singapura.
- Kuasa imigresen terletak di bawah Kerajaan Persekutuan tetapi Sarawak dan Sabah diberi kuasa tersendiri untuk mengendalikan hal ehwal imigresen.

Jawatankuasa Antara Kerajaan berkaitan dengan Malaysia.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Nyatakan jawatankuasa kecil yang ditubuhkan di bawah Jawatankuasa Antara Kerajaan (JAK).

23 perkara
Laporan JAK.

Pelbagai langkah diambil bagi merealisasikan pembentukan Malaysia. Langkah ini melibatkan semua pihak sama ada pemimpin mahupun rakyat. Sikap toleransi yang ditunjukkan perlu diamalkan oleh generasi muda bagi menjamin kesejahteraan negara.

5.5 Perjanjian Julai 1963 dan Peristiwa Pengisytiharan Malaysia

Perjanjian Julai 1963 yang turut dikenali sebagai Perjanjian Malaysia atau Malaysia Agreement (MA63) ialah sebuah dokumen yang ditandatangani oleh kerajaan British, Persekutuan Tanah Melayu, Sarawak, Sabah dan Singapura. Perjanjian ini ditandatangani pada 9 Julai 1963 di London. Kandungan perjanjian ini adalah seperti yang dikemukakan oleh JAK. Prinsip utama perjanjian ini mengiktiraf hak yang sama kepada semua negeri dalam Malaysia.

Inti Pati Perjanjian Malaysia

Antara inti pati Perjanjian Malaysia termasuklah:

1. Tarikh pembentukan Malaysia adalah pada 31 Ogos 1963.
2. Sarawak, Sabah dan Singapura akan menjadi ahli dalam Persekutuan Malaysia bersama-sama Persekutuan Tanah Melayu.
3. Kerajaan British akan mengiktiraf kedaulatan Sarawak, Sabah dan Singapura dalam Malaysia.
4. Memberikan kelebihan kepada Sarawak dan Sabah menubuhkan kabinet negeri.
5. Memperuntukkan tempoh masa peralihan, contohnya dalam bidang pentadbiran awam serta pendidikan kepada Sarawak dan Sabah.
6. Kerusi Parlimen diberikan kepada Singapura sebanyak 15 kerusi; Sarawak 24 kerusi; dan Sabah 16 kerusi.
7. Penduduk bumiputera di Sarawak dan Sabah mendapat pengiktirafan sama seperti orang Melayu dalam Perlembagaan Persekutuan.

Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj mengadakan sidang akhbar pada 6 Julai 1963 di Kuala Lumpur mengumumkan akan ke London bagi menghadiri majlis menandatangani Perjanjian Pembentukan Malaysia.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Inti pati
Memorandum
20 Perkara.

Sabah bersetuju mengiktiraf bahasa Melayu sebagai bahasa kebangsaan dan sebagai balasan dibenarkan menggunakan bahasa Inggeris dalam tempoh 10 tahun selepas tahun 1963. Pada tahun 1970, Datu Mustapha Datu Harun menjadikan bahasa Melayu sebagai bahasa pengantar pendidikan sebagaimana mengikut Dasar Pendidikan Kebangsaan. Pada tahun 1971, Dewan Undangan Sabah meluluskan untuk menjadikan bahasa Melayu sebagai bahasa dalam urusan rasmi negeri Sabah.

Huraikan kepentingan Perjanjian Malaysia 1963.

Meneroka Bukti

Pembentukan Malaysia berasaskan rundingan dan keputusan bersama penduduk yang terlibat. Buktikan.

Misi Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu (PBB)

Indonesia membuat bantahan rasmi pembentukan Malaysia di Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu (PBB). Oleh itu, U Thant, Setiausaha Agung PBB mengumumkan penubuhan sebuah jawatankuasa, iaitu United Nations Malaysia Mission (UNMM) pada 12 Ogos 1963 untuk menilai dan membuat laporan. Laurence Michelmore, Duta Amerika Syarikat di PBB mengetuai rombongan melakukan tinjauan di Sarawak dan Sabah. Pembentukan Malaysia yang sepatutnya diisytiharkan pada 31 Ogos 1963 ditangguhkan kerana laporan Setiausaha Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu hanya dapat disiapkan pada 14 September 1963. Pada 14 September 1963, misi ini menerbitkan laporan penduduk Sarawak dan Sabah yang menerima pembentukan Malaysia.

Peristiwa Pengisytiharan Malaysia

Malaysia diisytiharkan pada 16 September 1963. Istiadat pengisytiharan diadakan serentak di Kuala Lumpur, Sarawak dan Sabah.

Kuala Lumpur

Yang di-Pertuan Agong membacakan Pengisytiharan Malaysia di Stadium Merdeka dan disaksikan oleh Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj.

Sarawak

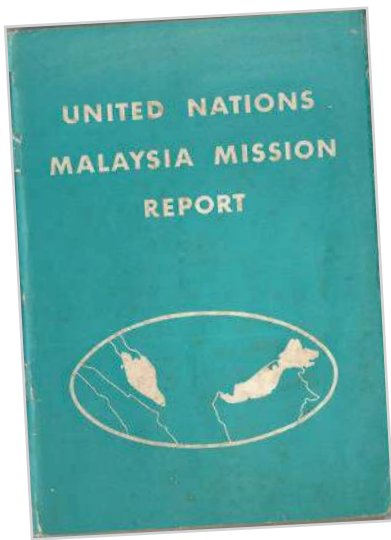
Datu Abang Haji Openg Abang Sapiee mengangkat sumpah jawatan Yang di-Pertua Negeri Sarawak. Pengisytiharan Malaysia dibaca oleh Khir Johari wakil Kerajaan Persekutuan di Kuching, Sarawak. Turut hadir ialah anggota kabinet negeri.

Peristiwa Pengisytiharan Malaysia di Kuala Lumpur, Sarawak dan Sabah.
Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Stephen Kalong Ningkan dilantik menjadi Ketua Menteri Sarawak pada 22 Julai 1963. Tarikh 22 Julai diisytiharkan sebagai Hari Sarawak dan cuti umum negeri ini.

Laporan Suruhanjaya PBB tentang Malaysia.

Sumber: Koleksi penulis.

Sabah

Datu Mustapha Datu Harun mengumumkan Pengisytiharan Malaysia di Kota Kinabalu, Sabah serta menandatangani surat sumpah jawatan sebagai Yang di-Pertua Negeri Sabah yang pertama. Tun Abdul Razak Hussein mewakili Kerajaan Persekutuan.

Dokumen Pemasyhuran Malaysia.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Aktiviti Drama (Drama Activity)

Arahan:

1. Secara berkumpulan, murid membuat perbincangan untuk mempersembahkan drama bertajuk “Rundingan ke Arah Pembentukan Malaysia”.
2. Murid perlu mencari maklumat tentang perkara yang berikut untuk menulis skrip:
  - (a) Tokoh-tokoh yang terlibat dalam rundingan.
  - (b) Bandar diadakan mesyuarat.
  - (c) Hasil cadangan JSKM.
3. Berdasarkan maklumat yang diperoleh, tulis skrip dan buat latihan sebelum dipersembahkan dalam bentuk drama.
4. Rakamkan drama tersebut untuk tujuan dokumentasi.

Pembentukan Malaysia dilakukan dengan cara yang teratur melibatkan semua pihak. Penduduk yang terlibat diberi peluang untuk menyuarakan pandangan mereka bagi menjaga kepentingan bersama. Oleh itu, kita perlu menjaga kepentingan kesepakatan untuk memastikan kestabilan negara terpelihara.

5.6 Konfrontasi dan Usaha Menangani

Kerajaan Indonesia tidak menentang pada peringkat awal rancangan pembentukan Malaysia. Penentangan mula muncul selepas Pemberontakan Brunei 7 Disember 1962, apabila Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj membuat kenyataan bahawa Indonesia terlibat membantu pemberontakan. Partai Komunis Indonesia menggunakan kesempatan ini menyelar rancangan Malaysia sebagai penerusan dasar neokolonialisme yang dirancang oleh kerajaan British.

Konfrontasi

Pada 20 Januari 1963, Dr. Subandrio, Menteri Luar Indonesia mengumumkan dasar konfrontasi terhadap Malaysia dengan alasan mengancam kedudukan Indonesia.

Keratan akhbar berkaitan dengan konfrontasi.
Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Poster mengingatkan rakyat agar tidak terpengaruh dengan khabar angin.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Neokolonialisme ialah peluasan pengaruh politik oleh sesebuah kuasa besar terhadap negara lain.

Peristiwa Penentangan

INDONESIA

20 Januari 1963

- Melancarkan dasar konfrontasi terhadap Tanah Melayu "Ganyang Malaysia".

16 Januari 1963 – 27 Mac 1963

- Tentera Indonesia melancarkan serangan gerila di Sarawak.

Ogos – Disember 1964

- Pendaratan gerila di Johor.

Fail kerajaan British tentang sikap kerajaan Indonesia terhadap Malaysia.

Sumber: National Archive United Kingdom.

Anggota keselamatan Malaysia bersama-sama Komando Marin British meronda di sepanjang sungai di Serudong, Sabah semasa konfrontasi.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Tun Abdul Razak Hussein sedang memberikan taklimat kepada penduduk di Sabak Bernam, Selangor tentang konfrontasi.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

- Tindakan ketenteraan terawal berlaku apabila pendaratan tentera dan separa tentera Indonesia di Tebedu, Sarawak pada 12 April 1963.

- Pada 29 Disember 1963, berlaku peristiwa berbalas tembakan antara tentera Malaysia dengan Indonesia di Kalabakan, Sabah.

- Pada 2 September 1964, berlaku peristiwa pendaratan seramai 30 orang gerila Indonesia di Labis, Johor. Gerila Indonesia yang masuk ke Johor ditahan oleh pasukan tentera Malaysia.

- Dr. Ismail Abdul Rahman membawa isu serangan ini ke dalam Majlis Keselamatan PBB. Kaedah provokasi tidak mengubah pendirian Malaysia untuk bertindak selain cara diplomatik.

Dr. Ismail Abdul Rahman (duduk di depan) dan Omar Ong Yoke Lin (di belakang) dalam Majlis Keselamatan PBB untuk membentangkan aduan tentang konfrontasi.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Langkah Menamatkan Konfrontasi

Malaysia menggunakan pendekatan diplomatik dalam usaha menangani konfrontasi. Tanggungjawab menyusun strategi diserahkan kepada Kementerian Luar Negeri yang diketuai oleh Muhammad Ghazali Shafie. Tugas utama kementerian ini adalah untuk mematahkan kempen propaganda dan mendapatkan sokongan negara luar.

1

Usaha awal menamatkan konfrontasi dilakukan oleh U Thant, Setiausaha Agung PBB. Beliau mengutus wakilnya C.V. Narasimhan pada bulan Februari 1963 untuk berunding dengan pemimpin kerajaan Indonesia dan Persekutuan Tanah Melayu.

2

Presiden Macapagal menganjurkan rundingan peringkat pegawai di Manila pada 9 April 1963. Negara kita diwakili oleh Muhammad Ghazali Shafie.

3

Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj menerima undangan Presiden Soekarno untuk bertemu di Tokyo pada 1963. Dalam pertemuan ini, Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj menerangkan tujuan pembentukan Malaysia.

1963

1964

4

Tun Abdul Razak Hussein menghadiri mesyuarat peringkat Menteri Luar di Manila pada 7–11 Jun 1963 bagi mencari penyelesaian konfrontasi. Dr. Subandrio, Menteri Luar Indonesia, hadir bagi pihak negaranya.

5

Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj menghadiri mesyuarat bersama-sama Presiden Soekarno dan Presiden Macapagal di Manila pada 31 Julai – 5 Ogos 1963. Hasil penting ialah penerimaan kerajaan Indonesia dan Filipina terhadap pembentukan Malaysia selepas penilaian dibuat oleh PBB terhadap Sarawak dan Sabah.

6

Rundingan Malaysia, Indonesia dan Filipina berlangsung pada tahun 1964 melibatkan dua persidangan peringkat menteri di Bangkok dan satu sidang kemuncak di Tokyo. Peranan utama dimainkan oleh Thanat Khoman, Menteri Luar Thailand yang menganjurkan pertemuan dengan Menteri Luar Indonesia.

Muhammad Ghazali Shafie menyambut kedatangan Jeneral Ali Moertopo (kiri) di Lapangan Terbang Antarabangsa Subang.
Sumber: Arkib Negara Malaysia.

7

Peralihan kepimpinan di Indonesia pada 30 September 1965 menamatkan konfrontasi. Jeneral Suharto melantik Jeneral Ali Moertopo dan Adam Malik untuk berunding menamatkan konfrontasi.

8

Kerajaan Indonesia mengumumkan penamatan konfrontasi pada 4 Ogos 1966.

1965

1966

Majlis menandatangani perjanjian Perseutujuan Normalisasi Hubungan Indonesia–Malaysia oleh Tun Abdul Razak Hussein (duduk di kiri) dan Adam Malik (duduk di kanan) disaksikan oleh Jeneral Suharto yang diadakan di Jakarta, Indonesia.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Konfrontasi memberikan pengalaman kepada negara kita untuk mengurus krisis pada peringkat serantau dan antarabangsa. Komitmen tinggi yang diberikan oleh pemimpin dan pegawai kerajaan berjaya mengelakkan masalah ini menjadi konflik yang lebih besar. Oleh itu, penting bagi rakyat Malaysia bersatu padu untuk memastikan kestabilan negara dan mengelakkan ancaman luar.

Pembentukan Malaysia merupakan usaha menggabungkan Persekutuan Tanah Melayu, Sarawak, Sabah dan Singapura dalam Persekutuan Malaysia. Usaha pembentukan Malaysia menghadapi cabaran terbesar untuk mendapatkan sokongan dan kerjasama daripada semua rakyat. Pembentukan Malaysia turut menghadapi cabaran pada peringkat antarabangsa apabila negara jiran, iaitu Indonesia dan Filipina menentang pembentukan ini. Sokongan yang diberikan oleh rakyat membolehkan pembentukan Malaysia diisytiharkan dengan jayanya. Keterlibatan pemimpin, pegawai kerajaan dan masyarakat tempatan menghasilkan satu persetujuan melalui Perjanjian Malaysia 1963. Malaysia berjaya diisytiharkan pada 16 September 1963. Pengajaran utama yang boleh diambil daripada pembentukan Malaysia ialah kepentingan kesepakatan untuk kestabilan negara.

9

Tun Abdul Razak Hussein menandatangani perjanjian Perseutujuan Normalisasi Hubungan Indonesia – Malaysia di Jakarta pada 11 Ogos 1966.

Perjanjian Bangkok dan Perseutujuan Normalisasi Hubungan Indonesia – Malaysia.

I-Think

1. Nyatakan faktor yang menyebabkan Indonesia menentang pembentukan Malaysia.
2. Huraikan usaha yang dilakukan oleh Malaysia bagi menghadapi konfrontasi Indonesia.

PEMBENTUKAN MALAYSIA

Konsep Gagasan Malaysia

- Idea Gagasan Malaysia

Perkembangan Idea dan Usaha Pembentukan Malaysia

- Idea Pegawai British
- Idea Penduduk Tempatan
- Rasional Idea Pembentukan Malaysia

Reaksi Tempatan dan Negara Jiran terhadap Pembentukan Malaysia

- Reaksi Awal terhadap Gagasan Malaysia
- Reaksi Tempatan
- Reaksi Negara Jiran

Langkah Pembentukan Malaysia

- Siri Lawatan
- Jawatankuasa Setia Kawan Malaysia (JSKM)
- Referendum Singapura
- Rundingan London
- Suruhanjaya Cobbold
- Pembentukan Jawatankuasa Antara Kerajaan (JAK)

Perjanjian Julai 1963 dan Peristiwa Pengisytiharan Malaysia

- Inti Pati Perjanjian Malaysia
- Misi Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu (PBB)
- Peristiwa Pengisytiharan Malaysia

Konfrontasi dan Usaha Menangani

- Konfrontasi
- Peristiwa Penentangan
- Langkah Menamatkan Konfrontasi

Pembelajaran Abad Ke-21

Aktiviti: Fail Edar (Travelling File)

Arahan:

1. Murid dikehendaki berada dalam kumpulan. Setiap kumpulan diberi satu fail yang mengandungi soalan untuk dibincangkan dan dicatatkan.
2. Setelah 15–20 minit, soalan dan catatan jawapan dimasukkan semula ke dalam fail lalu diedarkan kepada kumpulan lain.
3. Setiap kumpulan yang mendapat fail baharu daripada kumpulan lain akan membaca jawapan yang diberikan. Mereka boleh menambah, membaiki atau menyatakan pandangan pada jawapan dalam fail.
4. Setiap kumpulan akan memberikan maklum balas pada jawapan dan guru akan mengadakan perbincangan serta membuat rumusan.

Gambar 1 Jawatankuasa Setia Kawan Malaysia (JSKM).

Gambar 2 Suruhanjaya Cobbold.

Soalan

1. Nyatakan peranan kedua-dua jawatankuasa ini.
2. Mengapakah Jawatankuasa Setia Kawan Malaysia dan Suruhanjaya Cobbold penting dalam menjayakan pembentukan Malaysia?
3. Mengapakah amalan muafakat penting dalam menjayakan sesuatu misi?

Pemahaman dan Pemikiran Kritis

1. Apakah matlamat Malcolm MacDonald mencadangkan penggabungan semua tanah jajahan British di Asia Tenggara?
  - A. Memajukan ekonomi
  - B. Memudahkan pentadbiran
  - C. Melaksanakan dekolonisasi
  - D. Mengelakkan ancaman komunis
2. Mengapakah Indonesia melancarkan konfrontasi?
  - A. Menuntut wilayah Sabah
  - B. Mengancam kedudukan Indonesia
  - C. Mengurangkan kuasa politik Melayu
  - D. Menggagalkan gagasan Melayu Raya
3. Faktor yang menamatkan konfrontasi Indonesia dan Malaysia ialah:
  - A. penubuhan ASEAN
  - B. resolusi Majlis Keselamatan PBB
  - C. peralihan kepimpinan di Indonesia
  - D. amaran Amerika Syarikat kepada Indonesia
4. Gambar menunjukkan ahli rombongan mewakili Sarawak yang menandatangani Perjanjian Malaysia. Berdasarkan gambar ini, jawab soalan yang berikut:

Sumber: *The Borneo Post*.

- (a) Apakah peranan penting yang dimainkan oleh wakil dari Sarawak?
- (b) Nyatakan inti pati utama Perjanjian Malaysia 1963.
- (c) Jelaskan kepentingan Perjanjian Malaysia 1963.

Cakna dan Cerminan Sejarah

Nilai, Patriotisme dan Iktibar

- Kepentingan untuk berfikir strategik bagi mencapai kejayaan dalam kehidupan.
- Kesepakatan adalah penting bagi mewujudkan kestabilan negara.
- Sikap menerima dan meraikan idea serta pandangan yang berbeza penting bagi kesejahteraan negara.
- Sikap sentiasa berwaspada kepada anasir luar penting bagi menjaga keselamatan dan kedaulatan negara.

Diri dan Keluarga

Kita hendaklah sentiasa berfikir positif dan menerima pandangan yang membina bagi membolehkan kita mencapai cita-cita.

Negara

Kemerdekaan dan bebas daripada kuasa luar membolehkan proses pembangunan dan pemodenan dilakukan dengan jayanya.

Bangunan pencakar langit yang menghiasi bandar raya Kota Kinabalu, Sabah.